

„MAI VINE LUMEA LA BIBLIOTECĂ?...”

O întrebare pe cât de neașteptată, pe atât de des adresată. Uneori avem senzația că toate semnele exclamării reacționează atunci când suntem în situația de a răspunde unui fapt, în concepția noastră, arhicunoscut. Da, asta după propria noastră percepție pentru că, așa după cum bine cunoaștem, din afară, faptele, lucrurile, oamenii... par altfel. Și de multe ori chiar sunt... Însă subiectul de față nu îl reprezintă contrastul dintre aparență și esență, ci, mai degrabă, diferența dintre *a fi la curent* și *a nu mai fi nevoit să fii... la curent*.

Poate că biblioteca, învăluită într-o oază de liniște atunci când nu au loc diversele activități, lasă falsa impresie a unui loc în care nu se întâmplă evenimente marcante. Da, după cum spuneam și mai înainte, din exterior pentru că, în și din interior, iei parte frecvent la freamătul pregătirilor unor evenimente - de la atelierelor și expozițiile săptămânale, lansările de carte, întâlnirile lunare cu personalități din diferite domenii, programele de vacanță pentru copii și adolescenți, cursuri IT pentru seniori până la... obișnuitele, dar numeroasele drumuri ale bibliotecarilor spre colecțiile de carte și periodice ale instituției fie pentru cititori, fie pentru pregătirea unor lucrări de specialitate tot în folosul lor (antologii, biobibliografii, dicționare, revistele instituției ș.a.).

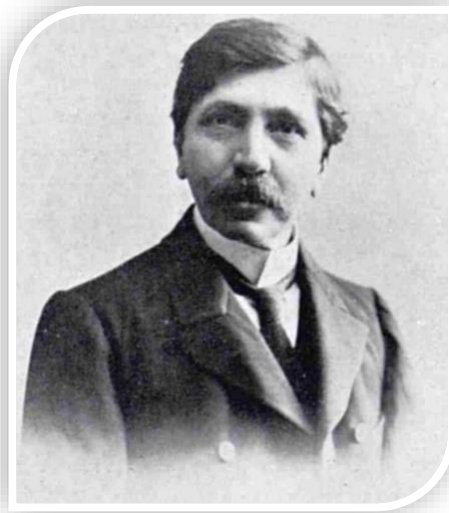
Așa că răspundem la această întrebare: Da! Vine lumea la bibliotecă! O lume variată ca vârstă și nevoi, una statornică în dorința de a ține pasul cu inovația și noutățile editoriale la care poate avea acces oricând.

Redacția

ALEXANDRU VLAHUȚĂ - 165 DE ANI DE LA NAȘTERE

„Într-o țară așa de frumoasă, c-un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: «Sunt român! »”.

Născut pe 5 septembrie 1858, la Pleșești, în fostul județ Tutova, localitate care astăzi îi poartă numele, fiul Ecaterinei și al lui Neculai Vlahuță, Alexandru este marcat de o copilărie tristă, pe care o va evoca în scrierile sale: „Plăpând, bolnăvicios de mic, suferind întruna de friguri, și de dureri de cap, stam zile-ntregi la fereastră, înfășurat într-un șal, și mă uitam cu dor la ceilalți copii cum alergau și se zbânțuiau pe afară, spulberând colbul de pe drum, sănătoși, vioi, îmbătați de libertate.”¹

Urmează cursurile claselor primare în Bârlad, apoi este elev al Liceului „Ch. Roșca-Codreanu”, perioadă în care se dezvoltă admirația pentru Eminescu, pe care îl va întâlni peste câțiva ani și cu care va lega o frumoasă prietenie: „Eram în gimnaziu când am citit primele poezii ale lui Eminescu și fantastica lui nuvelă *Sărmanul Dionis*. Versurile lui exercitau asupra mea o înrâurire

extraordinar de puternică; adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umplea de un fior mistic, de o admirație extatică.”²

După susținerea examenului de bacalaureat, se înscrie la Facultatea de Drept în București, fără a finaliza studiile. În 1879 se stabilește la Târgoviște, unde este încadrat profesor de Limba română și Limba latină, un an mai târziu debutând în „Convorbiri literare”, rămânând legat de cercul junimist până în preajma anului 1886, într-o perioadă în care scriau și Eminescu, Creangă, Alecsandri, Caragiale și Slavici.

Mutarea la București îi prilejuiește dese întâlniri cu Eminescu, la cafeneaua „Imperial” sau în Podul Mogoșoaiei, aflându-se sub vraja acelei aure legendare de comuniune organică a vieții cu poezia, de care vorbea G. Călinescu. Este o perioadă efervescentă, în care profesoratul se împletește cu o rodnică publicistică („România liberă”, „Epoca”,

¹ A. Vlahuță, *Versuri și proză*, p. VII.

² A. Vlahuță, *Amintiri despre Eminescu*, în Valeriu Râpeanu, *Vlahuță și opera sa*, p. 21.

„Lupta”), care îl va determina pe G. Călinescu să îi acorde calificativul de „publicist merituos”³, în timp ce Valeriu Râpeanu subliniază faptul că Vlahuță „a unit observația atentă a realității imediate cu caracterizări ce dovedeau nu numai o judecată matură, dar și plasticitate, pregnanță, laconism.”⁴

În 1886, apare primul volum - *Nuvele*, urmat de debutul în versuri - *Poezii*, în 1887, ambele respinse de Academie pentru premiere. Văzut ca o verigă de tranziție între Eminescu și Coșbuc⁵, „omul – verigă-de-legătură” între generația junimistă și cea gândiristă⁶, Vlahuță „parcurge simultan trei etape ale dezvoltării literaturii universale: romantismul, realismul și naturalismul”⁷. Șerban Cioculescu remarcă debutul („A debutat cu o siguranță, o limpezime și un simț al limbii, dintre cele mai rare”⁸), considerându-l unul dintre cei mai buni prozatori ai sfârșitului secolului 19, impunându-se prin sinceritate, căldura convingerii și virtuțile limbii.

La propunerea lui Titu Maiorescu, este numit revizor școlar pentru județele Prahova, Buzău și Ploiești, iar în anul 1892 publică volumul de proză *Din goana vieții* și a doua ediție a volumului de *Poezii*. Tot în același an, susține conferința *Curentul Eminescu*, la sfârșitul căreia recită poezia *Unde ni sunt visătorii?*, manifest cu ecouri în *Epigonii* lui Eminescu: „Nu știu, e melancolia secolului care moare,/ Umbra care ne îneacă la un asfințit de soare,/ Sau decepția, durerea luptelor de mai-nainte,/ Doliul ce se exală de pe-atâtea mari morminte,/ Răspândindu-se-n viață, ca o tristă moștenire,/ Umple sufletele noastre de-ntuneric și mahnire/ Și împrăștie în lume o misterioasă jale,/ Parc-ar sta să bată ceasul stingerii universale;/ Căci mă-ntreb, ce sunt aceste vaiete nemângâiate,/ Ce-i acest popor de spectri cu priviri întunecate,/ Chipuri palide de tineri osteniți pe nemuncite,/ Triști poeți ce plâng și cântă suferinți închipuite,/ Inimi lașe, abătute, fără-a fi luptat vrodată,/ Și străine de-o simțire mai înaltă, mai curată!/ Ce sunt brațele acestea

slabe și tremurătoare?/ Ce-s acești copii de ceară- fructe istovite-n floare?... (...) Unde ni-s entuziaștii, visătorii, trubadurii,/ Să ne cânte rostul lumii și splendorile naturii?/ Unde ni-s sămănătorii generoaselor cuvinte,/ Magii ocrotiți de stele, mergătorii înainte,/ Sub credințele sfărâmate și sub pravilele șterse/ Îngropând vechea durere, cu-al lor cântec să reverse/ Peste inimile noastre mângâiere și iubire,/ Și cuvântul lor profetic, inspirata lor privire,/ Valurile de-ntuneric despiciându-le în două,/ Splendidă-naintea noastră să ne arate-o lume nouă!”

În martie 1893, Vlahuță ține la Ateneu conferința *Onestitatea în artă*, având ca linie directoare arta angajată: „Artiștii sunt cultivatori de idei. Viața seamănă mereu – și seamănă amestecat și grâu, și neghină, și flori parfumate, și buruieni otrăvitoare. Artistul alege, fertilizează, cultivă, plivește – mai ales plivește. Aceasta constituie onestitatea recoltei artistice. Și nu putem spune îndeajuns cât de mare și de însemnat este rolul acesta de critic sever și neîndurat care cumpănește puterile artistului și hotărăște selecțiunea gândurilor lui. Cum să nu se îngrijească el de ce alege și cultivă pe stratul ce i s-a încredințat când opera lui își va scutura peste atâtea capete ideile, semințe care vor germina și vor răsări mereu, împingând astfel recoltă după recoltă, energie după energie în eterna ondulație a vieții”. Primul număr al revistei „Vieța”, sub conducerea lui Alexandru Vlahuță și V.A. Urechia, vede lumina tiparului pe 28 noiembrie, o revistă care cultiva pamfletul și portretul, atrăgând un număr mare de cititori.

Din următoarele volume publicate *Icoane șterse și iubire* (1895), *În vâltoare* (1986), *Clipe de liniște și Poezii* (1889), romanul *Dan* (1894), *România pitorească* (1901), *Din durerile lumii și Din trecutul nostru* (1908), *File rupte* (1909), monografia *Pictorul N.I. Grigorescu* (1910), *La gura sobei* (1911), *Dreptate* (1914), amintirea colectivă reține ca opere de referință primul roman psihologic

³ G. Călinescu, *Istoria literaturii române: dela origini până în prezent*, p. 490.

⁴ Valeriu Râpeanu, *Alexandru Vlahuță și epoca sa*, p. 91.

⁵ E. Lovinescu, *Critice*, 2, p. 57.

⁶ Mircea Platon, *Alexandru Vlahuță. Primul și ultimul*, apud Angelo Mitchievici, *Ștafetele literaturii române*

sau cât valorează o mustață pleoștită, în *România literară* nr. 23/2019.

⁷ Valeriu Râpeanu, *op.cit.*, p. 99.

⁸ Șerban Cioculescu, *Itinerar critic*, 2, p. 244.

românesc - *Dan*, care va generaliza în literatura noastră imaginea „inadaptatului idealist, inapt de a face față pragmatismului modern, nefericit în dragoste și împins în brațele nebuniei”⁹ și care „creează eroi care luptă pentru îndreptarea lumii”¹⁰, dând acel ton etic și cordial care „angajează pe cititor și-l fac să participe la zbuciumul scriitorului”¹¹, și *România pitorească*, „un ecou întârziat al literaturii romantice de călătorie”¹², operă „cu un subliniat caracter documentar”¹³. Premiat pentru volumul de poezii *Clipe de liniște*, în 1900, pentru *România pitorească*, în 1902, și pentru volumul *Poezii-1889-1915*, în 1919, director al revistei „Semănătorul”, alături de George Coșbuc, asociat cu I. Al. Brătescu-Voinești dirijează ziarul „Dacia” (1918), Vlahuță trece de la imaginea de epigon eminescian la cea a unui scriitor consacrat, adevărat mentor pentru tinerii scriitori, ca în cazul lui Lucian Blaga, așa cum mărturisește acesta: „Prin ușa deschisă văzui pe bolnav. Suferindul, cu ochi mari sub stuf de sprâncene, își mișcă numai mână, îmi făcea semn să intru. Vlahuță m-a poftit să iau loc pe-un scaun lângă dânsul. Mă întreabă când am sosit la București. Și-mi spune: <<Am primit volumașul dumitale. Și, ca să vezi ce mult mi-a plăcut, uite, îl țin sub pernă>>. Și Vlahuță scoate volumașul de sub pernă: <<Forma aceasta neobișnută a versului, artificială la alții, dumitale îți vine bine, ca o mânășă pe mână>>... Vlahuță vorbea calm,

prin vinele lui curgea mai mult un moale murmur de înțelepciune decât sânge”¹⁴

Vlahuță se stinge din viață la 19 noiembrie 1919 în București, în casa din strada Visarion, fiind înmormântat două zile mai târziu în cimitirul Bellu.

Bibliografie

Blaga, Lucian, *Hronicul și cântecul vârstelor*, București, Humanitas, 2012.

Călinescu, G., *Istoria literaturii române: dela origini până în prezent*, București, Semne, 2003.

Cioculescu, Șerban, *Itinerar critic*, București, Eminescu, 1976.

Lovinescu, E., *Critice*, vol. 2, București, Minerva, 1982.

Petrescu, Cezar, *A.Vlahuță și epoca sa*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1954.

Râpeanu, Valeriu, *Alexandru Vlahuță și epoca sa*, București, Editura Tineretului, 1966.

Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Chișinău, Litera, 1997.

Vlahuță, Alexandru, *Poezii*, București, Editura pentru literatură, 1968.

Vlahuță, A., *România pitorească*, București, Editura Ion Creangă, 1972.

Vlahuță, A., *România pitorească. Schițe și povestiri*, București, Editura Curtea Veche Publishing, 2011.

**Cătălin BORTĂ, bibliotecar,
Serviciul Relații cu publicul,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

⁹ Paul Cernat, Prefață la Alexandru Vlahuță, *România pitorească. Schițe și povestiri*, p. 18.

¹⁰ Cezar Petrescu, *A.Vlahuță și epoca sa*, p. 32.

¹¹ Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*, p. 169.

¹² Valeriu Râpeanu. *op.cit.*, p. 208.

¹³ George Șovu, Prefață la Alexandru Vlahuță, *România pitorească*, p. 20.

¹⁴ Lucian Blaga, *Hronicul și cântecul vârstelor*, p. 253.

A FOST CE-A FOST CĂ, DE N-AR FI FOST, NU S-AR FI POVESTIT

Cândva, într-un sat situat pe Valea Elanului, la gura sobei, descopeream cu mult entuziasm și nerăbdare prin glasul chipului cu ochii blânzi, al bunicului, însemnătatea datei de 1 Decembrie pentru neamul românesc. Poveștile și trăirile dânsului s-au înrădăcinat profund în inima mea, drept pentru care, odată ajuns la catedră, copilul curios de ieri devenit profesorul de astăzi a înțeles faptul că, în ciuda scurgerii nemiloase a timpului, prima zi a lunii decembrie va rămâne veșnic înscrisă în ființa oricărui român.

Din dorința de a păstra vie în conștiința comunității ideea de patriotism și de identitate națională, în calitate de profesor de limba și literatura română, am gândit un amplu proiect, în parteneriat cu numeroase școli și licee din întreaga țară și din Republica Moldova, dar și cu autoritățile locale, menit să marcheze în mod deosebit, prin ochii copiilor, șirul lung de lupte și sacrificii umane, intitulat *SERBAREA MARI UNIRI CU AJUTORUL PENSULEI ȘI AL CONDEIULUI*.

Prin intermediul pensulei și al condeiului, cele două instrumente grăitoare, elevii au surprins imaginea Zilei Naționale așa

cum au știut ei mai bine, lăsând frâu liber imaginației.

Cum veșnicia s-a născut la sat, acolo unde tradițiile, obiceiurile și portul popular fac casă bună cu românul, comunitatea din Tanacu a îmbrăcat la începutul anotimpului rece haine de sărbătoare, purtând cu cinste și mândrie ia românească. Întreg satul a răsunat în acordurile muzicii de fanfară, a copilașilor de la Școala Gârceni, ceea ce a făcut să tresară inimile tuturor la auzul cântecelor patriotice. Așa cum se cuvine, înainte de toate, am mulțumit bunului Dumnezeu pentru aceste clipe de bucurie și binecuvântare la monumentul eroilor.

Păstrători ai tradițiilor strămoșești, elevii Școlii Gimnaziale Nr. 1 din satul Tanacu au marcat în mod deosebit, cu multă bucurie, dar și emoție, una dintre cele mai importante realizări istorice ale poporului român, Marea Unire de la 1918.

De la mic la mare, întreaga suflare a luat parte la momentele artistice special gândite cu această ocazie: cântecul și jocul tradițional ocupând un loc de cinste. Tot în acest cadru festiv au fost prezentate și lucrările realizate

de către elevii școlilor partener, încântând atât ochiul, cât și sufletul celor prezenți.

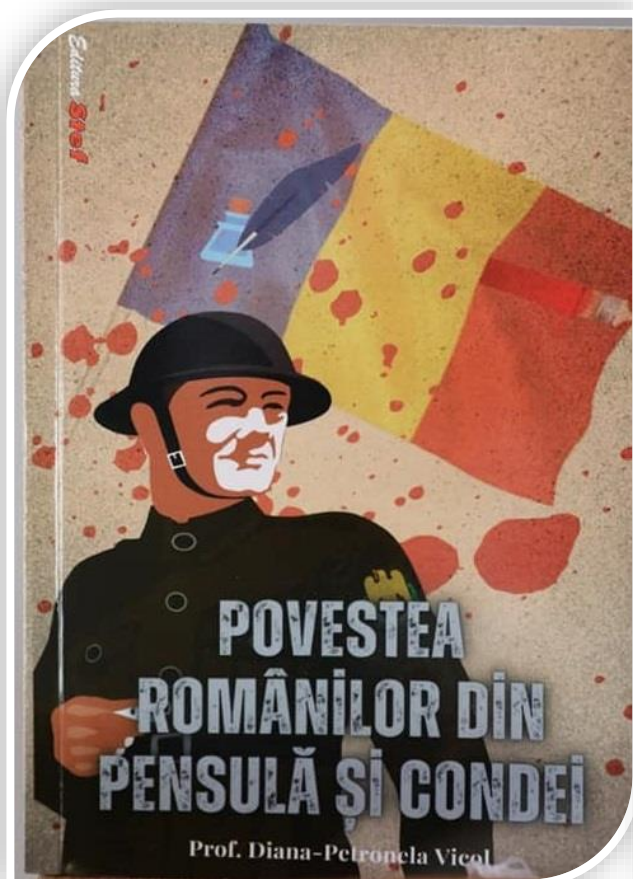
Ca o încununare a acestui proiect, a fost publicată cartea *POVESTEA ROMÂNILOR DIN PENSULĂ ȘI CONDEI*.

Pentru aceste frumoase realizări, mulțumesc întregului colectiv al școlii, fără de

care nimic nu ar fi fost posibil, tuturor elevilor și părinților acestora.

Așadar, decât să povestim, mai bine să descoperim povestea lor, a românilor!

LA MULȚI ANI, ROMÂNIA!

**Diana-Petronela VICOL, profesor,
Școala Gimnazială „Ion Artene” Găgești**

VOLUNTARIII SCHIMBĂ COMUNITĂȚI, IAR VOLUNTARIATUL SCHIMBĂ OAMENI!

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui promovează cetățenia activă și încurajează implicarea în activități de voluntariat. Având un rol important în comunitatea deservită, biblioteca este principala instituție care oferă servicii de informare și documentare sub diverse forme. Activitățile de promovare a lecturii, educație sau recreere sunt organizate diferențiat pentru toate categoriile de utilizatori și adaptate continuu la cerințele acestora. Biblioteca oferă oportunități de dezvoltare personală, educațională și profesională atât în calitate de organizator, cât și de colaborator cu alte instituții de cultură, instituții publice, instituții de învățământ și O.N.G.-uri. De asemenea, biblioteca stimulează ideile, dialogul, bunele practici, creativitatea și își asumă rolul de coordonator de noi proiecte sau activități în beneficiul comunității, cu implicarea activă a cetățenilor. Principala formă de participare sau implicare activă o constituie voluntariatul.

Activitatea de voluntariat este apreciată atât pentru valoarea pe care aceasta o aduce în comunitate, cât și pentru dezvoltarea personală și starea de mulțumire a persoanei care dedică timp, resurse financiare, efort, experiență pentru binele celorlalți. Mulți dintre noi desfășurăm frecvent activitate de voluntariat, de multe ori fără a fi conștienți de acest lucru, ceea ce este cu atât mai lăudabil.

Participarea persoanelor fizice la activitățile de voluntariat este reglementată de *Legea nr.78/2014* care definește voluntariatul astfel: „*Voluntariatul reprezintă participarea voluntarului persoană fizică la activități de interes public desfășurate în folosul altor persoane sau al societății, organizate de către persoane juridice de drept public sau de drept privat, fără*

remunerație, individual sau în grup. Activitatea de interes public reprezintă activitatea desfășurată în domenii precum: arta și cultura, sportul și recreerea, educația și cercetarea, protecția mediului, sănătatea, asistența socială, religia, activismul civic, drepturile omului, ajutorul umanitar și/sau filantropic, dezvoltarea comunitară, dezvoltarea socială.”

Începând cu anul 2014, Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui a implementat și dezvoltat programul de voluntariat *Călători pe drumul culturii*.

În calitate de coordonatori de voluntari am pornit la drum cu pași timizi, cu gândul de a forma o echipă entuziastă care crede în ideea de oameni pasionați de oameni, bazată pe valori precum prietenia, respectul, toleranța, nondiscriminarea, egalitatea șanselor și responsabilitatea. Considerăm a fi o inițiativă menită să reunească pe toți cei care doresc să contribuie la desfășurarea activităților în beneficiul utilizatorilor bibliotecii și comunității. Inițial, grupul de voluntari era reprezentat de elevi și cadre didactice din învățământul liceal vasluian, dar, pe parcurs, s-au alăturat și alte categorii de vârstă și categorii socio-profesionale: studenți, intelectuali, specialiști în diverse domenii.

Voluntarii înscriși în programul *Călători pe drumul culturii* sunt antrenați în acțiuni care contribuie la o mai bună vizibilitate a instituției în comunitatea vasluiană și implicați în activități specifice de bibliotecă, proiecte culturale dedicate copiilor, adolescenților și adulților precum: campanii de promovare a lecturii și serviciilor oferite, lectură publică, donație de carte, activități instructiv-educative și recreative, cluburi și ateliere de învățare a limbilor străine, ateliere de creație, activități de socializare cu diferite

categorii de public, activități de ecologizare și multe alte proiecte derulate în timpul anului școlar și în perioada vacanței de vară. Toate acestea sunt vizibile și în spațiul online prin postări, cu fotografiile și descriere succintă a fiecărei activități, pe rețele de socializare: [facebook.com/Voluntari-la-BJV](https://www.facebook.com/Voluntari-la-BJV) și [instagram.com/Bibliovoluntarii_vs](https://www.instagram.com/Bibliovoluntarii_vs).

Dintre activitățile și proiectele derulate cu sprijinul voluntarilor amintim:

Ora veselă: activitate instructiv-educativă și recreativă dedicată utilizatorilor copii, vârsta 6-10 ani, organizată săptămânal, oferind participanților, prin joc și exerciții, o atmosferă plăcută, destinsă și multă distracție.

Clubul Curioșilor: activitate instructiv-educativă care contribuie la dezvoltarea culturii generale într-un mod plăcut și recreativ pentru copii, vârsta 7-10 ani și 11-14 ani, curioși, dornici să învețe lucruri noi. Săptămânal sunt abordate teme din diverse domenii ale cunoașterii: *Cele șapte minuni ale lumii, Cartea de la începuturi până în prezent, Întemeierea Romei, Sistemul respirator la om, Genuri și instrumente muzicale, Circuitul apei în natură, Cum au apărut banii, Bunele maniere pentru copii, Evoluția mijloacelor de transport, Lumea gigantică a dinozaurilor.*

Programare pe înțelesul copiilor: curs pentru elevii cu vârsta cuprinsă între 10-14 ani, utilizatori ai serviciilor bibliotecii, pasionați de informatică sau care vor să-și dezvolte noi abilități în acest domeniu și să dobândească noțiuni de bază despre limbajul de programare C++, săptămânal, în fiecare zi de vineri.

TEENTALK: activitate dedicată adolescenților din comunitate, abordând diverse teme de interes pentru tineri.

Ziua Cititului Împreună: activitate de lectură publică realizată de voluntari la sediul instituțiilor de învățământ preșcolar și la centre de zi pentru copii.

Atelier creativ de măștișor: workshop adresat elevilor din ciclul primar și gimnazial, având ca scop realizarea de măștișoare prin diverse tehnici, din material reciclabile, pentru a întâmpina primăvara.

Săptămâna Națională a Voluntariatului, eveniment național anual,

inițiat și coordonat de *Pro Vobis - Centrul Național de Resurse pentru Voluntariat*, menit să mobilizeze organizațiile și voluntarii acestora pentru a sărbători voluntariatul și a recunoaște public activitatea voluntarilor, a prilejuit organizarea activităților: *Biblioteca vie, Citim și dăruim* (donații și schimburi de cărți pentru încurajarea lecturii la nivelul comunității vasluiene), *Voluntarii, prietenii copiilor, Voluntariatul e și pentru tine, Poveștile voluntarilor.*

Biblioteca de vacanță: activități instructiv-educative și recreative, pentru copii cu vârsta 7-14 ani, derulate în perioada iulie-august, după un grafic bine stabilit, în care participanții se bucură de lumea frumoasă a cărților și au posibilitatea de a petrece timpul liber într-un mod plăcut și valoros, acumulează noi cunoștințe și dezvoltă abilități.

Vânătoarea de comori: un joc de testare a cunoștințelor, intuiției, curiozității și a spiritului de echipă. Copii cu vârsta între 10-14 ani, participanți la activitățile din proiectul *Biblioteca de vacanță*, alături de voluntari, au străbătut un traseu care a avut ca punct de plecare sediul instituției, urmând obiective din Centrul Civic. Astfel, participanții au rezolvat sarcini, au adunat indicii pentru a descoperi comoara și au aflat informații despre personalități și istoria clădirilor locale, transformând jocul într-o experiență ce poate fi împărtășită.

Prin organizarea acestor evenimente, voluntarii reușesc să reunească pasionații de lectură, iar prin activitățile desfășurate să încurajeze publicul să citească din colecțiile bibliotecii, evidențiind beneficiile lecturii pentru toate vârstele.

Team building: activitate anuală, desfășurată în parteneriat cu Fundația pentru Tineret Vaslui și Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Vaslui, a oferit voluntarilor o experiență memorabilă, în mijlocul naturii, la Centrul de agrement *Poiana Căprioarei*. Prin această activitate oferim un mediu prietenos în care adolescenții se cunosc mai bine, capătă încredere și motivație. Este o tehnică utilizată pentru îmbunătățirea eficienței și performanței grupului, încurajând dezvoltarea încrederii în sine și în colegi,

formând o echipă puternică, capabilă să desfășoare activități deosebite.

Ziua Internațională a Voluntarului ne oferă oportunitatea de a promova voluntariatul și de a evidenția faptul că o astfel de activitate reprezintă un sprijin pentru comunitate.

Putem spune că atunci când te implici în programe sau acțiuni de voluntariat înveți lucruri noi și dezvolți deprinderi utile, îți menții „în uz” cunoștințe, abilități sau vreun talent pe care nu ai ocazia să le folosești în viața de zi cu zi, ești mai activ în timpul tău liber și-l petreci în mod util, provocator și distractiv. Poți testa practic dacă ai abilitățile necesare pentru a urma o anumită carieră și ai ocazia să îi ajuți pe cei mai puțin norocoși ca tine sau, dimpotrivă, poți fi alături de cei care trec prin aceleași probleme ca tine. De

asemenea, îți faci noi prieteni, cunoștințe și contacte care îți pot fi utile în viață, devii parte a unei echipe ale cărei muncă și viziune le respecti și vrei să le sprijini.

Voluntariatul oferă oportunitatea de a te alătura prietenilor care sunt deja implicați în acțiuni specifice, de a învăța să îți asumi responsabilități și de a contribui la dezvoltarea comunității în care trăiești.

Avem convingerea că voluntariatul și conștiința civică, prin implicare activă în dezvoltarea culturală și educațională a unei comunități, sunt cheia pentru o societate care evoluează continuu.

Să fii voluntar înseamnă să ai puterea de a schimba lumea, să ai provocări, realizări și un sentiment de împlinire. Schimbarea începe cu tine!

TESTIMONIALE VOLUNTARI:

„Voluntariatul desfășurat la Biblioteca Județeană Vaslui va avea mereu un loc special în inima mea deoarece a fost prima implicare în societate, ca voluntar. Încă de la început, colectivul a fost foarte cald și răbdător cu noi, învățându-ne de la zero skill-uri de bază, ca de exemplu, cum să interacționezi cu oameni de toate vârstele, de la bunici la copii, cum să scăpăm de tracul de a prezenta în fața unui public și cum să contribuim pentru a desfășura activități captivante și interesante pentru cei mici.

La bibliotecă am reușit să îmi creez amintiri de neuitat și relații de amicitie cu ceilalți voluntari, interacționând și în prezent. Sugerez oricărui elev să se implice în activitățile propuse de această instituție pentru că va avea doar de câștigat atât pe plan educațional, cât și personal!” Teodora

„Voluntariatul la bibliotecă va rămâne mereu o amintire prețioasă în inima mea. A fost o experiență care m-a făcut să cresc, să învăț și să mă conectez cu oameni minunați. A fost ca o călătorie de autodescoperire care m-a ajutat să-mi depășesc temerile și să-mi dezvolt încrederea în mine. Discursurile în public și prezentările în fața copiilor au fost o provocare, dar am învățat să mă bucur de moment și să îmi depășesc emoțiile. Pe lângă toate astea, a fost nevoie să îmi dezvolt spiritul de echipă și imaginația. Abilitățile dobândite le pun în continuare în practică la facultate și în viața reală. Sunt mândră de progresul meu și recunoscătoare pentru toate prietenii și lecțiile prețioase pe care le-am obținut prin voluntariat!” Delia

„Voluntariatul în cadrul bibliotecii a însemnat în primul rând un mod de a evolua, de a întâmpina noi experiențe și de a crea

noi prietenii. Colectivul bibliotecii a ajuns să fie ca o familie pentru mine și am ajuns să mă dezvolt în mai multe domenii atât social, cât și educațional. Voi rămâne mereu recunoscătoare pentru momentele petrecute aici.” Ecaterina

„Experiența mea ca voluntar la Biblioteca Județeană Vaslui a fost o adevărată sursă de bucurie și inspirație. Am avut ocazia să interacționez cu mulți copii plini de energie și curiozitate și am învățat multe lecții prețioase despre inocența și autenticitatea lor. Fiind înconjurat la majoritatea activităților de aceștia, am simțit că am avut oportunitatea de a contribui la dezvoltarea lor și de a crea momente de bucurie și învățare. A fost o experiență cu adevărat memorabilă și m-a motivat să continui în a mă implica și în alte activități de voluntariat.” Tavi

„Pentru mine voluntariatul a însemnat provocare și cunoaștere pentru că <<mă dezvolt pe mine pentru a-i putea ajuta pe ceilalți>>. Perioada în care am activat în cadrul Bibliotecii Județene Vaslui a fost una în care m-am dezvoltat foarte mult pe plan personal și profesional întrucât de-a lungul anilor în care am participat și am fost implicată în diverse activități mi-am putut pune real la încercare abilitățile și am deprins altele noi. Am învățat să lucrez în echipă, să mă organizez, să abordez situații și personalități și am legat prietenii frumoase care mă vor urma pe parcursul vieții.” Mălina

„Voluntariatul în Biblioteca Județeană Vaslui a reprezentat o experiență minunată

pentru mine. A fost o oportunitate unică de a contribui la promovarea lecturii și a culturii în comunitatea locală. În cadrul orelor de voluntariat am avut șansa de a interacționa cu oameni pasionați de cărți și mi-am dezvoltat abilități valoroase de organizare și comunicare. Această experiență mi-a deschis noi orizonturi și m-a inspirat să continui să sprijin inițiative culturale în viitor.” Patrick

„Ca voluntar al Bibliotecii Județene Vaslui, am reușit în 2 ani să descopăr ceea ce se mulează perfect pe caracterul și personalitatea mea. Timpul petrecut în preajma unor persoane de calitate, dar și activitățile la care am luat parte au scos la lumină ceea ce era cel mai frumos și mai pur în mine. Orele de recreere cu micuții între 7 și 13 ani au solicitat răbdare, înțelegere și au reprezentat pentru mine o gură de aer proaspăt, un moment de relaxare după o săptămână stresantă, o doză de energie pozitivă. Conferințele cu personalități județene, dar și de la nivel național și orele de orientare în carieră au avut un aport important în dezvoltarea personală. Primind mereu câte un cuvânt frumos pentru sarcinile pe care le îndeplineam bine și la timp și pentru implicarea de care dădeam dovadă, simțindu-mă apreciată la adevărata mea valoare, am uitat de toată nepăsarea și răutatea cu care obișnuiam să fiu tratată de colectivele din care făceam parte înainte de liceu și am reușit să devin o persoană mult mai încrezătoare în forțele proprii, mai sinceră, mai fericită, mai responsabilă, mai capabilă, poate chiar o rază de soare în viața celorlalți. Mulțumesc pentru gama largă de personalități și

caractere pe care mi le-a pus în cale, pentru oportunitățile pe care mi le-a adus și pentru persoana care sunt astăzi! Sunt sigură că, fără oamenii pe care i-am întâlnit și fără experiențele trăite, nu ajungeam să scriu acum cu ochii în lacrimi și plină de entuziasm și împlinire!

Încurajez orice tânăr care vrea o schimbare în viața sa și a celor din jur să devină voluntar, un voluntar implicat, care dă tot ceea ce are mai bun pentru a trăi într-o comunitate la care visează.” Melisa

Luminița ȘERBAN,
șef Serviciu Relații cu publicul,
Gina Lăcrămioara PĂUN, bibliotecar,
Sala de împrumut la domiciliu pentru adulți,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

DIN COLECȚIILE SPECIALE ALE BIBLIOTECII: RAFTUL AMERICAN

În contextul consolidării parteneriatului strategic dintre Statele Unite ale Americii și România, ambasada americană a creat numeroase oportunități de studiu și schimburi educaționale pentru tinerii români în vederea unei mai bune cunoașteri și înțelegerii istoriei și culturii americane.

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui a primit o importantă donație de carte din partea Ambasadei Statelor Unite ale Americii la București prin reprezentantul său, ambasadorul Hans Klemm.

Această inițiativă face parte dintr-un amplu program al Ambasadei S.U.A., implementat în mai multe biblioteci județene: Alba, Arad, Bihor, Bistrița, Botoșani, Brașov, Brăila, Covasna, Galați, Gorj, Harghita, Ialomița, Mehedinți, Neamț, Sălaj, Sibiu, Suceava, Tulcea, Vaslui, Vâlcea și Vrancea.

Astfel, pe 6 aprilie 2017 a fost inaugurată colecția *Raftul American (American Shelf)* care cuprinde lucrări de literatură americană clasică și contemporană, materiale de învățare a limbii engleze, istorie, geografie, literatură pentru copii etc.

O altă donație a fost primită în cadrul vizitei unui grup de soldați americani, însoțiți de colegii lor români și de un reprezentant al Ambasadei S.U.A. la București, pe 6 august 2021. Aceștia au avut un dialog cu tineri cititori vasluieni și voluntari ai bibliotecii pe diverse teme care îi preocupă pe aceștia.

Raftul American s-a îmbogățit cu 138 de volume pe 8 noiembrie 2023 când Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui a avut ca oaspeți pe Irina Nițu, director Spații Americane, și Violeta Talandis, diplomat și reprezentant regional în politici publice al Ambasadei S.U.A. în România, Republica Moldova și Ucraina.

Cărțile sunt puse la dispoziția cititorilor la Sala de Lectură - carte și periodice. În cele ce urmează vă prezentăm o parte dintre titlurile colecției:

- Toole, John Kennedy. *A Confederacy of Dunces* : roman. New York, Grove Press, 1980.
- Faulkner, William. *As I Lay Dying* : roman. New York, Vintage International, 1990.
- Faulkner, William. *Light in August* : roman. New York, Vintage International, 1990.
- Faulkner, William. *The Sound and the Fury* : roman. New York, Vintage International, 1990.
- Rand, Ayn. *Atlas Shrugged* : roman. New York, Berkley Books, 1992.
- Mccullers, Carson. *The Heart Is a Lonely Hunter* : roman. New York, The Modern Library, 1993.
- Twain, Mark. *Adventures of Huckleberry Finn* : roman. New York, Dover Publications, 1994.
- Cather, Willa. *My Antonia* : roman. Boston, Houghton Mifflin Company, 1995.
- Ellison, Ralph. *Invisible Man* : roman. New York, Vintage Books, 1995.
- Miller, Arthur. *Death of a Salesman* : text and criticism : [roman]. London, Penguin Books, 1996.
- Avi. *Who stole the Wizard of Oz?*. New York, Scholastic Inc., 1997.
- Baldwin, James. *Early Novels and Stories : Go Tell It on the Mountain ; Giovanni's Room ; Another Country ; Going To Meet the Man*. New York, The Library of America, 1998.

- Mccullers, Carson. *Collected Stories* : povestiri. New York, Houghton Mifflin Company, 1998.
- Roth, Philip. *American Pastoral* : roman. New York, Vintage International, 1998.
- Welty, Eudora. *Complete Novels : The Robber Bridegroom; Delta Wedding; The Ponder Heart; Losing Battles; The Optimist's Daughter*. New York, The Library of America, 1998.
- Anaya, Rudolfo. *Bless Me, Ultima* : roman. New York, Grand Central Publishing, 1999.
- Hammett, Dashiell. *Complete Novels : Red Harvest; The Dain Curse; The Maltese Falcon; The Glass Key; The Thin Man*. New York, The Library of America, 1999.
- Melville, Herman. *Moby Dick or the Whale* : roman. New York, Penguin Books, 2001.
- Powell, Dawn. *Novels 1930-1942 : Dance Night; Come Back to Sorrento; Turn, Magic Whel; Angels on Toast; A Time To Be Born*. New York, The Library of America, 2001.
- Powell, Dawn. *Novels 1944-1962 : My Home Is Far Away; The Locusts Have No King; The Wicked Pavilion; The Golden Spur*. New York, The Library of America, 2001.
- Smith, Betty. *A Tree Grows in Brooklyn* : roman. New York, Harper Perennial, 2001.
- Dreiser, Theodore. *An American Tragedy* : roman. New York, The Library of America, 2003.
- Hemingway, Ernest. *For Whom the Bell Tolls* : roman. New York, Scribner, 2003.
- Knowles, John. *A Separate Peace* : roman. New York, Scribner, 2003.
- Orwell, George. *Animal Farm* : roman. New York, Plume Printing, 2003.
- Satrapi, Marjane. *Persepolis : The Story of a Childhood*. New York, Pantheon Books, 2003.
- Smiley, Jane. *A Thousand Acres* : roman. New York, Anchor Books, 2003.
- Crane, Stephen. *Great Short Works*. New York, Harper Perennial, 2004.
- Keyes, Daniel. *Flowers for Algernon* : roman. Boston, Mariner Books, 2004.
- Morrison, Toni. *Beloved* : roman. New York, Vintage International, 2004.
- Williams, Tennessee. *A Streetcar Named Desire* : teatru. New York, New Directions Publishing Corporation, 2004.
- *William Faulkner : A Reading Experience*. New York, Random House, 2005.
- Wright, Richard. *Native Son* : roman. New York, Harper Perennial, 2005.
- Huxley, Aldous. *Brave New World* : roman. New York, Harper Perennial, 2006.
- Whitman, Walt. *Leaves of Grass : The Original 1855 Edition*. New York, Dover Publications, 2007.
- Mason, Jane B. *Snowfall surprise*: roman. New York, Scholastic Inc., 2009.
- Melville, Herman. *Moby Dick or the Whale* : roman. New York, Penguin Books, 2009.
- Twain, Mark. *Adventures of Huckleberry Finn* : roman. New York, Dover Publications, 2009.
- Momaday, Scott N. *House Made of Dawn* : roman. New York, Harper Perennial, 2010.
- Salinger, Jerome David. *Franny and Zooey* : roman. New York, Back Bay Books, 2010.
- Twain, Mark. *A Connecticut Yankee in King Arthur's Court* : roman. New York, Dover Publications, 2010.
- Vonnegut, Kurt. *Cat's Cradle* : roman. New York, Dial Press Trade Paperbacks, 2010.
- Whitman, Walt. *Leaves of Grass*. New York, Simon & Brown, 2010.
- Douglass, Frederick. *Narrative of the Life of Frederick Douglass, an American Slave*. New York, Simon & Brown, 2011.
- Golding, William. *Lord of the Flies* : roman. New York, Perigee, 2011.

- Heller, Joseph. *Catch - 22* : roman. New York, Simon & Schuster Paperbacks, 2011.
- Mitchell, Margaret. *Gone with the Wind* : roman. New York, Scribner, 2011.
- Nabokov, Vladimir. *Lolita* : roman. New York, Vintage Books, 2011.
- Stevenson, Robert Louis. *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* : roman. New York, Simon & Schuster Paperbacks, 2011.
- Capote, Truman. *In Cold Blood: A True Account of a Multiple Murder and Its Consequences* : roman. New York, Vintage International, 2012.
- Capote, Truman. *Breakfast at Tiffany's : A Short Novel and Three Stories*. New York, Vintage International, 2012.
- Hemingway, Ernest. *A Farewell to Arms* : roman. New York, Scribner, 2012.
- Angelou, Maya. *I Know Why the Caged Bird Sings* : roman. New York, Ballantine Books, 2015.
- Alcott, Louisa May. *Little Men* : roman. s.l. [s.n.] s.a.
- Alcott, Louisa May. *Little Women* : roman. s.l. Dodo Press s.a.
- Poe, Edgar Allan. *Complete Stories and Poems*. New York, Doubleday, s.a.

Liliana Moga,
șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

CENACLUL PROLITERA

De ce un cenaclu literar? Pentru că, într-o lume în care comunicarea este esențială, este nevoie să împărtășim idei, cerințe, idealuri, așteptări. Avem nevoie, pentru o educație artistică în general, de comunicare privind cerințe, modalități de învățare, așteptări ale elevilor și ale părinților, perspective de carieră, noutăți în domeniul artistic.

Cenaclul ProLITERA se adresează tuturor celor cu adevărat interesați din comunitatea noastră creată în interiorul și în jurul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, fiind o oglindă fidelă a tuturor activităților care se desfășoară în cadrul acestuia, a tuturor preocupărilor noastre, a atitudinii comunității față de educație, a colaborării între școală și bibliotecă, a parteneriatelor încheiate cu diverse organizații pe linie culturală.

Ședințele lunare ale cenaclului valorifică semnele spiritualității creatoare ale tinerilor în primul rând, care au început să se manifeste la orele de limba și literatura română, la activitățile culturale la care au participat, la diversele întâlniri pe teme

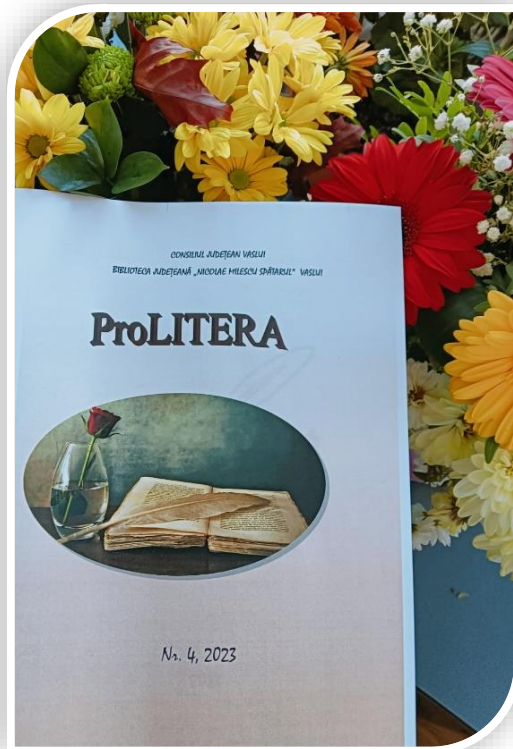
literare sau în discuțiile foarte libere la care au fost invitați. Am înțeles împreună că, pentru a le stârni interesul pentru lectură, a facilita apetitul lor creativ și a îndepărta zidurile dintre oameni, este nevoie de un spațiu adecvat. Am considerat că modul cel mai indicat de exteriorizare a preaplinului spiritual este cadrul unui cenaclu literar pe care ni-l dorim o școală de creație, unde tinerii să deprindă pas cu pas tainele exprimării prin scris. Iată de ce venim în întâmpinarea iubitorilor de literatură cu activitățile lunare ale cenaclului, dar și cu o revistă care este o cale de promovare a capacității creatoare dincolo de limitele spațiilor obișnuite în care trăim.

La ședința din luna octombrie, am avut parte de un adevărat regal de literatură și muzică la care au participat membrii activi ai cenaclului, dar și elevi și profesori (Ana Maria Vlad) invitați de la școli generale și licee din oraș: Școala Gimnazială „Vasile Alecsandri”, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Liceul cu Program Sportiv, Liceul Tehnologic „Ion Mincu”. De asemenea, lecturile au fost însoțite de momente muzicale la pian și

saxofon, susținute de frații Viorel Ene, elev, și Costel Ene, student la Conservator.

Așteptăm în continuare cu mult interes materialele concepute de voi,

încredințându-vă de plăcerea citirii lor la ședințele lunare de cenaclu, prin corespondența electronică la adresa cenacluprolitera@yahoo.com.

prof. dr. Pavel TOMA

DIMITRIE CANTEMIR – „INOROGUL ALB AL GÂNDIRII ROMÂNEȘTI”

Biblioteca a adus dintotdeauna în lumina conștiinței noastre numele, faptele și operele unor înaintași sau fii ai acestor locuri.

Anul 2023 stă sub semnul comemorării lui Dimitrie Cantemir, una din cele mai ilustre personalități culturale din istoria noastră, savant enciclopedist și mare om de stat, al cărui nume figurează alături de Malebranche, Fénelon, Leibnitz, Addison, Newton, în Templul Faimei din biblioteca Saint Geneviève din Paris.

A trăit arzând ca o torță între un asfințit și un răsărit de veac (1673-1723), lăsând o prețioasă zestre culturală care se bucură de durabilitate și apreciere unanimă, devenind un simbol al umanității în veșnica ei ascensiune spre lumină și progres.

Domnitor al Moldovei, poliglot, gânditor, cărturar, scriitor, lingvist, filozof, istoric, geograf, logician, biograf, etnograf, orientalist, arheolog, cu preocupări de știință,

de matematică, fizică și muzică, adică de universalitate, Dimitrie Cantemir a fost primul român ales membru al Academiei din Berlin (1714).

Principele Dimitrie Cantemir se trage dintr-o familie de răzeși din satul Silișteni, în ținutul Fălciu din județul Vaslui. Tatăl său, Constantin, avea un talent nativ la învățarea limbilor străine, deși era analfabet. Vorbea curent limbile polonă, turcă și tătară. Calitățile sale l-au ajutat pe Constantin să se ridice pe scara socială, până la ocuparea tronului ca domn al Moldovei (1685-1693).

A treia soție a lui Constantin, Ana, a fost mama lui Dimitrie. Era o femeie educată cu ascendențe boierești. Deși a murit curând după nașterea lui Dimitrie, l-a influențat pe acesta. Tatăl, datorită asemănării fizice a lui Dimitrie cu el și a dorinței de a-și vedea fiul pe tronul Moldovei, s-a preocupat de educația lui.

Primele lecții le-a primit Dimitrie de la călugări moldoveni. Cel care a avut însă o înrăurire directă asupra viitorului domn a fost profesorul Ieremia Cacavela – un poliglot vestit și un predicator foarte talentat, cu studii la Viena și Leipzig, adus de Constantin Cantemir din Țara Românească.

Minte ageră și inteligentă, adolescentul Dimitrie era atent la tot ce se petrecea în jur, de la ceremonialul de la curte, la vizitele unor solii străine, urmărind mai cu seamă tot ce ținea de relațiile cu Poarta Otomană.

În 1688, la trei ani după ce tatăl său devenise domnul Moldovei, este trimis la Constantinopol ca ostatec în locul fratelui Antioh, garanție, cum se obișnuia atunci, a credinței voievodului față de Poartă. Acolo a luat primul contact cu civilizația strălucitoare din capitala sultanilor și s-a instruit în cercurile de cultură mahomedană, fiind îndrumat, în special, de eruditul Essaad Efendi și de profesori de formație culturală europeană atât bizantină și post-bizantină, cât și orientală turco-arabo-persană.

În anul 1693, la moartea tatălui său, Dimitrie a ocupat pentru prima oară tronul pentru trei săptămâni. Tânărul domn nu prezenta suficiente garanții politice, mai ales că Imperiul urma să susțină însemnate bătălii. Fie că era prea tânăr, fie din alte considerente, sultanul nu i-a înmănat caftanul domnesc și, prin urmare, este nevoit să renunțe la tron. Imediat după detronare, a plecat la Istanbul, continuând cu și mai multă râvnă activitățile sale cărturărești. Aici va rămâne timp de 17 ani.

Constantinopolul din timpul studiilor lui Dimitrie Cantemir devenise centrul de întâlnire a culturilor orientale cu cele ale Apusului. La studiul teologiei, care rămânea totuși preponderent, se adăugau literaturile și limbile clasice ale antichității grecești și latine, filosofia, istoria, medicina, geografia fizica, matematica.

Tot aici, și nu doar prin intermediul Academiei de pe lângă Patriarhia Ecumenică, ci și prin frecventarea unor cercuri și medii intelectuale, Cantemir și-a însușit cele mai variate cunoștințe din domeniul culturilor turcă, persană, arabă odată cu deprinderea curentă a limbilor respective.

O influență pozitivă în dezvoltarea lui intelectuală a fost și căsătoria cu Casandra, fiica fostului principe Șerban Cantacuzino.

În 1698 a publicat primul roman în limba română, *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea*, o carte de filosofie morală, în spirit creștin, redactată sub formă de dialog. Tot la Constantinopol, Cantemir scrie romanul-pamflet, rezultat al împrejurărilor istorice și conflictelor, *Istoria Ieroglifică* - o alegorie politică transcrisă cu mijloace artistice. Mai scrie o lucrare de metafizică și una de logică (ambele în latină), dar și un vast tratat asupra muzicii turcești. Cărturarul moldovean este cel care a elaborat un sistem special de notație muzicală, bazat pe litere și cifre arabe, prin intermediul căruia muzica turcească a ajuns să fie cunoscută în Europa. Era de altfel un maestru în cântatul la tambură, un fel de chitară orientală.

Cantemir avea cultul cuvântului scris și conștiința existenței sale în plan cultural. După mărturia fiului său Antioh într-o scrisoare către Voltaire, Cantemir a realizat și o culegere de melodii însemnate cu notația muzicală pe care o inventase pentru muzica turcă, compunând în jurul anului 1700 mai mult de o sută de melodii pentru tambur, cu text sau fără, în stil tradițional.

Dimitrie Cantemir s-a documentat în arhivele Topkapî pentru scrierea ulterioară a istoriei Imperiului Otoman. A scris la Istanbul mai multe lucrări referitoare la filosofie, religie, istoria otomanilor și la sistemul religiilor mahomedane.

Fiind considerat pe deplin format, în anul 1710 sultanul l-a numit pe Dimitrie Cantemir domn al Moldovei. Nu multă vreme după instalarea la tron, la 2 aprilie 1711, noul domn al Moldovei încheia tratatul de la Luțk, de alianță cu Petru cel Mare al Rusiei, ținând la eliberarea definitivă a țării de sub suzeranitatea turcească. Firește, turcii n-au rămas indiferenți la un asemenea demers și lucrurile au ajuns la conflictul armat dintre ruși și turci, soldat cu zdrobitorul eșec al celor dintâi, în bătălia ce s-a dat la Stănilești, la 18-22 iulie 1711.

A fost a doua și ultima lui domnie. Ea se va termina tragic pentru Cantemir, care va fi obligat să fugă în Rusia, unde va scrie marile lui opere intelectuale. Aici a devenit senator și

consilier al lui Petru cel Mare, care-l socotea „om învățat și capabil pentru sfaturi”.

Ca domn al Moldovei, Dimitrie Cantemir a luptat împotriva regimului oligarhic boieresc din Moldova și a ridicat steagul luptei împotriva dominației otomane.

În Rusia lui Petru cel Mare, Cantemir va lua contact și mai strâns cu cultura Occidentului. S-a bucurat de toate onorurile din partea țarului, i s-a acordat titlul de prinț seren și funcția de consilier secret la curtea din Sankt-Petersburg. Însă, cu toate privilegiile obținute, lui Cantemir i s-a refuzat sistematic orice călătorie în Occident, cu toate că și-a dorit să trăiască și în Germania.

Înfrânt pe deplin în plan politic, demersul lui Cantemir s-a dovedit pe deplin fecund, vreme de secole, în plan spiritual. Într-o vreme de mari rupturi pe harta Europei, atunci când unitatea ei spirituală se făcea cu greu, pe fondul bătăliilor creștinătății contra Islamului, el a ilustrat cu strălucire nașterea conștiinței de sine a unui popor, fundamentul națiunii române moderne. Ceea ce pierduse cu sabia, Dimitrie Cantemir a câștigat cu condeiul. Tot ceea ce a scris atestă conștiința falilor adânci la toate nivelurile existenței sociale, politice, religioase, economice, culturale, ca și dorința de a arunca punți pe deasupra lor.

Deși neîmplinit, idealul politic al lui Dimitrie Cantemir, eliberarea Moldovei de sub stăpânirea otomană, va continua să existe și să se manifeste, exprimat în lucrări științifice, realizate în Rusia pe parcursul a 12 ani.

La mai puțin de patruzeci de ani devine o personalitate europeană cum o dovedește, între altele, alegerea sa ca membru al Academiei din Berlin. La cererea acestui for cultural european, Dimitrie Cantemir a scris în limba latină *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae (Descrierea Moldovei)*, tradusă în limba română în anul 1825, la care se adaugă *Historia incrementorum atque decrementorum Aulae Othmanicae (Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman)*, *Vita Constantini Cantemyrii (Viața lui Constantin Cantemir)* și *Historia Moldo-Vlachica, (Istoria moldo-valahă)*, versiunea primară a *Hronicului vechimei a romano-moldo-vlahilor*.

Faima numelui și operei lui Dimitrie Cantemir a trecut repede peste granițele țării cucerind cu ușurință, pentru cugetarea aleasă și erudiția întinsă, Apusul și Răsăritul cultural și științific al epocii încă din timpul vieții sale.

Mai târziu, scrierile lui au fost traduse în engleză, franceză, germană, italiană, rusă, precum și arabă, bulgară și greacă. Socotit o autoritate europeană în multe ramuri ale științei și culturii, el apare în bibliografia de început pentru o seamă de discipline, iar biografia sa nu lipsește din enciclopedii și dicționare.

În opera sa, influențată de umanismul Renașterii și de gândirea înaintată din Rusia, se oglindesc cele mai importante probleme ridicate de dezvoltarea social-istorică a Moldovei de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. De aceea, Cantemir este considerat până astăzi unul dintre marii umaniști ai Europei.

Pătrunzând în mediul ambasadelor marilor puteri europene, Cantemir a avut prilejul promovării culturii și spațiului românesc. În Europa a fost repede și definitiv acreditat ca fiind cel mai de seamă cunoscător al istoriei otomane, ocupând timp de peste un secol un loc privilegiat în tagma erudiților.

În panteonul istoriografiei moderne românești, Dimitrie Cantemir are un loc aparte, unanim recunoscut, acela al deschizătorului de drumuri, al celui care a pus piatra de temelie în cercetarea istorică de profil științific. Ponderea mare a lucrărilor sale cu caracter istoric - opțiunea sa mergând îndeosebi spre istoria națională - și sentimentul de adânc patriotism care a alimentat nașterea și orientarea acestor lucrări fac neîndoiește din Dimitrie Cantemir un reprezentant fidel al intereselor neamului său. Cantemir rămâne întâiul savant român care reușește să integreze istoria românilor în istoria universală și primul care proclamă misiunea istorică a poporului român în cadrul istoriei universale.

Opera sa a fost și rămâne un izvor de cultură și inspirație pentru generațiile din secolele următoare. Școala Ardeleană, pașoptiștii, istoricii din secolul XIX au moștenit și dezvoltat ideile prețioase ale cărturarului și domnitorului, cinstindu-i astfel

memoria. Prin vasta și remarcabila sa operă științifică și literară s-a situat cu mult deasupra cărturarilor vremii sale, iar crezul său de patriot și cărturar răsună de peste veacuri ca o mărturie impresionantă.

Întreaga operă a lui Cantemir este însuflețită de un patriotism fierbinte. Despărțit de țară, a scris cu gândul la patria lui, pe copii i-a crescut cu gândul revederii patriei.

Figura strălucitului domnitor și cărturar a luminat cultura, conștiința și sufletul românesc. El este cea mai reprezentativă personalitate română de valoare europeană din epoca premodernă a țării noastre ce nu poate fi comparată decât cu marii oameni ai Renașterii.

Marele savant român a murit pe 21 august 1723, după campania lui Petru cel Mare la Marea Caspică, în urma unui diabet avansat, și a fost înmormântat în curtea mănăstirii grecești din Moscova, în biserica „Sf. Constantin și Elena”, zidită de el, unde era înmormântată și Casandra, soția lui. Actualmente, osemintele sale se odihnesc în Biserica „Trei Ierarhi” din Iași, repatriate grație lui Nicolae Iorga, în 1935.

Chiar dacă și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în diferite forme de surghiun (fie la Constantinopol, în tinerețe, fie în Rusia, la maturitate), el aparține însă organic și spiritual istoriei și culturii românești.

Dimitrie Cantemir „este Lorenzo de Medici al nostru”, dar mai ales, el a fost, este și rămâne al românilor și al culturii universale.

Bibliografie:

- Simionescu, Paul. *Dimitrie Cantemir: domnitor și savant umanist*. Editura Enciclopedică română, București, 1969.
- Măciucă, Constantin. *Dimitrie Cantemir*. Editura Albatros, 1972.
- Baciu, Petronel Marius. *Dimitrie Cantemir: Princeps Valachorum*. Editura Pim, Iași, 2009.
- Dimitrie Cantemir – savant de dimensiune europeană – 300 de ani de la plecarea din domnie*. Editura Mica Valahie, București, Târgoviște, 2012.
- Lăudat, I. D. *Dimitrie Cantemir: Viața și opera*. Editura Junimea, 1973.

**Luciana MACOVEI, bibliotecar,
Serviciul Relații cu publicul,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

MEMORIE ȘI ISTORIE LOCALĂ

ELENA GHICA-ȘUBIN,
AMINTIRE A TRECUTULUI VASLUIAN

Memoria unei comunități, indiferent de dimensiunea sa, se constituie prin cumularea istoriei persoanelor, familiilor, minorităților, instituțiilor, construcțiilor, mediului din zona în care aceasta „trăiește”.

Vaslui este municipiul de reședință al județului cu același nume. Cercetările arheologice au demonstrat că teritoriul orașului Vaslui a fost locuit din cele mai vechi timpuri, încă din comuna primitivă. „Cea dintâi atestare documentară”¹⁵ a urbei noastre este de la „31 martie 1423, pe vremea lui Alexandru cel Bun.”¹⁶

În anul în care marcăm 600 de ani de la prima atestare documentară a Vasluiului, nădăjduim că este un bun prilej de a vorbi despre acest ținut încărcat de istorie și oameni ai locului.

Curțile Domnești Vaslui, Foto: Dana Monica Vintu

Când spui Vaslui nu poți să nu te gândești la situl arheologic de la Curțile Domnești, simbol turistic al Vasluiului de astăzi. Complexul arheologic de tip reședință domnească temporară este situat în

imediată vecinătate a Bisericii Domnești „Tăierea Capului Sfântul Ioan Botezătorul”, zidită de Domnul Sfânt la 1490 și reconstruită 330 de ani mai târziu de Maria Cantacuzino, văduva marelui logofăt Costache Ghica - proprietarul târgului Vaslui în prima jumătate a secolului al XIX-lea. „Acest sfânt lăcaș zidit de răposatu întru fericire domn Ștefan Voievod bătrânu cu fiul său Bogdan, iar după un timp risipindu-se, s-a zidit din nou de dumneaei cucoana Maria Cantacuzino logofeteasa, soția răposatului marelui logofăt Costachi Ghica, cu toată cheltuiala dumisale spre vecinica lor pomenire la anii de la Hristos – 1820.”¹⁷

Biserica „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul”
Foto: Dana Monica Vintu

În jurul bisericii, în urmă cu 100 de ani, a existat un cimitir parohial. Între 1924 – 1934 zona a suferit lucrări de restaurare, ocazie cu care mai toate monumentele funerare din apropierea bisericii au fost strămutate la Cimitirul Eternitatea. În prezent, la Curtea Domnească, a mai rămas Cimitirul Ghica-Șubin, datat secolele XIX-XX și înscris în lista

¹⁵ Paul Zahariuc, în colaborare cu Lucian - Valeriu Lefter, *Vaslui: De la târg la oraș*, Vol. 1, PIM, Iași, 2014, p. 1.

¹⁶ Mihai Ciobanu, Alexandru Andronic, Petru Necula, *Cronica Vasluiului: documente, locuri, oameni, fapte*, Editura Publirom, 1999, p. 11.

¹⁷ Ioan Olaru, Alexandru Andronic, Maria Ana Zup, *Biserica Domnească Sf. Ioan Botezătorul din Vaslui Înălțată de Ștefan cel Mare în anul 1490 - Important Monument de artă medievală românească*, în „Acta Moldaviae Meridionalis Vaslui”, Vol. XII-XIV, S.C. Porto-Franco S.A., Galați, 1990-1992, p. 324.

monumentelor istorice din județul Vaslui¹⁸. În Cimitirul Ghica-Șubin sau necropola familiilor Ghica-Șubin-Hoffmann își dorm somnul de veci membri ai familiilor menționate. Important pentru noi în contextul materialului este faptul că aici este înmormântată Elena Șubin – născută Ghica (sora domnitorului „cel din urmă pe care l-a avut Moldova”¹⁹, Grigore Alexandru Ghica), personajul principal al poveștii noastre, cea care a stăpânit moșia Vasluiului de la 1825 până la 1883.

Cimitirul familiei Ghica - Șubin
Foto: Dana Monica Vintu

În acele vremuri, Vasluiul a trecut printr-un proces de modernizare, care presupunea o combinație între arhaic și modern. Vorbim de o lume în schimbare, rapidă la nivelul elitelor (de exemplu, personalități ca Mihail Kogălniceanu – șeful liberalilor și Manolache Costache Epureanu – șeful conservatorilor sau membri ai marilor familii boierești), dar lentă la nivelul păturii agrare (săracă și înapoiată). În acest cadru, vom încerca să încropim portretul Elenei Șubin, cea care a avut un „mare rol în dezvoltarea economică și culturală a orașului Vaslui”²⁰ la mijlocul secolului al XIX-lea.

Elena Șubin, pe linie paternă, își are originea în familia Ghica, boieri din ținutul

Vasluiului. „Un descendent al familiei Ghica, hatmanul Constantin Ghica, căsătorit cu Maria Iordachi Cantacuzino-Deleanu, primește danie vatra târgului Vaslui de la M. C. Suțu vodă la 9 august 1795. După moartea lui C. Ghica, în 1818, Vasluiul cu moșia din jur îi revine lui Alexandru Ghica.”²¹ Alexandru Ghica sau Alexandru C. Ghica (sau Alecu

foto 1

Elena Șubin.

Ghica) a fost tatăl Elenei Șubin (**foto 1**²²).

Ramura maternă arată că mamă Elenei Șubin i-a fost Elena Sturza (sora lui Mihail Vodă Sturza). Soții Alexandru Ghica și Elena Sturza au mai avut doi copii: Alexandru (care a murit de copil) și Grigore Alexandru Ghica. Anul nașterii Elenei Ghica este incert. După istoricul Mihai Sorin Rădulescu, ea s-ar fi născut în 1801,²³ ceea ce corespunde informațiilor de pe mormântul ei - că a decedat „la 18 septembrie 1889, în etate de 88 de ani”²⁴. Însă Mona și Florian Budu-Ghyka (autorii arborelui genealogic și al *Site-ului*

¹⁸ Lista monumentelor istorice 2015, județul Vaslui, cod LMI: VS-IV-m-B-06901, online la <http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/LMI-VS.pdf>, accesat astăzi, 2 octombrie 2023, ora: 9:30.

¹⁹ Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, Vol. 3, Editura Junimea, Iași, 1973, p. 213.

²⁰ Mihai Ciobanu, Alexandru Andronic, Petru Necula, *op. cit.*, p. 161.

²¹ *Ibidem*.

²² Sursa foto:

[https://vatraoficial.files.wordpress.com/2017/09/anca-](https://vatraoficial.files.wordpress.com/2017/09/anca-hatiegan-poza-ep-2-1.jpg)

[atiegan-poza-ep-2-1.jpg](https://vatraoficial.files.wordpress.com/2017/09/anca-hatiegan-poza-ep-2-1.jpg), accesat astăzi, 3 octombrie 2023, ora: 13:00.

²³ Mihai Sorin Rădulescu, *Din istoria familiei Ghica. Contribuții de istorie culturală*, Corint, București, 2017, pp. 41-47.

²⁴ Nicolae Ionescu, *Cimitirul Bisericii „Sfântul Ioan” și rezervația Ghica-Șubin-Hoffmann din Vaslui*, în Ziarul „Lumina”, 15 iunie 2015, online la adresa: <http://ziarulumina.ro/cimitirul-bisericii-sfantul-ioan-si-rezervatia-ghica-subin-hoffmann-din-vaslui-102785.html>, accesat astăzi, 2 octombrie 2023, ora 15:25.

*Familiei Ghika*²⁵), dau 1807 drept anul nașterii Elenei. Și Constantin Gane susține că Elena s-ar fi născut abia pe la sfârșitul anului 1807, fiind subiect de dispută la divorțul părinților ei. Potrivit lui, Elena Sturza s-ar fi căsătorit cu Alecu Ghica în 1803, la vârsta de 17 ani. În 1807, ea s-a îndrăgostit de un conte francez, Théodore de Crussol, motiv pentru care Alecu Ghica a cerut divorțul.²⁶ A solicitat „ca copilul ce urma să nască nevastă-sa peste câteva luni să-i fie dat lui... În iarnă însă, când se născu și copilul – o fată, Elena – contele de Crussol trebui să părăsească Iașii, fiind chemat la armată, pe front. Nu se mai întoarse niciodată. Îmbolnăvindu-se acolo de oboselile războiului, el zăcu multă vreme suferind, până-și dete într-o zi duhul, în 1813, într-un sat de lângă Varșovia. Elena, rămasă și fără bărbat și fără iubit, nu se ținu de cuvânt și nu vru să se despartă și de fetița ei. Divanul domnesc fu nevoit să judece și această pricină dintre foștii soți, luându-i un an mai târziu copilul cu de-a sila și dându-l tatălui (...).”²⁷

Alecu Ghica, un boier luminat, „protector al teatrului românesc la începuturile sale, unul dintre puținii mari boieri respectați”²⁸, a fost cel care s-a îngrijit de creșterea și educația copiilor, Grigore (născut în 1804) și Elena. Anghel Valli spunea despre Alexandru Ghica că „era cinstit și drept, din fire și din principiu; *singurul om din Moldova care poate fi privit ca necoruptibil...*”²⁹ Cu un tată cultivat, Elena a avut parte de o educație aleasă. A avut ocazia să joace într-o

piesă de teatru, „*Mirtil și Hloe*” („*Myrtil et Chloé*”, text tradus din limba franceză în limba română de Gheorghe Asachi), spectacol ținut în casa hatmanului Costache Ghica, la Iași, în data de 27 decembrie 1816³⁰. Elena a interpretat rolul lui Hloe, numărându-se printre primele femei care au jucat în limba română, într-o vreme în care actorii erau desconsiderați, mai ales actrițele, iar limba română era disprețuită, în general, de către înalta societate, fiind considerată limba țăranilor, a slugilor, a celor săraci, și nu a vieții intelectuale și culturale.³¹ Fratele ei, Grigore, l-a interpretat pe Mirtil, frații fiind deja obișnuiți să dea spectacole de salon în limba franceză. Actorii piesei au purtat costume populare, specifice păstorilor moldoveni, iar după acest moment, doamnele din înalta societate au început să îmbrace, ca manifestare a sentimentelor patriotice, straie naționale. Un fapt bine cunoscut este că Regina Maria a purtat cu eleganță costume populare românești, dar putem spune că „moda ieii” e puțin mai veche decât vremea ultimei regine încoronate a României.

„Elena A. Ghica s'a măritat în 1825 Sept.”³² cu Pavel Șubin (întâlnit și sub numele de Alex, Alexa sau Alexei Șubin, n.n.), an în care „Alexandru C. Ghica hatman, dă fiicei sale Elenco, măritată cu Colonel Alexa Șubin, târgul Vasluiului cu toate seliștele de prin pregiur după scrisorile acestui târg și că venitul se vinde anual cu 14000 lei; și-și va lua venitul în doao vadele. Între altele i se mai dă: locul despre Copou, 12 pogoane vie la

²⁵ Notă cu privire la ortografie: *Ghika, Ghyka* sau *Ghica*: „În istorie, sec. XVII și XVIII, numele este ortografiat cu alfabetul cirilic sau grec conform epocii. În sec. XIX, după introducerea alfabetului român în Principate, s-a convenit în Familie ca cei din Ramurile moldovene să semneze *Ghyka* iar cei din Ramura Muntenia să semneze *Ghika*, înțelegere mai mult sau mai puțin respectată. În România și în scrierile istorice românești se folosește în general pentru toată lumea *Ghica*.” Online la http://www.ghika.net/_ro/index_ro.htm, accesat astăzi, 3 octombrie, ora 12:00.

²⁶ „Dar pentru a nu-și compromite soția, caută un motiv elegant împotriva căruia să nu aibă gura lumii nimic de zis. Așa încât, când în iunie 1807 domnița Mărioara Sturza, soacra dumisale, dădu o serbare mare urmată de ospăț în ciuda generalului rus Mayendorff, el opri pe nevastă-sa să meargă în acea seară acasă la părinți, știind că ea nu va asculta de porunca lui. Și în adevăr, sfătuită și de mama sa, cu care semăna și la fizic și la moral, ea nu numai că se duse la ospăț, dar se mai și întâlni acolo cu contele de Crussol, în văzul tuturor, mai ales că divorțul acela, care știa că va urma după această înfrângere a poruncii soțului, era și pe placul dânzei. A doua zi chiar,

Alecu Ghyka ceru de la Divan despărțirea, pe cuvânt că el nu putea îngădui să știe că soția lui a dat mâna cu generalul Mayendorff.” (Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe. Vol. 3*, Editura Junimea, Iași, 1973, p. 200).

²⁷ Constantin Gane, *op. cit.*, p. 201.

²⁸

https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Grigore_Alexandru_Ghica, accesat, astăzi, 3 octombrie 2023, ora 12:30.

²⁹ Constantin Gane, *op. cit.*, p. 196.

³⁰ Anca Hațiegan. *Precursoarele: primele femei care au jucat în limba română (II)*, în Revista „Vatra”, nr.8/2017, online la adresa:

<https://revistavatra.org/2017/09/23/anca-hatiegan-precursorile-primele-femei-care-au-jucat-in-limba-romana-ii/>, accesat astăzi, 3 octombrie 2023, ora: 13:00.

³¹ Teodor T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova*, Vol. I, Institutul de Arte Grafice N. V. Ștefaniu & Comp., Iași, 1915, p. 100.

³² Gheorghe Ghibănescu, *Vasluiul: studiu și documente: Surete și Izvoade, vol. XV, Documentele târgului Vaslui*, Institutul de Arte Grafice „Viața românească”, Iași, 1926, p. XLVII.

Șorogari, 40 salașe țigani căsași, 40 salașe țigani lăeși, câte 24 cuțițe, furculițe și linguri de masă.”³³ Soțul proprietăresei vetrei târgului Vaslui era ofițer al armatei țariste, născut la 13 octombrie 1785. Numit, la un moment dat, șef al vămilor din Basarabia, Pavel Șubin a trăit în Vaslui până la decesul survenit în 25 august 1854, fiind înmormântat în cimitirul anterior menționat.

Elena și Pavel Șubin au locuit în *Casa Ghica*, construită în prima parte a secolului al XIX-lea, la nord de Biserica „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul”. Casei Ghica i-au trecut pragul mai multe personalități ale vremii, cum ar fi: Alexandru Ioan Cuza, Grigore Alexandru Ghica (fratele Elenei Șubin, domn al Moldovei sub numele Grigore al V-lea Ghica), Elena Rosetti – Cuza (soția lui Alexandru Ioan Cuza), Theodor Rosetti (fratele Elenei Cuza), Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri. Locuința era dotată cu o încăpere destinată unei biblioteci - care conținea operele clasicii literaturii ruse, franceze și germane, dicționare enciclopedice apărute la începutul veacului al XIX-lea.³⁴ Clădirea, monument istoric³⁵, în patrimoniul Ministerului Învățământului, a găzduit, rând pe rând, sediul mai multor instituții. Mai apoi, casa și terenul aferent au „reprezentat obiectul executării silite în urma unei decizii definitive și irevocabile a Tribunalului Vaslui”³⁶, fiind organizată o licitație pentru vânzarea imobilului. La momentul redactării acestui articol, nu avem informații publice cu privire la *Casa Ghica*.³⁷

Elena și Pavel Șubin au avut 8 copii: Pavel (căsătorit cu Lucia Beldiman), Eugen (celibatar), Olga (căsătorită cu Manolachi Hrisoverghi au avut o fiică, Maria), Alexandru, Ecaterina (căsătorită Rizo), Elena (căsătorită cu doctorul austriac Carol Hoffmann),

Nathalia (devenită soția lui Alexandru Mano), Olimpia (căsătorită cu Polidor Ventura).³⁸ Elena a avut grijă, pentru un timp, și de nepoatele de frate, fiicele lui Grigore Alexandru Ghica cu cea de-a doua soție, Ana Catargi: Aglaie și Natalia. Fetele domnitorului moldovean au plecat la pension, dar vacanțele și le petreceau la Vaslui, împreună cu verișorii lor.

Radu Rosetti, fiul Aglaiei, în *Amintirile din copilărie*, dă detalii despre viața de cuplu a familiei Șubin. „În primii ani după moartea Anicăi Catargiu, sora lui Grigore Ghica, Elena Șubin, căsătorită cu acel mare mojić și bețiv care era generalul rus Șubin, îngriji de cele două fete ce le lăsase. Șubin luase pe mătușa numai din cauza mării zestre ce o avea, căci poseda toate virtuțile ce pot face podoaba unei femei afară de frumusețe, și o bătea măr de câte ori se-mbăta, adică aproape în fiecare zi. Mătușa Elena Șubin trăia în Vaslui, care-i aparținea (nu numai moșia cu acest nume, dar și târgul), unde creștea pe numeroșii ei copii, de ale căror lecții se împărțăsea și mama.”³⁹

Pe lângă aceștia, Elena sau „Șubionia”⁴⁰ mai veghea asupra unor tinere, de vreme ce, în 1837, figura pe o listă a școlilor și pensioanelor din Moldova, în calitate de proprietară a unui pension de fete, având înscrise 16 eleve, de a căror educație se ocupa tot ea, predându-le limbi străine (germană, franceză, rusă).

De altfel, înființarea primei școli vasluiene se leagă de numele Elenei Șubin, ea începând demersurile în acest sens din anul 1840. Cursurile se deschid în „Școala începătoare din Vaslui”, devenită peste puțin timp Școala primară urbană nr. 1 de băieți, la

³³ *Ibidem*, p. 285.

³⁴ Mihai Ciobanu, Alexandru Andronic, Petru Necula, *op. cit.*, p. 245.

³⁵ În anul 2015, cod LMI VS-II-m-B-06710, online la <http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/LMI-VS.pdf>, accesat astăzi, 2 octombrie 2023, ora: 9:30.

³⁶ <http://vaslui.usr.ro/restaurarea-casei-ghica-sansa-unica-pentru-primaria-vaslui/>, accesat astăzi, 3 octombrie 2023, ora 15:00.

³⁷ Imobilul a fost achiziționat de o persoană privată, a fost renovat (pentru că la momentul achiziționării se afla într-o stare avansată de degradare) și urmează a fi dat spre închiriere, ca spațiu pentru birouri (n.n.).

³⁸ Mihai Sorin Rădulescu, *Două scrisori din familia Ghyka*, online la https://arhiva.romanialiterara.com/index.pl/doua_scrisori_din_familia_ghyka, accesat astăzi, 4 octombrie 2023, ora: 8:15. Date genealogice despre această descendență, puse pe hârtie de profesorul inginer Henri Theodoru, strănepot în linie directă al Elenei Șubin, i-au fost comunicate lui Mihai Sorin Rădulescu de către urmașii lui Henri Theodoru.

³⁹ Radu Rosetti, *Amintiri din copilărie*, Imprimeria Fundației Culturale „Principele Carol”, București, 1925, p. 44.

⁴⁰ Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Editura Minerva, București, 1973, p. 314.

1 decembrie 1841.⁴¹ „*Curierul Românesc* din 2 ianuarie 1842, ne informează că *la curgătoare luni s-au făcut deschiderea solemnă a școlii. Este vorba de școala publică amenajată în oraș de Elena Șubin, proprietara târgului Vaslui, care au dat gratis două case, una pentru școală, iar alta să fie locuință profesorului.*”⁴²

Elena Șubin „împreună cu Isprăvnicia încheind sama și supunând-o departamentului împreună cu bugetul pentru cheltuielile ce ar trebui, au propus înființarea a 18 fanare-lampe și înjghebarea de instru-mente pojarnicești sau, altfel spus, începerea operei de iluminare stradală a târgului precum și înfiriparea unei pompierii. Documentul comun continua astfel: *S-au statornicit fânarele și s-au pus în lucrări înjghebarea instrumentelor pojarnicești, aducându-să și tumba de la Brașov (subl. ns.). Se prevăzuse și darea în folosință a celor două obiective: la începutul lunii martie 1849.*”⁴³

Făcând parte dintr-o familie de boieri filantropi, după ce a donat teren pentru înființarea școlii, Elena donează teren și pentru înființarea primului spital vasluian. Clădirea a început să se construiască în 1851 și era formată din „casa cea mare cu două etaje, cuprinzând 18 odăi și un paraclis sub același acoperământ.”⁴⁴

În 1853, între târgoveți și proprietara Vasluiului apare un conflict provocat de președintele Eforiei⁴⁵ Vaslui, Ștefan Angheluță (arendaș al moșilor mănăstirești din Vaslui, mai apoi mare proprietar), în urma căruia Elena Șubin „cu de la sine voință și prin îndemnul avocatului ei”⁴⁶ a cedat anumite

venituri – care-i proveneau din „cântar, din vinderea păcurei, din tălpărit, din tutun.”⁴⁷ Mai multe procese (la care vor lua parte unii politicieni ai vremii, cum ar fi Mihail Kogălniceanu și Manolachi Costache Epureanu) vor avea loc între târgoveți și proprietară.

Municipalitatea Vasluiului s-a creat la 19 august 1860. Ștefan Angheluță este ales primul președinte de Consiliu municipal, confirmat prin decretul din 11 septembrie 1860. Eforia Vaslui a fost desființată și primarul Ștefan Angheluță a luat măsuri în vederea emancipării orașului.

În urma Reformei Agrare⁴⁸ sancționată și promulgată la 14/25 august 1864, toți locuitorii Vasluiului au devenit bezmănari⁴⁹ față de marele proprietar, adică erau siliți să plătească un impozit pentru locul pe care își construiseră o locuință sau alte clădiri (care aveau ca obiect de activitate comerțul). Anul 1881 pune punct acestui obicei, astfel încât prima răscumpărare s-a produs la 24 decembrie 1881, „dată considerată a fi atestarea documentară a preschimbării numelui de *târg* în cel de *oraș*.”⁵⁰

„24 Dech(embrie) 1881. România. Comuna urbană Vaslui. Act de Răscumpărarea Besmănelui.

În virtutea Legei dela 16 Ianuarie 1881, publicată în Monitorul Oficial no. 62 acel an, dreptu de besmăn asupra locurilor din vatra Târgului Vaslui trecând dela D-na Elena Șubin născută Ghika în patrimoniu acestei comuni (subl. ns.). Consiliul Comunal prin decisiunea no.185 din 24 Octombrie 1881 aprobată și de Comitetul Comunei sub

⁴¹ Nicolae Ionescu, *Începuturile învățământului public în orașul Vaslui în secolul XIX*, în „Als Ob”: revistă lunară de științe socio-umaniste și atitudine culturală, An I(2011), Nr. 2 (decembrie), Negrești, Grupul Școlar Industrial "Nicolae Iorga" Negrești-Vaslui, 2011, p. 21.

⁴² Mihai Ciobanu, Alexandru Andronic, Petru Necula, *op. cit.*, p. 202.

⁴³ Paul Zahariuc, în colaborare cu Lucian - Valeriu Lefter, *op. cit.*, p. 54.

⁴⁴ C. Șerban, „*Orașul Vaslui în vremea lui Cuza*” în „Acta Moldavie Meridionalis Vaslui”, VII-VIII, 1985, Galați, p. 244.

⁴⁵ Eforie - nume dat unor instituții administrative de utilitate publică sau culturală din trecut; consiliul de conducere al acestor instituții; sediul acestor consilii; epitropie. (Eforiile Orășenești fuseseră înființate prin Regulamentul Organic).

⁴⁶ Gheorghe Ghibănescu, *op.cit.*, pp. XLVII - XLIX.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria Românilor: din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Albatros, București, 1975, p. 623. „Articolul X al legii prevedea: *Se desființează odată pentru totdeauna, și în toată întinderea României, claca (boierescul), dijma, podvezile, zilele de meremet, carele de lemn și alte asemenea sarcini, datorate stăpânilor de moșii sau în natură sau în bani. Pentru răscumpărarea acestor îndatoriri, sătenii vor plăti o sumă care se repartizează pe 15 ani și care reprezintă anual – dobânzi și amortisment...*”.

⁴⁹ De la *besmăn* - *impozit pentru cârciumă; închirierea unui teren pe o perioadă îndelungată sau fără termen*, online la <http://dexonline.ro/definitie/bezm%C4%83n>, accesat astăzi, 3 octombrie 2023, ora: 17:20.

⁵⁰ Paul Zahariuc, în colaborare cu Lucian - Valeriu Lefter, *op. cit.*, p. 417.

no.2380 la 14 Noembrie zisul an, regulând modul și condițiile de răscumpărarea besmăului: Noi, Primarul Urbei Vaslui, văzând cererea D-lui Procopi Poliacoff, proprietarul imobilelor din stradele Hagiu și a Pieței, prin care declară răscumpărarea besmăului ce plătește pe locul ce'l posedă în mărime de douăzeci și opt stânjeni [și] patru palme la fața strada Hagiu; douăzeci și nouă stânjeni [și] șapte palme fundul spre strada Pieței; zece stânjeni marginea spre Zalman Gruber; douăzeci și doi stânjeni [și] șapte palme marginea despre răsărit, ear împrejur pe toată întinderea locului nouăzeci și unu stânjeni [și] două palme, dupe actul de besmenu no.84 din 1865. Văzând că D-l Procopi Poliacoff a depus preciful răscumpărării în sumă de lei noi șase sute doi pe timp de unsprezece ani dupe clasificățiunea prevăzută prin mencionata decisiune a consiliului no.185. Eliberăm D-lui Procopi Poliacoff prezentul act de răscumpărare în virtutea căruia D-sa rămâne de astăzi înainte deplin și absolut pe locul și clădirele ce are asupra lui fără ca comuna să mai aibă vreun drept sau pretențiune din trecut sau pe viitor din acest loc. Dar și făcut astăzi 24 Decembrie anul 1881 investit și cu sigiliul Primăriei. Semnat Primar N.A. Rășcanu; Secretar Ștefănescu."⁵¹

Din 1882, primăria a fost asaltată de oameni care doreau eliberarea de obligațiile avute față de încă proprietara proaspătului oraș.

Elena Șubin a lăsat averea copiilor săi prin testamentul din 21 martie 1883. Gheorghe Mavrocordat a cumpărat de la moștenitorii ei toată moșia târgului Vaslui „cu 1.225.000 lei.”⁵²

Elena Șubin a murit în anul 1889 și se odihnește într-o vecie, alături de descendenții ai familiei, în frumosul nostru oraș, în cimitirul de la Curtea Domnească.

În semn de recunoștință pentru tot ce a făcut Elena Șubin pentru Vaslui, de la 31 ianuarie 1868, timp de 80 de ani, o stradă a

⁵¹ *Ibidem*, p. 418.

⁵² Mihai Ciobanu, Alexandru Andronic, Petru Necula, *op. cit.*, p. 42.

⁵³ Sursa foto:

https://www.facebook.com/photo/?fbid=390071895917130&set=pcb.390076379250015&locale=ro_RO, accesat, astăzi, 3 octombrie 2023, ora: 13:20.

urbei noastre s-a numit *Strada Șubin*. Din 1948 strada respectivă poartă numele Anei Ipătescu.

De câțiva ani, proiectul „Personalități marcante ale istoriei Vasluiului” aduce în fața cetățenilor, la diferite evenimente culturale, replici ale ținutelor de epocă ale mai multor vasluieni legendari, printre care se numără și boieroaica Elena Șubin (**foto 2**⁵³). Costumele și parfumul lor de epocă sunt purtate de muzeografi din cadrul Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui. Acest proiect cultural al Asociației „Museum Vasluiensis” evidențiază „figuri emblematice vasluiene ca entități distincte ale istoriei locale și naționale.”⁵⁴

Nicolae Iorga spunea că „un popor care nu-și cunoaște istoria e ca un copil care nu își cunoaște părinții”. Istoria oferă identitate, exemple educative, empatie, memorie colectivă. Istoria este un mijloc de a prețui trecutul.

Personalitate a Vasluiului de altădată, boieroaică învățată, filantroapă, cu o viață socială dezvoltată, dar nu și cu una de familie idilică, Elena Șubin este un nume pe care ar trebui să-l menționăm ori de câte ori vorbim

⁵⁴

<https://evenimentemuzeale.ro/eveniment-cultural/asociatia-museum-vasluiensis-vaslui-lanseaza-vineri-13-august-2021-la-ora-1030-pe-esplanada-din-fata-muzeului-judetean-stefan-cel-mare-vaslui-proiectul-cultura/>, accesat, astăzi, 10 octombrie 2023, ora: 14:20.

despre Vaslui și facem referire la oameni de seamă ai locului.

Bibliografie:

- BURADA, T. Teodor. *Istoria teatrului în Moldova*, Vol. I, Institutul de Arte Grafice N. V. Ștefaniu & Comp., Iași, 1915.
- CIOBANU, Mihai; ANDRONIC, Alexandru; NECULA, Petru. *Cronica Vasluiului: documente, locuri, oameni, fapte*, Editura Publirom, 1999.
- GANE, Constantin. *Trecute vieți de doamne și domnițe*. Vol. 3, Editura Junimea, Iași, 1973.
- GHIBĂNESCU, Gheorghe. *Vasluiul: studiu și documente: Surete și Izvoade*, vol. XV, *Documentele târgului Vaslui*, Institutul de Arte Grafice „Viața românească”, Iași, 1926.
- GIURESCU, C. Constantin; GIURESCU, C. Dinu. *Istoria românilor: din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Albatros, București, 1979.
- IONESCU, Melania; IONESCU, Nicolae. *Școala și viața spirituală din orașul Vaslui în secolul XIX*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, XXX, 2009.
- IONESCU, Nicolae. *Începuturile învățământului public în orașul Vaslui în secolul XIX*, în „Als Ob”: revistă lunară de științe socio-umaniste și atitudine culturală, An I (2011), Nr. 2 (decembrie), Negrești, Grupul Școlar Industrial „Nicolae Iorga” Negrești-Vaslui, 2011.
- OLARU, Ioan; ANDRONIC, Alexandru; ZUP, Maria Ana. *Biserica Domnească Sf. Ioan Botezătorul din Vaslui Înălțată de Ștefan cel Mare în anul 1490 - Important Monument de artă medievală românească*, în „Acta Moldaviae Meridionalis Vaslui”, Vol. XII-XIV, S.C. Porto-Franco S.A., Galați, 1990-1992.
- RĂDULESCU, Mihai Sorin. *Din istoria familiei Ghika. Contribuții de istorie culturală*, Corint, București, 2017.
- ROSETTI, Radu. *Amintiri din copilărie*, Imprimeria Fundației Culturale „Principele Carol”, București, 1925.
- SION, Constantin. *Arhondologia Moldovei*, Editura Minerva, București, 1973.
- ȘERBAN, Constantin. *Modernizarea Orașului Vaslui în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, VII-VIII, Galați, 1985-1986.
- ZAHARIUC, Paul; LEFTER, Lucian-Valeriu. *Vaslui: De la târg la oraș*, Vol. 1, Editura PIM, Iași, 2014.

Sursa Internet:

- HAȚIEGAN, Anca. *Precursoarele: primele femei care au jucat în limba română (II)*, în Revista „Vatra”, nr.8/2017 [online la adresa: <https://revistavatra.org/2017/09/23/anca-hatiegan-precursorile-primele-femei-care-au-jucat-in-limba-romana-ii/>].
- <http://patrimoniul.gov.ro/images/lmi-2015/LMI-VS.pdf>.
- <http://vaslui.usr.ro/restaurarea-casei-ghica-sansa-unica-pentru-primaria-vaslui/>.
- http://www.ghika.net/_ro/index_ro.htm.
- http://www.ghika.net/Arbre/A29_2016.pdf.
- https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Grigore_Alexandru_Ghica.
- https://www.bjvaslui.ro/portal/?l=rou&s=3&a=istoria_orasului_vaslui.
- IONESCU, Nicolae. *Cimitirul Bisericii „Sfântul Ioan” și rezervația Ghica-Șubin-Hoffmann din Vaslui*, în Ziarul „Lumina”, 15 iunie 2015 [online la adresa: <http://ziarullumina.ro/cimitirul-bisericii-sfantul-ioan-si-rezervatia-ghica-subin-hoffmann-din-vaslui-102785.html>].
- RĂDULESCU, Mihai Sorin. *„Două scrisori din familia Ghika”*, în „România literară”, nr. 16/2009 [online la adresa: http://www.romlit.ro/doua-scrisori_din_familia_ghyka].

**Doina DANU, profesor,
Liceul cu Program Sportiv Vaslui,
Dana Monica VÎNTU, bibliotecar,
Serviciul Relații cu publicul,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

ÎNSEMNĂRI POLITICE DIN VIAȚA LUI THEODOR ROSETTI

Membrii neamului Rosetti au avut numeroase îndeletniciri și au rămas în memoria descendenților și a cunoscătorilor drept niște oameni despre care merită să vorbești. Latifundieri sau învățați, revoluționari sau diplomați, bogați din cale-afară sau nu, toți au știut să-și păstreze statutul de boieri, reprezentanți ai aristocrației de altădată. Nu mai are deosebită importanță dacă originile lor sunt bizantine, grecești sau italiene, dar e bine de amintit că ramuri ale familiei numită Rosetti s-au stabilit în Moldova și în Țara Românească, fiecare dintre ele adăugându-și numelui pe cel al moșiei deținute, diferențiindu-se astfel spițele Rosetti-Roznovanu, Rosetti-Bălănescu, Orășanu, Tețcani, Solescu. Ultima din serie ne interesează întâi de toate pentru că face referire la moșia Solești corespunzând astăzi satului vasluian cu același nume, iar apoi pentru că de aici au plecat în lume, însemnând ceva pentru națiunea noastră, Elena Cuza, doamna Principatelor Unite, și fratele ei Theodor Rosetti, diplomat, magistrat, om politic, ministru, fondator al Societății „Junimea”, membru al Academiei Române.

La 1827 pe dealul Soleștiului se ridica un mândru conac boieresc clădit din cărămidă pe fundație de piatră, în arhitectură tradițional-moldovenească, armonios îmbinată cu elemente de stil neoclasic. Răsărise veghind întregul sat la puțin timp după căsătoria postelnicului lordache Rosetti cu Ecaterina, fiica cea mare a logofătului Dumitrache Sturdza, sora boierilor cărturari Constantin și Alexandru Sturdza (remarcăm nobila descendență și pe linie maternă). Cinci copii vor primi aleasă și severă educație după

principiile vremii, sub stricta supraveghere a mamei. Rând pe rând, toți cinci vor face primele studii în casa părintească învățând cu guvernante și profesori germani, parcurgând următoarele stadii de învățământ la instituții din țară sau străinătate. Nu iese din acest tipar nici Theodor, ultimul vlăstar născut în a patra zi a lunii mai a anului 1837. Clasele primare și gimnaziale fi-vor urmate în Iași, care avea la jumătatea secolului al XIX-lea cinci școli primare de băieți. Mai avea Iașul la vremea aceea trei școli de fete, o școală normală, o școală de arte și meserii, una militară, o școală reală și gimnaziul la care se adăugau două „cursuri înalte”, adică Facultatea Juridică și cea Filosofică. Bogată ofertă, trebuie să recunoaștem, dar, cu toate acestea, statisticile arată că Moldova nu reușea să aducă pe calea educației decât 0,2 % din populația școlară a anului 1845. De ce punctez aceste amănunte? Pentru a înțelege că avantajăți erau copiii provenind din familii înstărite, ei fiind îndrumați și sprijiniți a finaliza studii gimnaziale, apoi juridice, studii care să le permită apoi juniorilor a accede în funcții administrative sau în sistemul judiciar. Asemenea calcule își va fi făcut apriga, energica, protectoarea mamă Ecaterina Rosetti gândindu-se și la viitorul tânărului Theodor. Așa se explică faptul că elevul de liceu este trimis la Lemberg (Polonia), apoi la Viena spre a beneficia de riguroasă învățatură străină. Studiile universitare de economie politică și finanțe le va începe în Viena, alegând a le continua și definitivă în Paris.

Biografia lui evidențiază o a doua specializare universitară, finalizată în 1860 (nicidecum în 1859) cu doctorat în drept la

Sorbona, corespondența lui Titu Maiorescu arătând și confirmând acest aspect. Așadar, în noiembrie 1859, Theodor Rosetti locuia împreună cu Maiorescu în Paris, într-o casă situată în „boulevard de Sebastopol, rive gauche” la numărul „4 bis”. Rosetti descinsese în capitala Franței după patru ani de studii vieneze, făcuse solicitare spre a-i fi recunoscut „staatsprüfung” (diploma, atestatul de studii), plătind 2000 de franci pentru echivalarea examenelor de an, acceptând reluarea anului patru de studiu. Nu știm dacă va fi studiat dreptul roman, procedura și legislația civilă sau criminală, nu avem informații sub îndrumarea căror profesori și-a consolidat cunoștințele juridice, însă tot Maiorescu spune că se pregătea pentru examenul de doctorat, căci ce altceva să însemne cuvintele „Rosetti se prepară la doftorat de juris” dintr-o scrisoare redactată și expediată în țară în 19 noiembrie 1859. Mai trebuie spus că prietenia celor doi s-a bazat pe deosebită stimă și atașament reciproc, relațiile mai mult decât amicale au pătruns în plan familial, Rosetti devenind nașul de botez al Liviei (fiica marelui critic literar).

Perioada studiilor universitare se întinde pe durata a cinci ani (1855-1860), Rosetti fiind perceput ca un tânăr cu „inteligentă și cultură afundă”, serios, inspirând încredere, cu „binevenită competență” și un om într-adevăr distins. Se spune că ar fi desfășurat o vie activitate politică în perioada studenției și se știe că era responsabil cu distribuirea ajutoarelor în bani trimise de „Eforie”. Cunoscuta societate de binefacere acorda ajutor financiar multor români aflați la studii în străinătate, iar în Paris, Theodor Rosetti avea grijă deosebită ca leuții trimiși din țară să ajungă la timp la beneficiarii și săraci și studioși.

În căminul părintesc se întoarce în toamna lui 1860, dar după un mic ocol în Ardeal, mânat fiind de dorul revederii unor colegi de studii din Viena. Vizita sa la Sibiu vizează o întrevedere cu „venerabilul” mitropolit Șaguna în al său palat arhiepiscopal, urmată de onorarea unei invitații venite din partea studenților sibieni ai Facultății de Drept, ce își doreau să primească vești despre starea de lucruri din Principate. Amintirile lui Rosetti spun că

întâlnirea „fu cordială”, încheindu-se târziu în noapte căci fost-au ridicate spre „închinare multe pahare în cinstea lui Badea Ion și a Lelei Ileana”. Cunoscute erau legăturile sale de rudenie cu familia Cuza, tinerii cu inimi înflăcărâte jinduind la ceea ce avea să se întâmple peste jumătate de secol, multime de români patrioți cu tricolorul cusut în căptușeala hainelor privind cu nădejde peste munți, visând cu tot Ardealul la Unirea deplină. Cu toate că întâlnirea nu a fost într-un cadru formal, entuziaștii adepți ai Unirii adunându-se într-o modestă cârciumoară, nicidecum în vreo altă sală încăpătoare de la prezidiul căreia Rosetti să fi conferențiat pe tema marelui ideal al tuturor românilor, poliția devine deosebit de suspicioasă, urmărindu-l pas cu pas pe drumul către Brașov, unde va fi somat oficial să părăsească grabnic ținutul. „Mirat de această măsură aspră și voind a cunoaște motivele”, află cu surprindere că trezise bănuiala și teama că ar fi agent politic venit pentru a provoca o răscoală. Fire calmă și dispusă dialogului, a reușit să liniștească temerile poliției împărătești, punându-i pe slujitorii ei în contact cu un consilier de guvernământ de la Viena care să dea asigurări de bunele sale intenții. Cu siguranță, nu a fost confortabil a avea mereu în preajma sa „un înger păzitor”, dar nu a fost molestă ori șicanat în vreun fel, ajungând în siguranță în țară.

Revenit în Moldova, la mai bine de un an de la istoricul eveniment ce deschidea noi orizonturi națiunii române, cumnatul domnitorului Cuza, fratele primei doamne a Principatelor Unite, nu va face apel la gradul de rudenie pentru a obține vreun post călduț în magistratura moldovenească. Cu caracterul său drept și independent, niciodată n-a căutat să profite de strânsa legătură familială pentru eventuale profituri personale, nu a insistat nici măcar pentru o mai repede înaintare în magistratură, făcându-și stagiul ca toți ceilalți tineri cu studii asemănătoare. În ianuarie 1861 e judecător la Tribunalul din Iași, apoi la Curtea de Apel (august 1862 - ianuarie 1864). Spun surse avizate că a predat cursul de economie politică și finanțe la Facultatea de Drept a Universității ieșene, iar documente ce evidențiază evoluția învățământului

universitar punctează că această materie era cuprinsă în programa de studiu a studenților de an trei. Este interesant de menționat că Theodor Rosetti fusese recomandat pentru catedra de economie politică în Consiliul Academic al Universității încă din septembrie 1863, dar propunerea avea să fie respinsă de ministerul Instrucțiunilor Publice și Cultelor. Motivul ținea de respectarea metodologiilor de ocupare a funcțiilor universitare, cerându-se (pe bună dreptate) atribuirea postului prin concurs. Rosetti va profesa abia din martie 1864, fiind integrat colectivului de universitari la insistențele lui Maiorescu ale cărui demersuri, presiuni concretizate prin câteva adrese înaintate Ministerului, au avut darul de a convinge forul tutelar că „dl. Rosetti are cunoștințele cele mai solide în acea știință”. Nu e cazul a acuza pe marele om politic de eventuale favorizări sau încălcări ale regulamentelor și normelor legislative, ci trebuie să vedem preocuparea, interesul lui de a atrage în învățământul universitar oameni capabili, oameni școliți. Din păcate, Rosetti a renunțat la catedră o lună mai târziu, intervențiile lui Maiorescu dovedindu-se zadarnice în cazul vasluianului nostru.

Anul 1864 are o anumită semnificație în viața lui Theodor Rosetti. În vechea cetate moldavă avea să se înființeze o societate a cărei orientare se dorea a fi în exclusivitate de ordin cultural. Care este rolul lui Rosetti? „Între faptele ce le-a săvârșit în această viață, Th. Rosetti a făcut un lucru într-adevăr mare. A fost un admirabil naș. Și nașul cui? Al Junimii! El împreună cu Titu Liviu Maiorescu și cu Vasile Pogor, cu Petre Carp și Iacob Negruzzi au întemeiat această societate care avea să aibă o formidabilă înrăurire asupra literaturii române. Numele de Junimea fusese dat de Teoderiță Rosetti”. Pierdută este în negura timpului clipa în care grupul de intelectuali a decis organizarea de „prelecțiuni populare”, conferințe pe diverse teme (estetică, filosofie, religie, arheologie, învățământ, recenzii de carte românească și străină) menite a educa locuitorii lașului. Undeva în primăvara anului 1864, cei ce conferențiau gânditu-s-au că societatea trebuie să poarte un nume. Adunați la discuții despre prelecțiunile ținute, iată cum, într-o după-amiază de duminică, în casa lui Pogor, al nostru Rosetti avea să

propună un nume simplu, fără sonoritate obositoare. „Măi băieți, vreți să vă dau eu un nume fără pretenție, care să vă placă la toți, fiindcă nu zice mare lucru? Hai s-o botezăm Junimea!”

Tot în primăvara lui 1864, Rosetti are parte de o experiență mai puțin plăcută, muțind cu desăvârșire, incapabil a dezvolta tema prelecțiunii „Societatea modernă”. De va fi fost înainte sau după „botezul” Junimii nu mai are nimeni cunoștință. Ceea ce a rămas în amintirea celor prezenți în aula Universității a fost un Rosetti urcând încrezător la tribună, salutând „onoratul auditoriu” de vreo câteva ori. A urmat stânjenitor moment de tăcere căci Rosetti nu a reușit să treacă de titlu, neaflându-și șirul vorbelor pentru expunerea anunțată, drept pentru care avea să părăsească sala fără a mai fi rostit nici măcar un cuvânt. Se prea poate să nu fi fost un subiect la îndemână lui, cum la fel de bine e posibil ca emoțiile să fi pus stăpânire într-atât pe limpedea lui judecată, încât toate notițele s-au dovedit inutile și fără rost învărtite printre degete. A fost prima conferință susținută de Rosetti la Junimea, urmată peste un deceniu de prezentarea studiului *Despre direcțiunea progresului nostru*, timpul demonstrând că „poate vorbi atât de mult în public încât odată pornit nu știi cum să-l mai oprești”. Reținem hazul întâmplării, reținem că nu și-a pierdut calmul în asemenea situație defavorizantă și chiar traumatizantă pentru un tânăr nepracticant al oratoriei. Subliniem că a participat în continuare la prelecțiunii și mai ales că a publicat câteva studii apreciate la vremea aceea. Rămâne-va alături de membrii fondatori având contribuții la întocmirea principalelor linii de direcție pentru revista „Convorbiri literare” (1867) și pentru cotidianul „Timpul”, publicații apărute sub patronajul societății Junimea. Cât despre Junimea, cea mai importantă mișcare literară a anilor 1860-1900, numărul membrilor săi a sporit, descoperind, încurajând, sprijinind și apreciind scriitori precum Eminescu, Caragiale, Creangă, Slavici, Vlahuță, Coșbuc, Delavrancea...

Rămânem tot în anul 1864, Rosetti fiind prefect al județului Vaslui, reprezentant al puterii centrale în județ și administrator al

intereselor locale. Avea ca principală îndatorire asigurarea implementării noului cadru legislativ și a măsurilor impuse în procesul de consolidare și modernizare a statului. Ne aducem aminte din istorie că în temeiul noii Constituții (august 1864), se trecea la aplicarea Legii agrare decretate de domnitorul Al. I. Cuza în luna mai. În august, ministrul de Interne Kogălniceanu trimitea prefecturilor din toate județele țării circulara care cerea ca „nicăieri lucrul câmpului să nu se întrerupă, pretutindeni să domnească ordinea și legitatea”. Li se solicita prefectilor a „arăta bunilor săteni că îndeplinind aceste condiții ei vor dovedi, încă o dată, că sunt oameni cu inimă, vor dovedi că sunt recunoscători către ilustrul lor eliberator”. Rosetti a apreciat reforma lui Cuza considerând-o actul cel mai important din viața țăranilor români, a vegheat la aplicarea legii agrare chiar dacă a avut critici juste atrăgând atenția asupra aceluși articol de lege ce permitea micilor proprietari să-și vândă terenurile, fărâmițând mica proprietate agricolă (fenomenul a existat, înturnând țăranii la muncă pe domeniile boierești subjugată iarăși prin clacă, dijmă...). Dar în 1864 legea îi elibera pe țăranii de sarcinile feudale, legea proclama desființarea „de-a pururea” a clăcii, țăranii erau împroprietăriți cu teren agricol, deveneau proprietari liberi pe „locurile supuse stăpânirilor lor prin lege și pe brațele lor de muncă”. După lege, țăranii aveau dreptul la două treimi din suprafața moșiei, fără să se socotească pădurile. În județul Vaslui procedurile de împroprietărire au respectat prevederile legale și conform documentelor Depozitelor Direcției Arhivelor Centrale (Serviciul acte economice centrale) reiese că au fost puse în aplicare începând cu 1864, ceea ce înseamnă că pe durata mandatului lui Rosetti au fost împărțite și inițiate măsurători de delimitare a loturilor țăranilor aparținând moșiilor Armășeni, Scânteia, Bălteni, Mărășeni, Rafaila, Delești, Coropcenii, Fâstâci-Râpi, Cursești, Schitul Lipova, Ivănești, Valea Cânepei, Laza, Toporăști, Lipovăț, Schitu-Duca, Poenești, Știoborâni, Protopopeștii Ducăi, Huțupeni-Cănești. Pentru zona târgului Vaslui comisia s-a întâlnit „în luna Ghenarie, 1865, 20 zile” stabilind, identificând pe cei 92 de clăcași ce

urmau a primi pământ din moșia Elenei Șubin, dar prefect figurează Gheorghe Donici. Totuși, în corespondența lui Maiorescu către Rosetti apare în formula de adresare titulatura „prefect de Vaslui” începând din mai 1864 până în septembrie 1865, mă îndoiesc că a fost schimbat pentru câteva săptămâni și, fără a aprofunda subiectul, cred că Donici era reprezentant al Prefecturii numit de aceasta a face parte din comisia de împroprietărire în oraș. De va fi fost rotația/inlocuirea prefectilor pe scurte perioade de timp, atunci rapida înlocuire a lui Rosetti poate fi pusă pe seama pierderii încrederii domnitorului Al. I. Cuza, căci la alegerile de deputați din 24 - 26 noiembrie 1864, Rosetti nu a ținut seama de unele indicații venite de la București, mai exact, n-a pus pe lista consilierilor și elementul convenabil, adică un fost clăcaș sau răzeș alegând oameni care „nu puteau fi socoțiți guvernamentali”.

În preajma loviturii de stat din februarie 1866 (abdicarea lui Cuza), va mai fi prefect al Vasluiului, trimis special pentru „a lua măsuri ferme”, dar niciun biograf sau istoric nu încearcă să ne explice dacă erau măsuri administrative, represive ori de altă natură, după cum nimeni nu punctează de vor fi fost pro sau contra domnitorului Cuza. Răspunsul să fie în numirea sa ca secretar intim al Locotenenței Domnești instituite după abdicarea lui Cuza și primirea misiunii diplomatice de a sonda opinia anturajului lui Napoleon al III-lea cu privire la o eventuală chemare la tronul Românie a unui Hohenzolern? Sau în acțiunile sale din 1873 când, în calitate de agent diplomatic la Berlin, face demersurile necesare pentru obținerea pașaportului și aducerea în țară a corpului îmbălsămat a domnitorului Al. I. Cuza ce se stinsese din viață la Heidelberg?

Oricum ar fi, din mai 1866 este deputat de Dorohoi, face parte din Adunarea Constituantă, apoi este numit președinte al Consiliului Județean Vaslui (1866-1868). Pe parcursul anului 1868 îl găsim înscris în tabloul de avocați din Vaslui, ca din februarie 1869 să devină președinte al Tribunalului Județean Vaslui. Din 1870 începe să se manifeste politic, devenind un apropiat al regelui Carol I, așa încât la 20 ianuarie 1871

este numit Comisar al guvernului român la Berlin pentru a rezolva problema concesiilor construcțiilor de căi ferate în România. Să detaliem puțin pentru a înțelege. Pentru construirea unei rețele de căi ferate care să lege Muntenia de Moldova, țara noastră a apelat la capital german, iar pentru lucrările specifice, la consorțiul prusian Strousberg. Însă întreaga operațiune nu a fost lipsită de unele neplăceri, realizarea „drumului de fier” dând naștere unui scandal politico-financiar. Politic deoarece în spatele afacerii stătea tatăl principelui Carol I, financiar pentru că sume mari de bani fuseseră irosite. Toate acestea ies la iveală după intrarea în faliment a firmei Strousberg (1870), descoperindu-se o serie de alte nereguli atât în contract, cât și în condițiile de concesiune total nefavorabile statului român, compania străină având drept de exploatare a liniei ferate timp de 90 de ani. Nu era de neglijat faptul că desfășurarea lucrărilor fusese marcată de numeroase ilegalități, verificările ulterioare descoperind diferențe între măsurătorile guvernului și ale firmei, lucrări întârziate, dar plăți făcute. Rosetti s-a ocupat îndeaproape de procesele „drumurilor de fier”, fiind un bun și loial funcționar guvernamental, reprezentant al Principatelor Unite, căci urmează ani de procese ale statului român cu firma în cauză, multe dintre ele în perioada cât Rosetti a fost comisar. Însă abia în 1880 România își va răscumpăra întreaga rețea.

Theodor Rosetti rămâne bine ancorat în mediul politic, astfel încât nu miră ascensiunea sa, e agent diplomatic acreditat la Berlin și în același timp pe lângă Curtea Imperială din Petersburg până în martie 1874. La mai puțin de un an, mai precis la 7 ianuarie 1875, Theodor Rosetti este numit ministrul Lucrărilor Publice în guvernul lui Lascăr Catargiu, iar în această calitate va sancționa (aproba, în termenii juridici de atunci) convenția comercială cu Austro-Ungaria prin care se acordau produselor austriece dreptul de liberă trecere prin țara noastră, lovind astfel puternic în industria românească aflată la începuturile dezvoltării ei. Era un „rău necesar”, o strategie de politică externă! Prinsă la mijloc între interesele economice ale turcilor, rușilor, austro-ungarilor, independența României nu putea

fi altfel obținută decât prin „cedarea” Dunării. Politicienii noștri nu agreau sacrificiul, dar scopul era cu mult mai important, întreaga națiune, toată clasa politică susținută de monarhie, urmărind dobândirea Independenței față de oricare dintre imperiile ce voiau bogățiile noastre. Dar nici în 1881 „chestiunea Dunării” nu suferise vreo modificare, problema navigației libere pe Dunăre care frâna dezvoltarea economiei românești era reluată în discuțiunile Camerei Deputaților, Theodor Rosetti fiind cel ce va acuza guvernul că nu ia măsuri ferme pentru apărarea intereselor României. Nu cred că doar situarea în opoziție îl va fi determinat să se exprime atât de vehement, cât mai ales faptul că trecuseră niște ani de la 1877 și sacrificiul asumat continua să apese greu pe economia țării.

Cum guvernele se schimbau destul de des, va fi nevoit să renunțe la acest post, în martie 1876 înaintându-și demisia. Se va bucura de numirea în funcția de consilier la Înalta Curte de Casație și Justiție, avansând curând în aceea de președinte al acestei instituții judecătorești, cea mai înaltă treaptă ierarhică în magistratură, vizibil preocupat de cariera profesională. De altfel, în anii următori funcțiile politice alternează cu cele profesionale, când senator (1879-1880), când președinte al Curții de Casație din București (1884). Încununarea activității de magistrat se produce în 1906, când este ales membru la Curtea Permanentă de Arbitraj Internațional de la Haga.

În martie 1888, Rosetti este desemnat să formeze un guvern de coaliție deoarece prezenta o garanție pentru liniștirea țărănimii agitate prin așa-numita împroprietărire din domeniul statului. Carol a preferat numirea lui Rosetti în fruntea guvernului având în vedere calitatea lui morală de a tempera viața politică a vârfurilor conducătoare și de a garanta legalitatea alegerilor. Iată ce spunea cu ocazia investirii: „Chemat la guvern prin încrederea Măriei Sale Regelui, am crezut a îndeplini o datorie către tron și țară, primind fără șovăire misiunea cu care m-a onorat. Știm că nu putem sta la acest loc dacă nu vom avea încrederea țării. Această încredere ne vom sili a dobândi prin stricta legalitate în toate

ramurile administrației publice. Procedând astfel, credem că vom putea răspunde la trebuința de liniște ce o simte țara, liniște ce va fi cu atât mai asigurată cu cât fiecare cetățean se va simți în stare a-și exercita în deplină libertate drepturile sale în limitele legilor”. Pornea la drum cu cele mai bune intenții. Ca șef al guvernului, președinte al Consiliului de Miniștri, Theodor Rosetti a reușit trecerea reformei administrative, au fost votate două legi importante pentru populația rurală. Legea pentru înstrăinarea unor părți din bunurile statului, răscumpărarea embaticurilor/arendărilor împreună cu legea modificatoare a legei tocmelilor de lucrări agricole, amândouă veneau în sprijinul țăranilor deposedați de proprietățile lor. După votarea bugetului la începutul lui aprilie, lucrările Parlamentului se suspendă pentru ca guvernul să poată face față mișcărilor țărănești izbucniră încă din martie contra guvernului Brătianu (abia demis). Grea misiune pentru Rosetti, aplanarea unei revolte care nu-l viza pe el sau guvernul nou instalat. Trebuia să ia măsuri drastice, să aresteze, să amendeze și chiar dacă știa că revoltele se justificau, trebuia să „vegheze la respectarea ordinii publice”. Adresele semnate de Rosetti, aflat și la cârma ministerului de Interne, ne arată un politician preocupat de stingerea răscoalelor țărănești, comunicările sale oficiale către prefectii județelor cerând „o neadormită priveghere pentru menținerea ordinii publice”, prezență, deplasare „la fața locului la cel mai mic indiciu de răzvrătire”. Recomanda „intervenția forței armate” doar acolo „unde lucrurile ar fi atât de grave”, dar și atunci numai cu deplina „înțelegere cu comandantul” trupelor militare. Intervenția armată a fost solicitată mai cu seamă în Dâmbovița, unde peste 800 de răsculați s-au confruntat cu jandarmii pe drumul spre Pitești. Disperați, ofițerii din zonă au cerut întăriri, subprefectul scriind la Ministerul de Interne: „solicităm urgent armată mai multă pentru toată plasa răsculată”. Se întâmplase ceea ce prezisese Rosetti în 1864, țăranii își vânduseră pogoanele, erau săraci și neputincioși în fața nevoilor zilnice, îndatorați, subjuogați tocmelilor agricole. Vor muri oameni nevinovați, au căzut și capete

de moșier sau hrăpăreți arendași din Vlasca Munteniei până-n satele Sucevei, răscoala cuprinzând și Moldova. Guvernul Rosetti (23 martie 1888 - 26 martie 1889) nu a căzut din pricina metodelor de stăvilire a mișcărilor țărănești, a fost minat din interior de către liberali, dificultățile guvernării au venit din partea „opозиției unite”, care acuza guvernul fiind „expresiunea unui grup mic, cu program politic și economic, dar grup mic fără nici un răsunset în țară și fără legături”. Lupte politice, vizând mai degrabă interesele individuale, au dus la demiterea guvernului urmată în mod evident de negarea și respingerea ideilor lui Rosetti care propunea și argumenta avantajele desființării celor patru colegii electorale, crearea unui colegiu unic, adoptarea sufragiului universal.

Carierea lui politică nu se încheie aici, va deține portofoliul Justiției în guvernul lui George Manu (5 noiembrie 1889 - 15 februarie 1891), calitate care i-a oferit satisfacția aprobării Legii pentru organizarea magistraturii, act legislativ la care lucrase cu pasiune. Trecând și prin funcția de ministru (ad-interim) al Instrucțiunilor și Cultelor, sprijină înființarea gimnaziului „M. Kogălniceanu”, aprobând construirea unui local propriu. Așadar, semnătura ministrului Rosetti a făcut posibilă începerea la jumătatea lunii martie 1891 a lucrărilor de ridicare a școlii de pe strada Kogălniceanu, elevii vasluieni adunându-se în băncile ei în septembrie 1893. Avem informații că în perioada interimatului său la Culte, trece Facultatea de Teologie (înființată în 1884) sub autoritatea Universității din București (iulie 1890), obține aprobarea pentru reconstrucția caselor Bellu și Cesianu intrate în proprietatea Academiei Române urmare a demersurilor sale.

Activitatea politică este completată de realizările diplomatice și administrative. Iată cum tot din 1890 este numit guvernator al Băncii Naționale, de activitatea sa în această funcția de director al Băncii Naționale se leagă întocmirea Regulamentului Casei de Pensuni și Ajutoare a funcționarilor BNR. Este cunoscută implicarea lui Rosetti în negocierea dintre BNR și statul român cu privire la schimbarea sistemului monetar. Trebuie menționat că proiectul de lege

pentru schimbarea sistemului monetar era supus dezbaterii în ședința Senatului din 31 mai 1889, dar nu era o temă nouă de discuție. Din cele 16 pagini redactate ale ședinței, șase conțin argumentele și recomandările lui Rosetti. „Când vorbim despre regularea sistemului nostru monetar și de înlocuirea sistemului actualmente în vigoare (care admite și aur și argint), domnul ministru de finanțe Germani trebuie să se gândească mai întâi la alegerea sistemului monetar care crede că ar fi oportun a-l întrebuița, adică dacă trebuie să rămânem în sistem bimetalist sau trebuie să luăm un singur metal drept etalon, și anume care! Al doilea lucru care trebuie să preocupe pe domnul ministru este mijlocul de a pune în practică schimbarea aceasta a unui etalon într-altul. Lucrul cel mai simplu și cel mai natural [...] e să autorizeze ministrul de finanțe să retragă din circulațiune tot argintul reprezentat de piese de 5 lei”, astfel încât cele 47 de milioane se vor preface în aur. Însă în visteria Băncii Naționale se aflau doar 30 milioane, restul fiind în buzunarele populației, deci nu era posibilă grabnica retragere din circulație, cu atât mai mult cu cât argintul era primit în toate piețele din lume. Aceste observații aveau rolul de a arăta că punerea în aplicare a legii avea nevoie de o perioadă de cel puțin un an. Atrăgea atenția Rosetti și asupra necesității reglării, stabilirii atribuțiilor Băncii Naționale. În concluzie, legea de înființare a unui nou sistem monetar și confecționarea monedelor naționale avea în vedere trei obiective distincte de atins, devenite în decursul a mai puțin de trei ani legi de sine stătătoare. Așadar, Rosetti a contribuit la elaborarea legii de schimbare a etalonului, la stabilirea mijloacelor pentru a se ajunge la această prefacere, a avut o contribuție remarcabilă pentru schimbarea legii și a statutelor Băncii Naționale. Să mai spunem că legea avea să fie adoptată în ședința Senatului (1889) cu 57 voturi exprimate din care 52 bile albe, 4 bile negre, 1 vot la capitolul abțineri. Academia Română îl va recompensa pentru meritele sale sociale și politice, Rosetti devenind membru corespondent în 1891.

După terminarea mandatului de guvernator (1895) îl găsim în funcția de director al Băncii Agricole, numire mai mult

decât firească atâta timp cât eforturile sale au făcut posibilă înființarea acestei instituții. Este transferat la Consiliul Superior al Agriculturii, dar nu va rămâne în acest din urmă post, demisionând în 1907, nefiind de acord cu legile agrare adoptate de guvernul liberal. De altfel, intervențiile cu caracter politic de nivel național sunt tot mai rare, de prin 1901 regele evitându-i atât pe Rosetti, cât și pe conservatori, interzicând totodată și junimiștilor participarea la formarea noului guvern. Abia în 1912 revine la guvernare, chemat de vechiul prieten Maiorescu care, în calitate de prim-ministru, îl pune la conducerea Ministerului de finanțe, notabile dovedindu-se acțiunile sale și în acest domeniu chiar dacă nu pentru mult timp. Dar cum frământările dintre partidele politice nu intră acum în sfera noastră de interes, reținem că Rosetti este unul din membrii fondatori ai Clubului Conservatorilor (1880) creat în scopul de a regrupa și consolida Partidul Conservator. S-a afirmat ca politician conservator, aripa junimistă, a criticat cu temei lacunele sistemului social politic existent în România la hotarul dintre secole, inconsecvențele regimului constituțional, dar mai ales manipularea nedemocratică a instituțiilor de stat și alegerilor cenzitare în vigoare atunci. A fost adept al teoriei „formelor fără fond” lansată de junimiști, teorie care a influențat timp de câteva decenii aproape întreaga cultură românească. Acest climat de idei ce critica realitatea românească a acelor vremuri a contribuit la penetrarea în conștiința publică a sentimentelor patriotice, de prețuire, de atașament față de valorile trecutului național, la orientarea literaturii spre lumea socială a satului și investigarea orizontului spiritual al țaranului român. Vorbind despre progresul unui popor, spunea și credea că „pentru a fi real trebuie să meargă treptat și regulat ca vârsta individului, iar nu prin sărituri mari și violente care tulbură numai și ține în loc mersul normal al țării”. Acesta a fost crezul politic al lui Theodor Rosetti. Acesta a fost omul Rosetti, o persoană de o inteligență limpede, având cunoștințe variate și profunde, cu un caracter drept și lipsit de pasiuni violente, patriot adevărat, de o onestitate incontestabilă. Invitat de Carol I să

participe la Consiliul de Coroană întrunit în 3 august 1914, apreciindu-se calitatea de fost conducător al guvernului României, Theodor Rosetti se pronunța pentru neutralitate. În fața primelor manifestări ale primei conflagrații mondiale, seniorul Rosetti îndemna la prudență, cuvintele lui au avut puterea să convingă monarhia că era cu mult mai potrivit „să stăm deci liniștiți la o parte, să ne vedem de nevoile necazurile noastre și să ne căznim să păstrăm ceea ce cu atâta trudă am agonisit. Decât să ne avântăm într-un război contra simțământului public, mai bine să stăm neutri”. Când peste 2 ani, tot într-un august fierbinte, un alt Consiliul de Coroană se întrunea, un alt rege se sfătuia cu oamenii săi de încredere, Theodor Rosetti va sprijini opinia lui Ferdinand, pronunțându-se pentru intrarea României în război de partea Antantei. Climatul politic se schimbase, alta trebuia să fie poziționarea României, somată fiind a-și face cunoscută intenția de coalizare. Elita politică va aprecia că alături de forțele Antantei care avea șansele cele mai mari de reușită, România își va împlini dorința de a elibera pe românii din Transilvania de sub stăpânirea austro-ungară.

Avea să se retragă apoi definitiv de pe scena politică, trăind să vadă și să simtă bucuria Marii Unirii. Vechii săi prieteni îl găseau zâmbitor în grădinița lui, căutând la bătrânețe de florile sale. Pe un drum fără întoarcere pleca în miez de vară acum o sută

de ani Theodor Rosetti. Murea la București pe 17 iulie 1923 unul din acei mari oameni ce au întemeiat România modernă.

(Mulțumiri Bibliotecii Județene „V. A. Urechia” Galați pentru ajutorul acordat în elaborarea acestui material prin punerea la dispoziție a unor documente din colecțiile sale)

Bibliografie:

Gheorghe Iacob, Alexandru-Florin Platon, *Istoria Universității din Iași*. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2014.

Gheorghe Iacob, *Universitatea din Iași (1860-2010): facultăți, profesori, școli științifice*. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2011.

Iacob Negruzzi, *Amintiri de la Junimea*. Iași, Editura Junimea, 2018.

Paul Zahariuc, *Vaslui: de la târg la oraș*. Iași, Editura PIM, 2014.

C. I. Băicoianu, *Istoria politicii noastre monetare și a Băncii Naționale: acte și documente*. vol. II, partea a II-a. București, 1939.

Marin Nedelea, *Istoria României: compendiu curente și personalități politice: pasoptismul, conservatorismul, liberalismul*. București, Editura Niculescu, 1994.

Traian Nicola, *Valori spirituale vasluiene*. Vaslui, 2001.

„Convorbiri literare”, nr. 1/1909, nr. 7-8/1923.

Titu Maiorescu, *Jurnal și epistolar*. București, Editura Minerva, 1984.

www.arhivelenationale.ro.

**Mihaela OCHIANU, bibliotecar,
Serviciul Relații cu publicul,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

MEMORIE ȘI ISTORIE LOCALĂ

80 DE ANI DE LA MOARTEA MAREȘALULUI CONSTANTIN PREZAN,
EROU AL RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE NAȚIONALĂ DIN ANII 1916-1919

„A fost generalul unității naționale și nimic mai mult” (Pamfil Șeicaru)

În zilele noastre se constată în societatea românească o criză de modele în educație. Tinerii, în general, și o parte a populației, în special, găsesc de cuviință, din diverse motive, să considere modele demne de urmat sau de apreciat vedete din lumea spectacolelor, a vipurilor, fără niciun merit moral ori social. Îngrijorător este însă faptul că toate aceste „modele” false au un impact negativ asupra lor. Un sondaj recent asupra personalităților și evenimentelor marcante ale istoriei noastre naționale ne arată că un număr mare de subiecți cu vârste diferite oferă informații neveridice despre timpul și importanța lor în istoria României.

În spiritul acestor succinte considerații, prezentăm un general-erou din Primul Război Mondial care și-a demonstrat geniul militar în campaniile pe care le-a comandat sau organizat: mareșalul Constantin Prezan, de la a cărui moarte s-au împlinit în vara acestui an 80 de ani. A fost numit de contemporani „omul momentelor critice”. Își doarme somnul de veci pe meleagurile vasluiene, în satul Schinetea, comuna Dumești.

Interesul istoricilor pentru Primul Război Mondial și Marea Unire de la 1918 a crescut mult în ultima vreme și o astfel de temă este interesantă în cunoașterea istoriei naționale și locale. Neutralitatea României în primii ani de război a fost impusă de anumiți factori politici, la care se adaugă cei militari și strategici, așa încât, la adăpostul unei neimplicări armate, țara noastră trebuia să facă pregătirile necesare și să treacă la o nouă orientare a politicii sale externe.

Evident că regele Carol I al României a jucat un rol hotărâtor în aderarea țării noastre la Tripla Alianță în anul 1883. Dar alegerea suveranului nu a fost singurul motiv în acest

sens. Să nu uităm că Germania, Austro-Ungaria și Italia erau, la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului XX, principalii parteneri economici ai țării, investițiile Puterilor Centrale fiind cele mai mari și mai dinamice din economia românească în petrol, căi ferate, finanțe, bănci, lemn, industria alimentară etc.

Perioada Primului Război Mondial a fost foarte grea pentru toți românii, inclusiv pentru vasluieni care se aflau în apropierea frontului și nevoiți să găzduiască zeci de mii de refugiați. Nu insistăm aici asupra ostilităților militare, dar menționăm faptul că oamenii politici din fruntea țării, conducătorii armatei române, generalii și ofțerii, au avut de luat decizii la limita dintre viață și moarte, cu urmări decisive pentru destinul ulterior al României.

Participarea României la Primul Război Mondial a fost foarte importantă, dar la Conferința de Pace de la Paris, din anii 1919-1920, țara noastră a fost invitată să participe la tratative ca un stat cu „interese limitate”.

Desăvârșirea unității naționale, prin unirea provinciilor românești aflate sub stăpânirea străină: Basarabia, Bucovina și Transilvania, înfăptuită în cursul anului 1918, a propulsat evoluția politică, economică și socială a societății românești într-un spațiu geografic destul de disputat între cele două foste mari imperii din zonă: Imperiul Rus și Austro-Ungaria.

Pentru cunoașterea situației țării în anii Primului Război Mondial și rolul marilor personalități din această perioadă, am avut în vedere lucrările recente ale specialiștilor și memoriile oamenilor politici sau militari din timpul Marii Uniri. Amintim aici pe cercetătorii: Constantin Kirițescu, Constantin Olteanu, Petre Otu, Lucian Boia, Alexandru Zub, Mircea N. Popa, Florin Constantiniu, Ion Cupșa, Constantin Chiper și alții.

Într-o lucrare recentă, *Cronica Militară a Județului Vaslui*, se relevă faptul că neamul nostru n-a dus niciodată lipsă de oameni mari⁵⁵, fiind, așadar, un popor norocos, care a avut propriile valori ale onoarei, cinstei, demnității, izvorâte din pământul străbun. Prezența unui mare om de arme, implicat cu toată ființa în primul conflict mondial arată maturizarea României ca forță politică în zona fierbinte a Europei Balcanice⁵⁶, mareșalul Constantin Prezan (1861-1943) fiind unul dintre cei mai ingenioși generali români care, prin acțiunile sale, scrie una din cele mai frumoase pagini de istorie militară din această mare conflagrație mondială.

Constantin Prezan s-a născut la data de 27 ianuarie 1861 în satul Sterianul de Mijloc, comuna Butimanu, plasa Snagov, districtul Ilfov; părinții săi au fost Constantin și Alexandra Prezan⁵⁷, tatăl fiind încadrat în serviciul Jandarmeriei locale rurale⁵⁸. De la el, viitorul general a primit o educație strictă, severă, milităroasă, care îl va ajuta mult în viață.

După terminarea primelor clase elementare a fost elev la Iași, între anii 1874-1878, în cadrul „Școlii Fiilor de Militari”. Fiind bun la învățătură, sergentul Constantin Prezan urmează Școala de Infanterie și Cavalerie din București (1878-1880), devenind sublocotenent la 19 ani în specialitatea Geniu. Este repartizat la Regimentul 7 Linie, apoi la Regimentul 2 Geniu din București⁵⁹.

Fiind un ofițer cu reale calități, Constantin Prezan a fost selectat pentru a studia în Franța, între anii 1883-1886, la Școala specială de Artilerie și Geniu din Fontainebleau (lângă Paris), obținând un concediu de trei ani din partea regelui Carol I, prin raportul nr. 7484 din 23 august 1883. Absolvă școala în august 1886 cu aprecierea „prea bine”⁶⁰. Aici, ofițerul român leagă prietenii cu viitori oameni politici și colaboratori de nădejde: Ion I.C. Brătianu, Henri M. Berthelot și alții⁶¹.

A fost comandant al Cetății București (1896), al Regimentului 7 Infanterie „Racova” nr. 25-Vaslui (1901-1904), al Brigăzii 13 Infanterie-Bârlad (1904-1910), al Diviziei 10 (1910-1911), 7 Infanterie (1911-1914), al Corpului 3 Armată (1914), al Corpului 4 Armată (1915-1916), al Armatei a 4-a de Nord (15 august-9 noiembrie 1916), al Grupului de Armate General „Prezan” (noiembrie-decembrie 1916) și șef al Marelui Stat Major.

În decursul carierei, Prezan a urmat toate treptele și gradele militare de la sergent (1879) până la cea mai mare distincție de mareșal al României (1930), grad acordat de regele Carol al II-lea imediat după restaurație. Constantin Prezan, în 51 de ani de carieră, a comandat și activat în diferite structuri militare din România, culminând cu cea de șef al Marelui Cartier General în două rânduri (decembrie 1916-aprilie 1918, noiembrie 1918-aprilie 1920).⁶² Constantin Candiano arăta calitățile deosebite ale sublocotenentului Prezan: „ofițer inteligent, caracter bun, disciplinat și serios în serviciu. Conduită,

⁵⁵ Constantin Chiper, *Cronica Militară a Județului Vaslui*, Editura Pim, Iași, 2012, p. 6.

⁵⁶ Gheorghe Zbucnea, *România și războaiele balcanice 1912-1913. Pagini de istorie sud-est europeană*, Editura Albatros, București, 1999, p. 14.

⁵⁷ Petre Otu, *Mareșalul Constantin Prezan. Vocația datoriei*, București Editura Militară, 2008, p.15.

⁵⁸ Liviu Mărghitan, Ioan Mancaș, *Academicieni ai județului Vaslui*, Arad, Editura Ramira, 2012, p. 39.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ Petre Otu, *op. cit.*, p. 17.

⁶¹ *Ibidem*, p. 18.

⁶² N. Apostu, D. Miller (coord), *Mareșalii României*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999, p. 9.

principii și ținuta prea bune, bun camarad, lucrează prea bine și cu pricepere la serviciu, studios, doritor de a adăuga cunoștințele speciale teoretice și practice”⁶³. În perioada aprilie-octombrie 1918, Constantin Prezan a fost pensionat, iar în aprilie 1920 a fost trecut definitiv în rezervă, după o activitate remarcabilă și o carieră de excepție.⁶⁴

În 1897, Constantin Prezan a cumpărat conacul și moșia de la Schinetea de la un avocat din Iași, Alexandru Livaditi, din comuna Dumești, județul Vaslui (județul Roman din 1897). Suprafața acestei moșii era de 1.065 hectare și 3.522 metri pătrați, prețul achiziției fiind de 335.000 lei. Această proprietate va juca un rol important în viața generalului, legându-se definitiv de meleagurile vasluiene.⁶⁵ În 1901, familia Prezan se stabilește la conacul de la Schinetea, la 45 de km de Vaslui.

Acțiunea energetică și fermitatea în restabilirea liniștii sociale tulburată de răzcoala țăranilor din 1907 l-au adus pe generalul Constantin Prezan în 1910 la comanda diviziilor 10 și 7 Infanterie, cu sediul la Roman. În fruntea acestei divizii, generalul Prezan a avut o viziune strategică rodnică în războiul din Balcani, împotriva Bulgariei. România iese victorioasă și al doilea război balcanic se încheie cu pacea de la București din 1913. Conferința de pace de la București a fost prezidată de prim-ministrul Titu Maiorescu și țara noastră primește sudul Dobrogei cu județele Durostor și Caliacra.

Ca ofițer specialist în arma geniu, a contribuit semnificativ la realizarea lucrărilor de construcții la „Cetatea Bucureștilor”, la operațiile militare ale celui de-al doilea război balcanic (1913), la războiul de reîntregire națională (1916-1918) și la acțiunea militară a României de apărare a Marii Uniri (1918-1919).

În prima conflagrație mondială, Constantin Prezan s-a dovedit a fi un general capabil, cu o viziune vastă asupra câmpului de luptă și a pregătirilor necesare unor intervenții complexe, calități probate în anii războiului mondial⁶⁶. În misiunile pe care le-a executat, în calitate de comandant de armate

și de șef al Marelui Stat Major, a contribuit esențial la marile victorii din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz. A fost apoi coordonatorul principal al operațiunilor militare din anii 1918-1920 pentru apărarea Marii Uniri.

În timpul vieții, firea modestă a mareșalului Prezan a fost nu de puține ori ironizată, criticată și ridiculizată de adversarii săi politici sau militari, fiind considerat de unii ca un „ofițer de salon”. În acest sens, sunt cunoscute și relațiile tensionate cu marele său rival, mareșalul Al. Averescu.

leșirea Rusiei din război în urma revoluției bolșevice a determinat ca România, rămasă singură pe frontul de răsărit, să încheie pacea temporară de la București, din mai 1918, nepromulgată de regele Ferdinand. Însă victoriile Aliaților în Vest determină ca, la 27 octombrie/9 noiembrie 1918, România să declare din nou război Puterilor Centrale, decretând cea de-a doua mobilizare. Generalul Constantin Prezan a fost numit, din nou, șef al Marelui Cartier General, având ca prim obiectiv mobilizarea comandamentelor, a forțelor și mijloacelor de constituire a dispozitivului strategic.

În următorii doi ani, Constantin Prezan, în calitate de comandant al Marelui Cartier General, a condus trei operațiuni importante care au vizat eliminarea forțelor inamice de pe teritoriul Vechiului Regat, apărarea frontierei de est amenințată de trupele bolșevice și de alungarea trupelor maghiare din Transilvania, Crișana și Maramureș. A urmat apoi înfrângerea Ungariei sovietice, a lui Bela Kuhn, care a continuat operațiile militare împotriva României.⁶⁷ Armata română intră în Budapesta și restabilește ordinea în țară, cuprinsă de virusul bolșevic.

În paralel, Constantin Prezan a contribuit la desfășurarea negocierilor dintre România și Antanta cu privire la stabilirea „liniilor de demarcație” cu Ungaria în anii 1918-1919 și la retragerea trupelor aliate din Banat și Dobrogea.

La 20 martie 1920, în conformitate cu Înaltul Decret nr. 1162, Marele Cartier General

⁶³ Petre Otu, *op. cit.*, p. 16.

⁶⁴ M. Apostu, D. Miller (coord.), *op. cit.*, p. 8.

⁶⁵ Viorica Cristea, *Mareșalul Constantin Prezan și moșia Schinetea*, în „Muzeul Național”, nr. 9/1997, pp. 66-69.

⁶⁶ Dumitru Preda, *Constantin Prezan, primul mareșal al României*, București, în „Revista de Istorie Militară”, nr. 5-6/1997, pp. 66-69.

⁶⁷ *Ibidem*.

Român a fost demobilizat, structurile sale fiind contopite cu cele ale Marelui Stat Major. În aceeași zi, generalul Constantin Prezan și-a prezentat demisia din armată, fiind pensionat a doua oară. Plecarea lui Prezan a fost mai degrabă una forțată, după cum arăta unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai săi, generalul Ion Antonescu: „Amărât și scârbit, generalul și-a dat demisia, care i-a fost primită cu iuțeala cu care se primește aceea a unui rău rânduș. Ca ultimă și supremă recompensă, ministrul de război i-a trimis o minusculă și fără de valoare o statueta de bronz, însoțită de o scrisoare de recunoștință din partea Armatei, aduse pe întuneric de un locotenent sau căpitan de administrație. Maurul trebuie să plece și încă pe ușa din dos. Venise la putere rivalul său de moarte, generalul Averescu și toți tremurau de frică. Ministru de război era generalul Ion Rășcanu și secretar general, generalul Amza. O scriu ca să se știe”⁶⁸.

Pentru meritele sale indiscutabile, prin Înaltul Decret no. 4367 din 19 octombrie 1922, regele Ferdinand I-a numit comandant al Regimentului 7 „Racova” botezat, ulterior, „General Prezan”, iar după 1930, „Mareșal Prezan”⁶⁹. Avea reședința la Vaslui în Palatul Mavrocordat, astăzi, Palatul Copiilor, aflat într-o vizibilă degradare. Un an mai târziu, la 7 iunie 1923, Prezan era primit în rândurile membrilor de onoare ai Academiei Române, împreună cu Al. Averescu⁷⁰.

În anul 1924, a fost promulgată o lege de regele Ferdinand, prin care generalul de corp de armată, adjutant în rezervă, Constantin Prezan, să poarte toată viața uniforma militară și să se bucure de drepturile și demnitățile care decurg din acest grad⁷¹.

Cea mai mare recunoaștere a meritelor sale de strateg și ofițer valoros a fost în 1930, când noul rege Carol al II-lea îi acordă demnitatea de mareșal al României, prin Decretul Lege nr. 2451, proiectul de lege fiind adoptat în Parlament în ședința din 29 iunie 1930.⁷²

Ceremonia investirii în demnitatea de mareșal a lui Carol al II-lea și a celor doi generali, Averescu și Prezan, a avut loc la 25 octombrie 1930 la Sighișoara. În timpul manevrelor militare de acolo, regele a elogiât activitatea militară glorioasă a celor doi generali, fiind de față și prim-ministrul țării, Iuliu Maniu.⁷³

La ceremoniile și serbările oficiale, mareșalii stăteau imediat după regenți, urmau prim-ministrul și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, purtau bastonul de mareșal, aveau parte de un salut anume plus alte drepturi potrivit Decretului-Lege din 26 noiembrie 1930⁷⁴.

Constantin Prezan a avut colaborări fructuoase cu personalitățile politice ale vremii: Ion I.C. Brătianu, regii Ferdinand, Carol I și Carol al II-lea, regina Maria, generalul Berthelot, Ion Antonescu, Alexandru Averescu, Nae Ionescu, Take Ionescu și alții.

Foarte bine l-a caracterizat generalul Alivra pe Constantin Prezan ca fiind „omul momentelor critice” deoarece, în calitatea sa de șef al Marelui Cartier General, a luat decizii limită, care nu aveau o altă soluție spre rezolvare, cum au fost: rezistența din iarna anului 1916-1917, Campania din vara anului 1917, dezarmarea soldaților bolșevici de la Socola, trecerea liniei Mureșului și a Tisei, ocuparea Budapestei⁷⁵. A avut un rol important din punct de vedere militar în făurirea Marii Uniri din 1918.

Spre deosebire de Averescu, Constantin Prezan a fost mai puțin atras de viața politică. La 7 octombrie 1929 a încetat din viață regentul Gheorghe Buzdugan, fapt care a generat o anumită stare de confuzie în rândul clasei politice, întrucât nu exista un statut al regenței care să prevadă procedurile de urmat într-o astfel de situație. Printre cei propuși pentru ocuparea acestui post a fost și Constantin Prezan. „Am propus pe generalul Prezan. Sângele său francez îi dădea instinctul de ordine pe care nu-l au decât în măsură mică ai noștri. Se dovedise nesimțitor la curentele populare care avuseră atâta

⁶⁸ Ion Antonescu, *Citiți, judecați, cutremurați-vă*, Editura Tinerama, București, 1991, pp. 11-17.

⁶⁹ *Ibidem*, p. 339.

⁷⁰ Radu Săcărea, *Armata I, momente de glorie și onoare (III)*, în „Curierul Armatei”, nr.3 (306), 16 februarie 2011, p. 339.

⁷¹ Petre Otu, *op. cit.*, p. 340.

⁷² *Ibidem*, p. 343.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 344.

⁷⁵ Radu Săcărea, *op. cit.*, p. 6.

influență asupra celuilalt mare general al războiului, Averescu.”⁷⁶ Constantin Prezan a rămas rezervat față de această propunere, nedorind să intre în mașinațiunile politice urzite de Iuliu Maniu, care aveau în cele din urmă să impună în Regență pe Constantin Sărățeanu, un „magistrat obscur, fără relief, membru la Curtea de Casație, considerat o mediocritate, care avea însă o calitate: era rudă cu Mihai Popovici. L-am auzit pe Constantin Stere profetizând „azi Iuliu Maniu a dat lovitura de moarte Regenței”. La votul din Parlament, Constantin Prezan a obținut 22 de voturi, insuficiente față de cele 445 atribuite lui Sărățeanu de majoritatea din Parlament. După cum afirma Nicolae Iorga, „generalul nu arătase grăbit a primi când mașina majoritară a Parlamentului l-a înlăturat, deși pare că se așteptase de la recunoștința națională la alt rezultat, dovedind însă nici cea mai mică părere de rău”.⁷⁷ De asemenea, mareșalul a refuzat de mai multe ori și funcția de Președinte al Consiliului de Miniștri, în 1930 și 1940.

Constantin Prezan, în virtutea rolului din Primul Război Mondial, a participat la mai multe Consilii de Coroană. Dintre acestea, menționăm pe cel din 18 februarie 1918 de la Iași - având ca scop acceptarea ultimatumului și condițiile de pace ale Puterilor Centrale, un altul a avut loc în 31 decembrie 1925 la Sinaia, unde s-a stabilit decăderea din drepturile dinastice a principelui Carol când Prezan a susținut poziția regelui Ferdinand, arătând că „în asemenea situație Maiestatea Voastră ați făcut ca la război. V-ați despărțit de familie pentru țară. Acum nu puteți face altfel”⁷⁸; un alt Consiliu de Coroană la care a participat a fost cel din 9 aprilie 1937, la București, unde s-a decis excluderea din Casa Regală a principelui Nicolae ca urmare a căsătoriei morganatice cu Ioana Doletti.

După instaurarea dictaturii regale la începutul anului 1938, Consiliul de Coroană - care până atunci funcționase în virtutea tradiției - a fost instituționalizat. Prin Decretul-Lege pentru înființarea Consiliului de Coroană din 30 martie 1938, acesta a

devenit un organ de stat cu rolul de a-l sfătui pe Rege „cu titlu consultativ, asupra problemelor de stat de însemnătate excepțională”. Membrii săi erau desemnați de Rege „dintre actualii și foștii demnitari ai statului, ai bisericii, ai oștirii și Curții regale sau din personalități de vază ale Țării”. Constantin Prezan a fost desemnat consilier regal, în virtutea deținerii gradului de mareșal.

Activitatea didactică a lui Constantin Prezan se rezumă la perioada din tinerețe (1886-1890) în care a funcționat ca profesor-ajutor la disciplina „Fortificații” la Școala Specială de Artilerie și Geniu. De-a lungul vieții, Constantin Prezan a publicat singur sau în colaborare o serie de lucrări de artilerie și geniu apreciate de istoricii militari.

În îndelungata sa carieră a fost decorat cu diferite distincții și medalii ale statului român și ale unor țări străine ca: „Steaua României”, clasa a V-a (1896); „Mihai Viteazul”, clasa a III-a (1916), clasa a II-a (1917), clasa I-a (1920); „Hohenzollern”, clasa a II-a; „Tacova”, în grad de comandor (1896), a Serbiei; „Sf. Ana” în grad de comandor (1896), a Rusiei; „Coroana Regală”, clasa a II-a (1897), a Germaniei; „Alexandru”, în grad de comandor (1897), a Bulgariei. La 12 februarie 1937, regele Carol al II-lea i-a conferit mareșalului Constantin Prezan colanul Ordinului „Carol I”, una dintre cele mai înalte decorații ale statului român.

Moartea în 1943 a soției sale Olga l-a marcat profund. Peste câteva luni, mareșalul Prezan s-a stins și el din viață la 27 august. A fost înmormântat cu funeralii de stat și militare la cavoul familiei de la Schinetea. La ceremonia funerară din 30 august, în vremuri tulburi, de război, au participat Regele Mihai, mareșalul Ion Antonescu, Patriarhul Nicodim, rectorii universităților din București (Horia Hulubei), Iași (Mihai David) și numeroși țărani din satele învecinate comunei Dumești.

Pamfil Șeicaru, în ziarul „Curentul” din 1943, scria că Prezan era un „ofițer de rară eleganță morală, un aristocrat cu gestul stăpânit, în liniștea prin care întâmpina adversitățile. Mareșalul Prezan nu avea

⁷⁶ Nicolae Iorga, *Doi ani de restaurație*, Tiparul „Datina Românească”, Vălenii de Munte, 1932.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ Elie Miron Cristea, *Însemnări personale*, 1895-1935, p. 56.

elocvență care să te fascineze, dar atitudinea sa radia în jurul lui autoritate și încredere. Știa să-și descopere colaboratori, cărora le menaja susceptibilitățile, le dădea o cât mai mare inițiativă, le garanta independența de spirit. Va rămâne amintirea militarului sobru, de o discretă autoritate, de o eleganță morală nedezmințită”. Tocmai aceste calități l-au adus la locul și momentul potrivit, de fiecare dată, generalul Prezan făcându-și datoria cum știa el mai bine. Constantin Prezan a fost un model de conduită militară, fiind unul dintre cei mai importanți generali din istoria noastră națională. Aflat în prejma familiei regale, cu o conduită ireproșabilă, o stăpânire de sine și o carieră impresionantă, mareșalul Prezan a știut să gestioneze cu o înțelepciune profundă marile evenimente militare la care a contribuit și pe care le-a comandat. Campania militară din vara și toamna anului 1916 de pe frontul transilvan, urmată de refacerea armatei române în Moldova, în iarna anului 1916-1917, campaniile din vara anului 1917, din toamna anului 1918, vara anului 1919 din Transilvania și făurirea României Mari la finele anului 1918 au fost evenimentele în care generalul a fost profund implicat și vor rămâne pilde pentru urmași.

În războiul de întregire, România a suportat mari „cumpene naționale”, fiind amenințată nu numai cu ocupația teritoriului, ci și cu dispariția ființei statale. Misiunea de a salva statul, armata și demnitatea românilor a revenit unor oameni care vor rămâne în amintirea și admirația generațiilor viitoare. Printre ei, se numără și mareșalul C. Prezan, vasluienii fiind mândri că acesta este prin „adopție” o personalitate a acestor meleaguri, care a ales să se stabilească pe plaiurile moldave. Ion I. C. Brătianu îi făcea o descriere simplă, dar elocventă: „Prezan nu-și voia prestigiul militar transformat în momeală electorală, nu-și vedea rostul în combinațiile de partid.”⁷⁹.

După moarte, mult timp a fost uitat de regimul comunist, nefiind amintit decât

sporadic în lucrările militare sau de istorie, ca și mareșalul Ion Antonescu. Abia din 1989 personalitatea mareșalului Constantin Prezan a fost pusă în valoare. În Capitală, un bulevard și în mai multe orașe din țară sunt străzi, inclusiv în Vaslui, care îi poartă numele. S-au ridicat busturi la Alba Iulia, Cluj-Napoca, Iași, Mărășești și Dumești. De asemenea, unități militare din Brăila și Cluj îi poartă numele, iar Muzeul Județean Vaslui organizează la 27 august diferite manifestări cu ocazia trecerii la cele veșnice a mareșalului, sub genericul, „Onor la mareșal”.

Locuitorii meleagurilor vasluiene îi poartă și astăzi o frumoasă amintire prin faptul că lui i se datorează construcția căii ferate Buhăești-Băcești, finalizată în 1917, apoi a tronsonului Băcești-Roman terminat în 1921, iar Gara din Băcești și școala din comuna Dumești îi poartă numele. La insistențele soției sale Olga, în 1927 a contribuit la redeschiderea schitului Mălinești pe care l-a înzestrat cu o parte din moșia sa. Prin urmare, această personalitate este emblematică pentru războiul de reîntregire națională și un model pentru tinerii de azi, aflați în criză de ideal.

Bibliografie selectivă:

- N. Apostu, D. Miller (coord.), *Mareșalii României*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999.
- C. Chiper și colab., *Omagiu eroilor județului Vaslui*, Bârlad, Editura Sfera, 2016.
- G. A. Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916-1918)*, vol. II, București, Editura I. G. Hertz, 1937.
- Petre Otu, *Mareșalul Constantin Prezan. Vocația datoriei*, București, Editura Militară, 2008.
- Mircea N. Popa, *Primul Război Mondial 1914-1918*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.
- Viorica Zgutta, *Constantin Prezan, Mareșal al României*, Editura Dosoftei, Iași, 2005.

prof. dr. Nicolae IONESCU

⁷⁹ *Ibidem*.

JANDARMII BÂRLĂDENI ÎN ACȚIUNE (1947-1948)⁸⁰ (I)

**Teohari Georgescu
(1908-1976)
în postura de pușcăriaș politic**

Până la desființarea Jandarmeriei române, ce s-a produs la data de 23 ianuarie 1949, când fostul pușcăriaș și transfug comunist la Moscova Teohari Georgescu (Burach Teskovich), ajuns ministru de Interne (1945-1952) în toate guvernele conduse de Petru Groza, a emis ordinul nr. 10.052 privind desființarea acestei instituții în favoarea „miliției populare” și a viitoarei „securități populare”, exista un istoric de aproape un secol în spatele său...

În Moldova anului 1850, domnitorul Grigore Alexandru Ghica a întărit activitatea acestor vigilenți apărători ai ordinii publice prin actul numit „Legiuire pentru reformarea Corpului slujitorilor în jandarmi”. Pentru început, se înființase un regiment ce avea două subdiviziuni, fiecare având zona de responsabilitate formată din câte șase ținuturi, așa cum se numeau până la 1864 actualele județe. Numărul total al jandarmilor călări sau pedestri era de 1.433, împărțiți pe 14

companii. Cum era și firesc, de-a lungul timpului au fost emise alte numeroase legi, regulamente, dispoziții, ordine etc. care au făcut din jandarmerie o instituție modernă, pusă în slujba cetățenilor. Mai trebuie spus că, inițial, jandarmeria fusese destinată exclusiv zonelor rurale și abia după reînființarea ei ce s-a produs la 18 decembrie 1990, rolul acesteia s-a mutat în mediul urban. În perioada interbelică, Inspectoratul General al Jandarmeriei Române a avut sediul la București și era subordonat Ministerului Afacerilor Interne ca și acum, de altfel. La județe funcționa câte o Legiune, iar la reședințele Plășilor, câte un Sector. În sfârșit, la fiecare comună fusese înființat câte un Post de jandarmi ce avea atât subofițeri școliți la Drăgășani, Oradea sau Fălticeni, cât și un număr de 1-4 militari în termen la această armă. Dacă la Vaslui am putut depista locul în care a funcționat Legiunea de Jandarmi (unde este GOSCOM-ul), atunci la

**Domnitorul Moldovei,
Grigore Alexandru Ghica
(1805-1857)**

⁸⁰ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vaslui (în continuare, SJAN), fond *Sectorul de jandarmi Bârlad*. Dosarele: 1, 2, 5, 7/1947-1948; 2, 4, 18, 22 și 31/1948-1949. Mulțumiri doamnelor Ancuța Truică și Mihaela Apostu, director, respectiv șef la Sala de studiu de la sus-numita instituție, pentru sprijinul necondiționat pe care l-au dat și-l dau cercetării istorice.

Bârlad și Huși, nu am avut cum, dar poate că cei de o anumită vârstă care citesc aceste rânduri pot da vreo lămurire în acest sens.

Pentru a pune punct acestui excurs istoric, mai trebuie adăugat faptul că soarta jandarmeriei naționale române fusese pecetluită odată cu ocuparea țării noastre de către hoardele de la Răsărit, care veniseră și cu obiceiurile și instituțiile instaurate în URSS de către bolșevismul atât de primitiv prin agresivitatea sa. Ultimul inspector general al Jandarmeriei, până la lovitura de stat de la 23 august 1944, a fost generalul Constantin Z. „Piki” Vasiliu, ce a murit umăr la umăr cu mareșalul Ion Antonescu la zidul închisorii Jilava de lângă București pe 1 iulie 1946, acuzat fiind de crime de război inventate de mintea paranoică a lui Stalin, în deplină cărdășie cu comuniștii locali sau sosiți pe tancurile rusești după ofensiva Iași-Chișinău.

**Generalul Constantin Z.
Vasiliu**

a. Actul de naștere al Sectorului de Jandarmi Bârlad

În continuare, ne vom ocupa de activitatea Sectorului de jandarmi din Bârlad, unitate oarecum atipică datorită faptului că, după cum scriam anterior, aceste subdiviziuni funcționau numai la reședințele Plășilor, ce nu erau declarate orașe, ci erau numai niște prăfuite târguri mai răsărite numite, uneori, târgușoare. Dar există și o posibilă explicație dacă avem în vedere faptul că înființarea sectorului s-a produs abia la data de 1 noiembrie 1947, deci foarte aproape de izgonirea regelui Mihai I din țară. Desigur, vine întrebarea: care este legătura de cauzalitate cu aceste două momente? Există

deoarece, încă de la înhățarea puterii absolute, comuniștii „sfătuiți” de la Moscova știau care sunt pașii de urmat pentru a face ca existența fostelor instituții ale statului modern român să fie ștearsă și din memoria bieților trăitori pașnici ai acelor vremuri tulburi. Instituția de forță care a luat locul vechii jandarmerii fusese botezată cu numele de „miliție” deoarece așa se numea și în URSS și așa avea să fie cunoscută și în celelalte țări din blocul estic, inclusiv din Iugoslavia „neascultătorului” și „deviantului” Iosip Broz Tito, așa cum fusese numit acest comunist independent de către satrapul de la Kremlin.

Plutonierul major șef V. Dănăilă, proaspăt numit la conducerea sectorului bârlădean, a trimis tuturor viitoarelor posturi de jandarmi din subordine adresa nr.1/22 octombrie 1947 în care scrisese de mână următoarele: *„Bine voiți a cunoaște că începând cu data de 1 Noembrie 1947, ea fiindă Sectorul Jandarmi Bârlad, cu reședința la Bârlad, vizavi de Legiune”*. Explicațiile continuaseră pentru buna pricepere a noilor jandarmi, de care numai haina era căci creierile le fuseseră amanetate noilor stăpâni roșii: *„Acest Sector cuprinde toate localitățile ce aparțin Plășii Bârlad, conform D.M. (dispoziției ministeriale, n.n.) nr.4511/47, Monitorul Oficial nr.173 din 31 Iulie 1947”*. Ca să știe tot leatul, Dănăilă specificase fudul: *„Comanda acestui Sector o are subsemnatul”*. După ce i-a avertizat că *„...toate lucrările vor fi trimise acestui sector”*, majurul-șef scrisese mobilizator: *„Vă urez spor la muncă **cinstită** (subl.ns.)”*. Primul document intrat în registratura noului Sector datează de la sfârșitul lunii octombrie și a fost trimis de Postul de jandarmi Pogana. Conținutul este interesant deoarece scoate în evidență faptul că sovieticii nu-și ostoiseră ura animalică îndreptată contra refugiaților basarabeni și nord-bucovineni din țara noastră nici în anul 1947, deci la mai bine de trei ani de când, potrivit articolului 5 din Convenția de Armistițiu (semnată la 12 septembrie 1944), România fusese OBLIGATĂ să recurgă la ticăloasa acțiune de repatriere a fraților ce fugiseră din captivitatea „măreței” URSS. Iată ce scrisese șeful acestui post: *„La Ordinul circular nr.7620/1947, relativ la urmărirea și identificarea cetățenilor*

sovietici și îndrumarea lor către centrele de repatriere în URSS; am onoarea a raporta că până în prezent că din informațiile și cercetările făcute pe raza postului, nu am identificat nici un cetățean sovietic”. Era și normal, spunem noi, atâta timp cât în perioada septembrie 1944-decembrie 1945 acești oropsiți au fost vânați precum animalele sălbatice la ordinul ofițerilor ruși din comisiile aliate de control aciuete pe la reședințele județelor.

b. A fost regele Mihai I agent electoral comunist?

După cum se știe, la data de 19 noiembrie 1946, într-o zi de marți, aleasă strategic de comuniștii din guvernul dr. Petru Groza (I) pentru a nu da posibilitatea țărănimii să meargă la vot, fiind zi de lucru și în multe zone din Moldova chiar zi de târg săptămânal, au avut loc primele alegeri generale de după 1938, an al instaurării dictaturii regelui Carol al II-lea. De teama pierderii scrutinului, cu toate că țara era înțesată până la refuz de trupele de ocupație sovietice (peste 600.000 de militari după unele surse), comuniștii nu au candidat ca partid separat, ci într-o alianță de circumstanță numită Blocul Partidelor Democrate (BPD). Chiar și așa, însă, cel puțin în județul Vaslui, nu și-au trimis candidații la luptă electorală sub numele de „comuniști”, ci disimulați în membri al partidului premierului, „Frontul plugarilor”. Despre atmosfera incendiară a campaniei electorale în care, practic, nu au apărut decât zierele comuniste (cele de opoziție fiind supuse drasticei cenzuri rusești) și în care au fost permise, literalmente, chiar și loviturile sub centură, am scris atât în paginile ziarului „Obiectiv”, cât și în lucrarea *Întâmplări din vremea Ciumei Roșii*, vol.II, așa că nu voi insista asupra subiectului. Ce nu se știe sau s-a știut și s-a uitat pur și simplu, mai ales și din cauză că mulți dintre oamenii acelor vremuri au plecat dintre noi, este faptul că bolșevicii s-au folosit cu orice prilej de imaginea suveranului de atunci, Mihai I, care era foarte iubit de poporul român și în special de țărănime, pentru a-și construi o alură de mari iubitori de țară și rege. Citind fluturașul găsit

întâmplător în arhivele îngălbenite de vreme ale fondului „Sectorul de Jandarmi Bârlad”, m-am gândit imediat dacă însăși majestatea sa mai știe câte ceva din vâjnoasa mână de ajutor dată comuniștilor setoși de răzbunări personale și putere, care au fost, de fapt, aceiași care l-au debarcat de la conducerea țării fără fandoseli și mârâieli prea multe. Manifestul cu pricina, pe care îl voi cita integral, a fost scris și difuzat în zeci de mii de exemplare pe tot cuprinsul țării pentru a-i convinge pe cetățenii cinstiți că regele Mihai I este marele prieten al veroșilor și venalilor ocupanți bolșevici ruși. A știut regele sau ba despre acest viclean demers comunist? Eu spun că merita a-i pune majestății sale documentul în față, însoțit și de întrebarea de mai sus. Revenind asupra problemei în discuție, fusese vorba despre un discurs ținut

Fluturașul difuzat de comuniști în zeci de mii de exemplare (1946)

de suveran la ambasada URSS de la București în ziua de duminică, 7 noiembrie 1946, deci la numai 10 zile distanță de cumplita măsluire a alegerilor, cu ocazia celei de-a XIX-a aniversări a așa-zisei mari revoluții socialiste din octombrie. Iată discursul frumos scris pe manifestul comunist, sub poza fermecătorului Mihai I de România, pe atunci în vârstă de 25 de ani: „*Mă folosesc de prilejul marii sărbători naționale a Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste pentru a ridica paharul Meu în sănătatea Excelenței Sale Domnul Nicolae Mihailovici Svernin, Președintele Prezidiului Sovietic Suprem și a viteazului Generalissim Stalin care conduce cu atâta destoinicie poporul Uniunii Sovietice.* Sunt fericiți să constat că prietenii țării Mea și aceste popoare se dezvoltă din ce în ce mai mult și sunt încredințați că se vor săvârși și va dăinui pentru totdeauna. Închin paharul Meu pentru prietenia și Popoarele Uniunii Sovietice și Poporul Român pentru fericirea și prosperitatea lor.”

Președintele Prezidiului Sovietului Suprem și a viteazului Generalissim Stalin care conduce cu atâta destoinicie popoarele Uniunii Sovietice. Sunt fericit să constat că prietenia dintre țara Mea și aceste popoare se desvoltă din ce în ce mai mult și sunt încredințat că se va desăvârși și va dăinui pentru totdeauna. Închin paharul Meu pentru prietenia dintre Popoarele Uniunii Sovietice și Poporul Român, pentru fericirea și prosperitatea lor". Ce fericire și prosperitate ne-au asigurat rușii ocupanți și slugile lor autohtone, știe acum toată lumea.

c. Problema însămânțărilor de toamnă – pe capul jandarmilor

Dacă în trecutul foarte apropiat acestui parcurs istoric nici nu se punea problema ca apărătorii legii și ordinii în mediul rural să aibă de-a face cu agricultura, iată că în anul de grație 1947 li se impusese și această corvoadă. De fapt, șefii posturilor din subordinea Sectorului Bârlad fuseseră puși să „dreseze” rapoarte privind însămânțările, sub forma unor dări de seamă. Deoarece legea nu se tocmea ca la tarabă, șefii și-au suflecăt mânecele și s-au pus pe scris. În ordinea pe care am găsit-o la dosar, primul document fusese întocmit de către șeful postului din comuna Mireni, acum sat aparținător comunei Coroiești, căruia nu i-am putut descifra decât gradul de plutonier, dar nu și numele. Fiind la foarte puțin timp de la marea secetă care a curmat multe vieți omenești, situația nu fusese prezentată prea „în roz”: „(...) Încă din luna Octombrie 1947, o parte din locuitori au făcut ogoare pentru însămânțat, au desfundat miriștile și locurile ce rămăseseră pârloagă din anul precedent. Aceasta s'a făcut cu un randament mai mare față de anul trecut când oamenii nu aveau nici cel puțin o coajă de pâine ca să iasă la plug”. După ce scrisese că „... s'au însămânțat 257 ha. grâu și 80 ha. secară”, plutonierul descriese gravele probleme observate de el însuși: „Cu mare greutate s'a făcut și aceste munci căci unii dintre ei nu au avut vite pentru arat, iar unii din ei nu au avut sămânță suficientă, pentru că **au mâncat-o din timp, de când i-a eșit spicul** (subl.ns.) neavând ce mânca iar la alții li s'a

dat puțină”. Cu toate acestea, șeful declara că „... pe raza acestui post însămânțările se prezintă mulțumitor”. Situația prezentată de șeful Postului de jandarmi Ciocani, plutonierul Nicolae Buzdugan, nu diferea cu nimic față de cea a omologului său de la Mireni decât, poate, în suprafața ce urma a fi însămânțată cu cereale păioase de toamnă și anume „... 330 ha. la Ciocani și 300 ha. la Crâng”. Potrivit documentului numit *Ordinea de bătaie a subofițerilor și jandarmilor în termen dela acest Post (Ciocani, n.n.) în data del Decembrie 1947*, plutonierul Nicolae Buzdugan era născut în anul 1917 în comuna Glăvănești, județul Tecuci, absolvise patru clase secundare și era căsătorit cu Ioana din Pogana Tutovei ce profesa meseria de infirmieră la punctul sanitar uman din comună. Împreună aveau doi copii. Al doilea din tabel era sergentul major Sturzu Aurel, născut în 1921 la Brăhășești, Tecuci, care față de șeful său avea 6 clase secundare. Avea la acea vreme doi copii împreună cu soția sa Reghina. Celălalt sergent major al postului, Ciortan Constantin, se născuse în 1923 tocmai în județul Romanai. Avea 7 clase primare și nu era căsătorit. Ultimul, fruntașul Buzamăt Nicolae, avea în 1947 vârsta de 22 de ani și era originar din comuna Perieni. Era căsătorit cu Zânica cu care avea și un copil, dar nu terminase decât trei clase primare. Șeful de la Postul Coroiești scrisese în darea sa de seamă, datată 14 noiembrie 1947, că „... până la această dată, s'au făcut următoarele însămânțări: 133 ha. grâu; 13 ha. secară. Au mai fost arate de toamnă, de asemenea, 131 ha.”. Probleme deosebite nu avusese de raportat decât „... cu mici excepții a câtorva locuitori care fiind aglomerați în alte munci agricole (cules porumb și floarea soarelui) nu au trecut la semănat dar care, sfătuiți de noi și de organele agricole și administrative, au stagnat în timpul zilei lucrul la recoltat”. Suplimentar, conform ordinului general al Inspectoratului de la București, acesta mai întocmise și un tabel cu o singură poziție ce-l privea pe cetățeanul „sovietic” Zaithev Neculai, originar din orașul Chișinău, de 24 de ani, de meserie mecanic, necăsătorit la acea vreme. Motivul rămânerii în patria-mamă fusese următorul: „Fiind sergent major la aviație, la

lăsarea la vatră în noiembrie 1944 a rămas pe teritoriul României”.

d. Confiscarea armamentului și muniției de război – alt obiectiv jandarmeresc

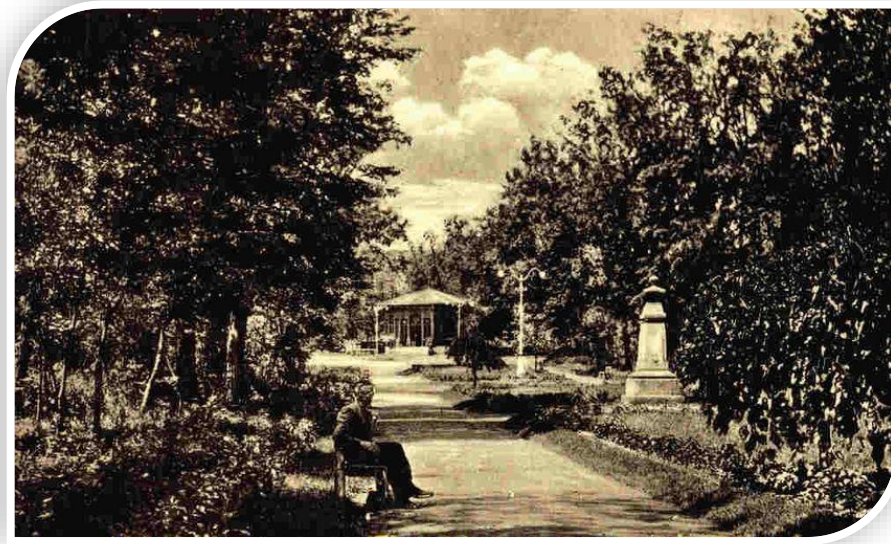
Încă de la înființarea și până la desființarea sa, Jandarmeria a avut obiective precise fixate de cei în drept să o facă. După plecarea în refugiu din fața iminentei năvale rusești a întregului personal component al structurilor locale, mai ales din județele Moldovei, în mediul rural se instaurase haosul total, fapt extrem de propice manifestărilor umane de tot felul: furturi, violuri, bătăi și chiar asasinate. Prin urmare, în urma sutelor și miilor de reclamații și apeluri disperate ale sătenilor, chiar de la 1 ianuarie 1945, s-a hotărât la nivel înalt înființarea „poliției rurale” ca instituție alternativă celei (temporar) dispărute, numai că personalul angajat al acestei structuri fusese de strânsură și, pe alocuri, pus pe răzbunări mai aprige decât răufăcătorii. Micul istoric al acestei făcături de factură comunistă l-am detaliat în câteva studii anterioare. Oricum, condiția esențială de angajare în rău famata „poliție rurală” era aceea a folosirii pumnului și bâtei, în locul rațiunii și logicii izvorâte din creier. Încet, lucrurile începuseră a se așeza, iar mulți (dar nu toți) din foștii jandarmi se întorseseră la comunele unde fuseseră repartizați. Fiind după pustiitorul război, aceștia au primit și sarcini suplimentare. Pentru a nu mai repeta anumite fraze, am considerat absolut necesară enumerarea atribuțiilor cu care fusese învestiți jandarmii: „(...)să identifice toți ostașii germani, stabilindu-se locurile unde au fost cantonați sau ascunși, forța, armamentul și vehiculele de care dispuneau; să interzică circulația pe șosele și drumuri oricărui vehicul sau element german, prin organizarea de bariere, obstacole, curse; ostașii germani izolați sau în grupe mici să fie dezarmați; să sprijine forțele armatei române în acțiunea de dezarmare a armatei germane; să captureze parașutiștii germani care încercau să se salveze din avioanele

doborâte de către aviația noastră și cea aliată; să identifice și să ia sub pază depozitele de materiale aparținând armatei germane, circuitele telefonice germane; să execute razii pentru scotocirea terenului și prinderea ostașilor germani care încercau să fugă; să aresteze și să combată partizanii germani din formațiunile hitleriste din Ardeal și Banat; să adune manifestele de propagandă germano-legionară lansate din avioane și să le distrugă; împreună cu trupele de grăniceri pe frontieră să oprească elementele germano-maghiare care încercau să pătrundă în raioanele și în zonele unde nu s-au concentrat trupe ale armatei de operații; să organizeze baraje de poliție de către formațiunile teritoriale, înlocuindu-se pentru moment Jandarmeria operativă a marilor unități; să confiște armele și munițiile deținute ilegal de către cetățeni”. Ajungând la ultimul punct, exact la acesta ne vom opri deoarece câțiva locuitori ai comunelor fostului județ Tutova, aflate în raza de competență a Sectorului de jandarmi Bârlad, urmau a suporta percheziții imobiliare în urma unor denunțuri făcute de către consătenii lor. Cum jandarmii nu puteau să intre abuziv în casele oamenilor, la 1 decembrie 1947 Legiunea de Jandarmi Tutova trimitea adresa nr. 36 Parchetului Tribunalului Tutova pentru a i se elibera mandate de percheziție „...pentru indivizii notați mai jos, bănuți că ar deține clandestin armament: Ioan Gavrilă Postolache zis „Chistrug” și fiii lui din comuna Perieni; Neculai Chiper; Garniță, cârciumar din Negriștești (acum, sat în județul Galați, n.n.); Ioan Bocea; Ioan Vrânceanu II din Bogești; Neculai Peunean; Ioan Portol din Cârjăoani (comuna Pogana, n.n.); Gheorghe Dabulea din Pogana; Ioan Ungureanu; Gheorghe Ceapă din Măscurei; Gheorghe Nedelcu și Aroescu Artene din Perieni”. Este foarte posibil ca, din diverse motive, numele acestor oameni să fi fost ortografiate greșit în documentul original.

(Va urma)

Paul ZAHARIUC, Vaslui

MEMORIE ȘI ISTORIE LOCALĂ

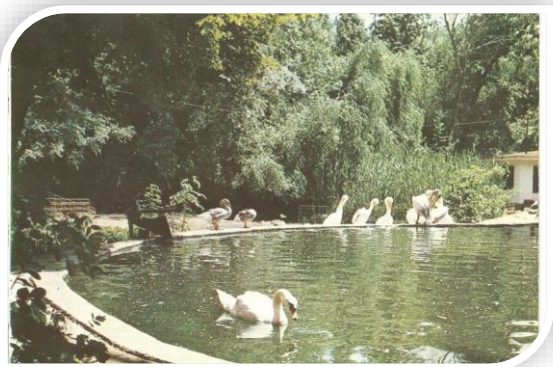
GRĂDINA PUBLICĂ BÂRLĂDEANĂ...
VREMURI TRECUTE ȘI NOSTALGICE

După Unirea Principatelor și constituirea României moderne a început un proces alert de modernizare a țării și, implicit, a orașelor. Adoptarea de modele occidentale se regăsește, după cum putem constata, până și în acest târg de provincie, care era Bârladul secolului al XIX-lea. Arta grădinăritului se dorește a se ridica la standardul etalon ale vremii, reprezentat de cel francez, care își va impune și aici trăsăturile aparținând clasicismului. Cele două noi parcuri vor completa în mod fericit amenajările vegetale

ale orașului, ele concurând cu mai vechea grădină publică, drept spațiu de distracție și promenadă prin amplasamentul lor central. Dar prăpastia uriașă dintre intenție, rezultat al unor vizite de câteva luni pe an în Elveția, Franța sau aiurea, și realitatea moldavă continuă să ne arate că civilizația urbană românească se afla într-o zonă gri, de tranziție dintre Orient și Occident.

Cea mai veche zonă verde din orașul Bârlad este Grădina Publică. Potrivit legendei, ea ar fi fost întemeiată la 1834. Pentru farmecul și frumusețea povestirii o redăm în continuare:

„La 1834 (cel mai probabil a fost înființat în 1848), viind de la Constantinopol domnul Moldovei, Mihail Grigoriu Sturdza voevod, la masa domnească au azistat boierii cu soțiile lor, între care era și eruditul boer Iordache Iamandi cu soția sa Marghioala, această femeie de o frumusețe rară și foarte spirituală, au plăcut atâta lui vodă, încât au dat ordin Ispravnicului de atunci ca să facă apel la toți proprietarii din Tutova ca să trimeată cu cară de beilic pui de copaci din

esenția cea mai frumoasă, care, sub direcțiunea grădinarului Schteiner de la Epureni, au fost sădita grădina pe 10 fălci de loc, în partea de nord a orașului Bârladu, căci în această parte domicilia partea boierească. Astfel că din cauza acestei frumoasă cucoană avem noi una din cele mai frumoase grădini din țară.”

Parcul a fost sistematizat în 1875 de primarul Andrei V. Ionescu, lucru pe care îl relatează el însuși într-un memoriu datat 7 iunie 1907: „Atuncea am înmulțit fanărele și iluminațiile cu gaz petroleu, ridicându-le până la aproape 500; atuncea s-au început construcțiunea podurilor de lemn după un sistem american; înmulțirea stradelor cu pavaje noi și altele care-mi scapă din memorie. La 1875 s-au început și înfrumusețarea Grădinii Publice, construind bănci de fier, fanăre de iluminat care nu erau; aranjând drumurile într-un mod sistematic; căci am tăiat multă pădure din ea; numai ca să o aranjeze cât s-au putut mai bine; atuncea am construit Pavilionul cel mare ca în caz de ploaie vizitatorii grădinei să aibă unde a se adăposti; atuncea am construit sere pentru păstrarea florilor tropicale, prevăzându-le cu cuptoare care le încălzeau; atuncea am adus apă construind un bazin, unde azi este așezat bustul lui G. Pallade; ceva ce te revoltă că în loc de apă ce are nevoie grădina, să se puie un monument; nimic mai greșit decât aceasta, căci în oraș sunt destule piețe publice unde ar fi stat mai bine și unde era mult mai admirat de numerosul public, ce furnică pe acolo.”

Grădinile, în special, erau locurile în care bărlădenii petreceau de Sfântul Gheorghe, Florii, Paști, Sfinții Constantin și Elena, Sfânta Maria ori Sfântul Dumitru. Timpul liber putea fi petrecut, de asemenea, prin plimbări în diferitele parcuri ale orașului: Grădina Publică (unde duminica și de sărbători concerta fanfara militară și conex se organizau diferite serate, spectacole, teatru, cinematograf și alte manifestări având caracter distractiv).

Dintre toate parcurile orașului, cea mai importantă și cu rezonanțele cele mai adânci în mentalul colectiv era, desigur, Grădina Publică. În centrul acesteia, atestând persistența modelului oriental, potrivit unei relatări din 1857, se afla „*un havuz înconjurat*

de bănci și grilaje de lemn”. Aici, în zilele de sărbătoare sau la sfârșit de săptămână, pe lângă „*dulcele vers*” al păsărilor, puteau fi audiate reprezentații ale tarafurilor formate din lăutari, nelipsiții lăutari țigani, care „*cântau la ureche, de inimă albastră*”, mulțumindu-se cu bacșișurile ce li se dădeau, sau ale fanfarei militare.

Din această perspectivă, Grădina Publică moștenește modul de conduită socială specific spațiilor naturale de agrement. Masele populare nu au reușit să facă o distincție netă între locurile naturale de agrement și cele amenajate. Și în pădure, și în Grădina Publică, ele se comportă la fel, într-un mod direct, simplu și gregar, debarasate de convențiile sociale care, în mod obișnuit, guvernează comportamentul în spațiile publice moderne. Grădina Publică era o creație nouă pe care omul de rând, ignorant, a apreciat-o după educația și sistemul său de valori.

Dovada o reprezintă unele instrucțiuni, cu iz balcanic, impuse în secolul al XIX-lea în Grădina Cișmigiu: „Preumblarea prin grădină este slobodă tuturor... de la răsăritul soarelui până la 10 ceasuri seara, și în timpul nopții cu lună până la 12 ceasuri”, „Dobitoace, precum și alte sunt poprite cu totul de a intra în grădină”.

Pe lângă pavilionul menționat anterior, un proces-verbal din 7 august 1897 menționează recepția altor două pavilioane (a căror necesitate era susținută de arhitectul orașului încă din mai 1894) - unul de ploaie și unul pentru fântâna din mijlocul aleii principale. Dar cel mai solicitat și mai important pentru rolul său social a fost Pavilionul de muzică. Potrivit cerințelor vremii, „capela de muzică trebuia să cânte de la un punct mai înălțat și de la un loc mai ferit de razele soarelui”, comisia ținând seama în alegerea locului de faptul că „este atât pentru vederea, cât și audiul publicului”.

Cu sau fără Pavilion de muzică, locul tarafurilor de țigani, din prima jumătate a secolului al XIX-lea, a fost ocupat de mai puțin pitoreasca, dar, în schimb, mult mai riguroasa fanfară militară. Aceasta avea un program bine stabilit pentru beneficiul publicului bărlădean, concertând de trei ori pe săptămână: marți, joi și duminică de la orele

15 la 18, iar în zilele caniculare de la 18 la 21. La începutul secolului al XX-lea, responsabil de organizarea unor asemenea manifestări muzicale era căpitanul Pănculescu, șeful muzicii militare. Pe lângă aceste amenajări permanente, comandamentele sociale impuneau și amenajări temporare, cum este cazul unei estrade pentru o tombolă de binefacere organizată de *Comitetul Doamnelor* din localitate în data de 26 august 1893.

Dar parcul public bârlădean nu reprezenta doar spațiul unor petreceri populare, cu muzică și dansuri, ci, după cum am văzut, și al unor manifestări publice: exerciții și parade militare, diverse solemnități, tombole, serate muzicale, banchete, adunări populare etc. Astfel de locuri aveau, deci, funcții multiple, inclusiv cea de coagulare civică. În 1912 „Liga Culturală” a făcut un marș de la „Casa Națională” la Grădina Publică cu prilejul comemorării Basarabiei: „Cortegiul, însoțit de societatea muzicală *Armonia* care a intonat cântece de vitejie, ajunge la Grădina Publică, unde pe o estradă împodobită cu flori și steaguri are loc: un serviciu religios, cuvântarea lui Stroe S. Belloescu, corul lui Eugen Bulbuc, orchestra și corul lui V. Buică etc.”

Inimă a comunității locale și a celei culturale, Grădina Publică este deseori surprinsă ca un tărâm mirific în amintirile foștilor elevi și oameni de cultură bârlădeni. Amintirile lui Paul Bujor, profesor la Universitatea din Iași, coleg cu Vlahuță, la Liceul „Codreanu”, sunt deosebit de interesante. Elevii liceului bârlădean prin anii 1875-1877, grupați în jurul lui Vlahuță, nu cunoșteau altă distracție decât cititul cărților în afară de manualele școlare și plimbările pe aleile din Grădina Publică. În acest spațiu plin de inspirație s-a refugiat Vlahuță o zi întreagă, când era pe punctul de a isprăvi liceul, pentru a scrie poemul „Dormi în pace”, corectându-l și perfecționându-l. „Desigur e grădina cea mai frumoasă din Moldova”, spunea Paul Bujor. Vlahuță și Bujor, chinuți de nostalgie, s-au întâlnit la Bârlad în vara anului 1905, au mers în Grădina Publică, plimbându-se pe toate aleile în căutarea fantomei primei tinereți.

Garabet Ibrăileanu, elevul Liceului „Codreanu”, între 1887-1890, șeful spiritual al societății literare „Orientul”, se lăsa furat în amintirile din copilărie și adolescență de nostalgia grădinii bârlădene, pe care o considera mai frumoasă decât grădina din Roman din anii gimnaziului. „O altă fericire, scrie Ibrăileanu, era Grădina Publică mare și misterioasă ca o pădure, în care am auzit într-o seară cu lună, după o zi cu ploaie, un flaut dintre copaci, iar în iunie când preparam examenele ne duceam să învățăm în pădure la patru dimineața”.

Alt moment literar al grădinii bârlădene îl putem surprinde în 1904, când Emil Gârleanu, George Tutoveanu și Dimitrie Nanu au luat hotărârea de a întemeia revista „Făt-Frumos”, „după nesfârșite preumblări și discuții, pe sub bolțile prinse de fior ale grădinii publice, într-o primăvară timpurie, scăldată în viorele și senin”, cum își aduce aminte Tutoveanu într-un interviu publicat în 1928 în revista „Scrisul nostru”. Corneliu Moldovanu, alt scriitor bârlădean, își amintește cum plecau la Grădina Publică Tutoveanu, Nanu, Mândru și el, străbătând strada Principală, după ce porniseră de la tipografia Catafany de pe Ștefan cel Mare, unde coborau la ziarul „Paloda”.

În 1912, grădina a fost martora unui eveniment de excepție – primul zbor aviatic deasupra orașului și prima aterizare ce a impresionat-o pe Smaranda Brăescu, elevă pe atunci, determinându-i destinul exemplar. Fostul elev al Liceului „Gh. Roșca Codreanu”, aviatorul Gheorghe Negrescu, a realizat primul zbor București-Bârlad și un zbor demonstrativ, prilej de încântare pentru întreaga populație a orașului adunată pe câmpul alăturat. Generalul Eremia Grigorescu, aflat la comanda Armatei I cu Cartierul general la Bârlad, făcea plimbări seara, aici, însoțit de scriitorul Radu Cozmin sau de alții. Loc de desfătare și refugiu temporar a fost și pentru marele muzician George Enescu, care-și va exprima ulterior nostalgia față de acest oraș și, mai ales, față de liniștea resimțită în grădina așa de frumoasă în zilele înnegrite ale pribegiei din primul război mondial.

Tot în aceeași perioadă a refugiuului moldav, după ședințele de joia ale Academiei

Bârlădene, din casa profesorului Eugen Bulbuc, din cauza oboselii, marele poet local George Tutoveanu se grăbea să plece pentru continuarea discuțiilor în Grădina Publică la „ședințele de sub felinar”. Lipsurile inerente, determinate de participarea României la Primul Război Mondial și aflulul mare de refugiați (populația orașului a crescut veriginos de la 25.000 de locuitori la aproximativ 60.000) au avut consecințe negative și asupra acestei oaze de liniște și pace. Romulus Dianu își aminte cu întristare că „lipsa de combustibil făcuse din garduri și copacii grădinii publice un jaf licit”. Indiferent de greutatea resimțite, „ședințele de sub felinar” au continuat să se țină, reunind tinere condeie în jurul personalității lui Vlahuță, precum: George Tutoveanu, Tudor Pamfile, I. M. Rașcu, G. M. Vlădescu, Vasile Voiculescu.

Depășind simpla calitate de spațiu vegetal și de promenadă, a devenit ferment spiritual în anii de intensă activitate culturală bârlădeană de la începutul secolului al XX-lea, regăsit permanent în evocările epocii. Astfel, în 1932 celebrul dramaturg bârlădean Victor Ion Popa nota patetic: „Bârladul dragostelor noastre. Raiul și iadul. Era Grădina Publică unde ne hârjoneam cu gloria și visurile noastre”. Ion Hobana mărturisea, de asemenea, că a învățat pe băncile Grădinii Publice, iar Constantin Chiriță s-a confesat cu emoții: „Bârladul îmi e și-mi va rămâne orașul primelor lecturi, primelor prietenii, orașul primelor poezii și fantezii scrise, orașul primelor plimbări trecute și sufocante pe bulevardul Epureanu, cu dialogurile șoptite din Grădina Publică, orașul unor fântâni și locuri misterioase încărcate de legende și istorie.”

În toată această perioadă, grădina, din punct de vedere edilitar, nu a beneficiat de modificări sesizabile. Abia în anii „democrației populare” constatăm importante evoluții structurale și toponimice, primind, potrivit comandamentelor vremii, denumirea de Parc de cultură. Bustul lui George D. Palade, amintind de o istorie ce trebuia uitată, a fost dat la topit. Locul acestuia a fost luat de statuia lui George Enescu. Inițiativa a aparținut muzicienilor locali, în amintirea concertelor marelui muzician (22 noiembrie 1917, 17 octombrie

1918, 20 aprilie 1923, 23 martie 1927, 20 aprilie 1929, 22 octombrie 1936) la Bârlad. Realizată în 1958 de sculptorul Ion Vlad, a fost inaugurată într-un cadru festiv pe 21 iunie 1959, cu participarea orchestrei simfonice a Filarmonicei din Iași. Cea mai importantă extindere a fost reprezentată de înființarea unei Grădini Zoologice, la 23 august 1960, subordonată inițial Secției de Științe Naturale a Muzeului „Vasile Pârvan”. Aleile au fost betonate, înlocuind pietrișul, iar aleea George Enescu a fost lărgită și prelungită, în 1968, până pe platoul dealului alăturat, suprafața ajungând la 31 de ha. În momentul de față, unul dintre cele mai vechi parcuri moldave reprezintă încă destinația predilectă a promenadei berladnice, fiind o punte peste timp când Bârladul putea fi comparat din punct de vedere cultural de exegetul George Călinescu cu Weimar-ul Moldovei.

Prin Grădina Publică s-au plimbat personalități precum: T. Pamfile, V. Voiculescu, Al. Vlahuță, Eremia Grigorescu, Al. Averescu, G. Enescu, G. Ibrăileanu, G. Tutoveanu, E. Gârleanu, V. I. Popa, Constantin Chiriță, Ion Hobana.

Observăm în acest mod că principalul spațiu verde al orașului a fost permanent legat de ce a însemnat loisir, de politica locală și mai ales de viața cotidiană și tumultuoasă a urbei.

Bibliografie selectivă:

- Antonovici, Iacov, *Documente bârlădene*, vol. V, *Diverse*, Huși, 1926.
- Arnăutu, Nicoleta, Muzeul „Vasile Pârvan” (istoric), în „Acta Moldavie Meridionalis”, II, tom XV-XX, 1993-1998, p. 255.
- Butnaru, Alina, *Ioan Selbinschi. Repere biografice și contribuții la dezvoltarea orașului*, în „Acta musei tutovens. Memorialistică”, tom VI, 2021, pp. 61-71.
- Idem, *George Enescu, o reprezentare sculpturală apărând lui Ion Vlad*, în „Baadul literar”, anul IX, nr. 3 (34), august 2015.
- ***, *Cum a fost salvată Grădina Publică din Bârlad, de la transformarea în cartier de blocuri*, <https://www.newsvaslui.ro/cum-a-fost-salvata-gradina-publica-din-barlada-de-la-transformarea-in-cartier-de-blocuri/>

***, *Grădina Publică se pregătește să își redeschidă porțile,*

<https://www.newsvaslui.ro/gradina-publica-din-bârlad-se-pregateste-sa-isi-redeschida-portile/>

Ghidul Bârladului, Editura Opera Magna, Iași, 2007, p.151.

Grădina Publică din Bârlad. 165 de ani existență (1843-2008), Studiu introductiv, identificare și transcriere documente, fotografii Ștefan Andronache, Editura Opera Magna, Iași, 2008.

Monografia municipiului Bârlad (în mss.), 1968, p. 246.

T. Negruzzi, *Planul orașului Bârlad. 1900-1906*, Fondul Muzeului „Vasile Pârvan”, Bârlad.

Proca, Marcel, *Bârladul de odinioară și astăzi, Soft educațional* (omologat ca mijloc didactic auxiliar de M.E.C.T.), Bârlad, 2002.

Idem, *Orașul Bârlad. Evoluție urbanistică în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și*

începutul secolului XX, Editura Sfera, Bârlad, 2009.

Idem, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Sfera, Bârlad, 2011.

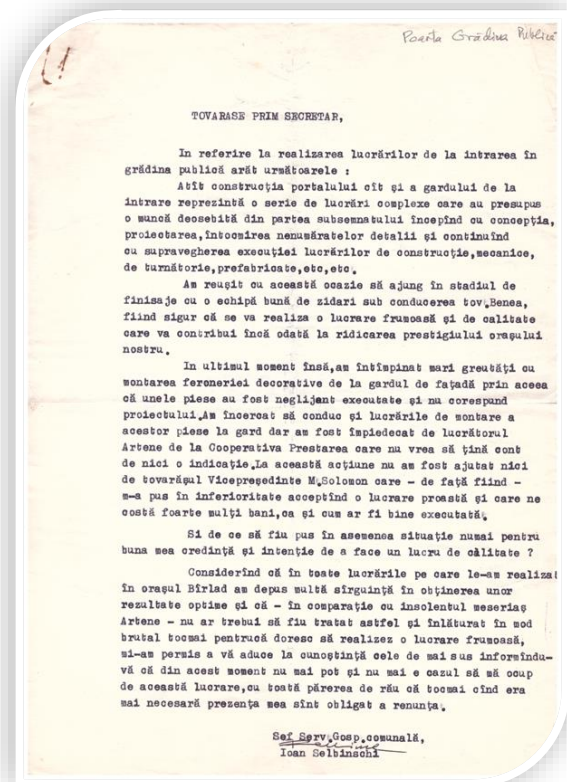
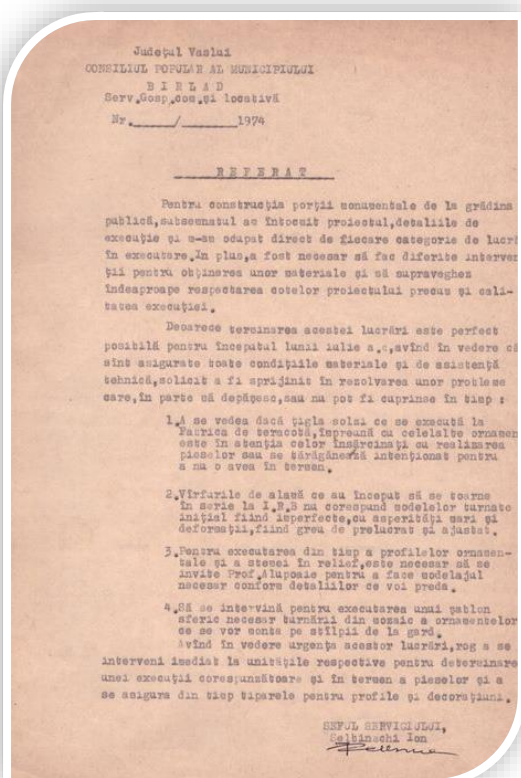
Idem, *Bârladul în Marele Război*, Editura Sfera, Bârlad, 2018.

Idem, *Școala Gimnazială „Iorgu Radu” Bârlad. 100 de ani (1921-2021)*, Bârlad, Editura Sfera, 2021, p. 91.

Săidăcaru, Al., *Cu privire la Organizarea Grădinii zoologice din municipiul Bârlad și unele date privind hrănirea animalelor sălbatice în captivitate*, în „Școala bârlădeană”, Bârlad, 1969.

Selbinschi, Ioan, *Statuia lui George Enescu la Bârlad, în Bârladul odinioară și astăzi. Miscelaneu*, vol. III, 1984.

Ursu, G. G, *Grădina publică a Bârladului și scriitorii*, în *Bârladul odinioară și astăzi. Miscelaneu*, vol. I, Bârlad, 1980.

**Marcel PROCA, profesor,
Școala Gimnazială Nr. 1 „Iorgu Radu” Bârlad**

STUDII CULTURALE

MODELUL UMAN ȘI PROBLEMATICA OMULUI
ÎN CONCEPȚIA CANTEMIRIANĂ

În cadrul preocupărilor sale filosofice, Cantemir reușește să construiască o adevărată antropologie filosofică, care se detașează puțin de climatul ideologic al vremii sale. Dintre problemele care s-au impus a fi tratate în acea epocă amintim: natura, omul, divinitatea, soarta, norocul, asistența divină, voința și libertatea umană în fața voinței divine, viața omului în contextul determinismului natural și transcendent în condițiile relațiilor umane ale vieții sociale. Dar principala sarcină pe care și-a luat-o filosofia modernă a fost de a-l așeza pe om în mijlocul naturii și de a-l înțelege ca atare. Lupta dintre materialism și idealism este evidentă și pe această temă. În timp ce idealismul caută să-l izoleze pe om și să-l opună naturii, materialismul are ca bază conștiința continuității dintre lumea anorganică și lumea vie. În acest sens, opera lui Hobbes este caracteristică epocii. Pentru el, societatea este un mecanism gigantic, iar omul o particulă elementară a acestuia. Subordonând părțile întregului, greșește că face din tot un simplu ansamblu de părți. Omul în concepția lui Hobbes este elementul primar al organismului social, este un egoist acționat exclusiv de simțul conservării.

În acest spirit modern, Cantemir gravitează spre un determinism universal, care în mod natural îl cuprinde și pe om. În ciuda acestei tendințe înaintate este frânat de convingeri religioase profunde datorită cărora ființa umană ocupă un loc aparte în mijlocul creației, căci urmărind binele și încercând să evite răul, omul este educabil și liber să-și aleagă destinul. În conformitate cu dogmele bisericesti, Cantemir se situează pe poziția dualismului ireductibil al sufletului și al trupului, neînțelegând că trupul este condus de suflet după voința liberă a acestuia. Existența a două planuri ireconciliabile, cel al adevărului științific și al religiei, ne dovedește totuși că filosoful român este frământat de dubiul pe care îl împărtășește cu întreg secolul său, stare care presupune că a sa

credință nu putea să rămână intactă. Deși între cele două atitudini, cea științifică și cea religioasă, există deosebiri evidente, Cantemir se străduiește să evite o ciocnire violentă. La el, cele două planuri se prezintă izolat. Teologul apare mai ales în *Sacrosanctae...* Opoziția dintre cele două planuri apare în scrieri deosebite. S-ar părea că este vorba de doi autori diferiți sau de unul și același autor care a scris în două momente îndepărtate, interval în care s-a produs o schimbare radicală de concepție.

În ceea ce privește problematica omului, în viziunea lui Cantemir s-ar putea face niște similitudini cu filosoful olandez Spinoza, care arăta că necesitatea nu exclude libertatea, ci între ele există o unitate dialectică reciprocă, ce face ca necesitatea să se transforme în libertate. El nu opune libertatea necesității, ci constrângerii sau violenței, iar rezolvarea opoziției libertate-necesitate o înțelege mai mult pe planul eticii, ca fiind legată de comportarea individului uman. Cunoașterea joacă rolul hotărâtor în transformarea necesității în libertate, nu numai la nivelul lucrurilor exterioare, ci și la propriile afecte. În concepția spinozistă ordinea ideilor coincide cu ordinea naturii și, în acest caz, omul are posibilitatea de a pune de acord afectele sale cu mersul naturii. Din acest moment, omul devine liber pentru că el raționează, înțelege legăturile cauzale necesare și își aduce consimțământul la cele de care este afectat.

Morala lui Cantemir se aseamănă în unele privințe cu cea a lui Spinoza. Semnificativ în acest sens este spectacolul soarelui dătător de lumină și căldură și care, după autor, se mișcă în jurul pământului. Explică necesitatea mișcării diurne și a succesiunii anotimpurilor în lucrarea *Istoria ieroglifică*, iar în *Sacrosanctae...* consideră că sub influența naturală a astrului ceresc toate lucrurile „nu pot să se poarte altfel și să facă altceva, ci lucrează ceea ce este propriu naturii lor”. (1) Astfel, apare o trăsătură

comună lui Cantemir și Spinoza: lucrurile sunt determinate în conformitate cu natura lor proprie. La filosoful olandez, constatăm că această idee stă la originea libertății. Când un lucru este afectat de altul împotriva naturii lui, uneori este sfărâmat și astfel se ajunge la constrângere sau violență, iar când afectul este conform naturii sale, se spune că s-a ajuns la libertate. Dar libertatea în sensul adevărat implică și conștiința necesității proprii. Cantemir nu ajunge la această înțelegere a lucrurilor care ar putea duce la determinismul din natură și la ideea compatibilității dintre necesitate și libertate la concepția unei autodeterminări a lucrurilor. Această continuitate nu este sesizată de filosoful român, care în abordarea problemei liberului arbitru face apel la teologie ca factor opus științei. La el, ca și la Spinoza, nici ființele anorganice, nici cele organice nu sunt libere, ci doar determinate de natura lor proprie. În cadrul lumii create, numai omul ocupă un loc special. Pe de o parte, se supune mersului lumii naturale ca orice ființă vie, adică se naște, crește și moare, se bucură, suferă, intră în relații unul cu altul, pe de altă parte, este asemănător cu substanța lui Dumnezeu, creatorul său, întrucât gândește și posedă acel suflet înțelegătoriu. Aici Cantemir a făcut un prim pas care l-a apropiat de adevăr, însă nu a înțeles că știința despărțită de teologie va promova libertatea, că determinismul științific nu exclude libertatea. Manifestând mereu tendința de a nu pune problema libertății și a constrângerii decât pe tărâmul eticii, Cantemir nu a putut vedea nici în acest domeniu care este adevărata rădăcină a conceptului de libertate alături de acela de necesitate. Abordând problema din perspectiva dogmaticii creștine, Cantemir a preluat în chip inevitabil și teoria confuză și contradictorie a predestinației. Cuvântul Divin este ca lumina soarelui împărțită tuturor făpturilor după natura lor proprie. În ceea ce-i privește pe oameni, unii sunt răi, alții sunt buni, nimic nu se poate genera sau deveni bun și perfect fără a fi predestinat de voința divină – Dumnezeu face din om o ființă morală capabilă să-și judece faptele bune și rele. Această capacitate teologică a lui Cantemir nu a apărut ca rezultat al unui efort personal al omului sau pe baza apartenenței

sale la lumea materială, ci, prin ea, omul se poate ridica de la „cele firești până la cele metafizicești, ithicești și theologhicești cunoștințe”.(2)

Filosoful român merge mai departe pe firul dogmei creștine și afirmă că providența divină cunoaște de mai înainte întreaga comportare a fiecărei făpturi omenești. Și la el persistă dualitatea ce cuprinde providența generală care se referă la organizarea permanentă a universului și stabilirea unor legi fixe și providența particulară care presupune o intervenție directă a divinității în cursul oricărui eveniment particular. Dumnezeu vede dinainte tot ce există și le dirijează pe toate prin predestinație și El nu are nimic de-a face cu răul din lume.

În concepția lui Dimitrie Cantemir, manifestarea voinței morale se înscrie pe planul binelui și răului. Manifestarea libertății de voință pe planul binelui apare conform liniei de manifestare a divinității, iar manifestarea pe planul răului este împotriva legilor naturii. Binele și răul nu pot acționa ca entități spirituale asupra omului, ci Dumnezeu este autorul moral al tuturor faptelor oamenilor, bune și rele, oamenii fiind simple jucării în mâinile divinității. Soarta fiecărui om, calitățile și defectele sale, starea lor socială sunt dinainte predominante. Tot printr-o orânduire divină, societatea este împărțită între privilegiați și neprivilegiați, între stăpânitori și supuși.

Căzând în fatalism, Cantemir consideră că ceea ce se întâmplă este dinainte hotărât și de neschimbat. Pe linia gândirii populare, constată și o neconcordanță ce ar exista între predeterminismul orb al soartei (norocul) și voința divinității. Astfel, în timp ce divinitatea poate fi înduplecată să-și schimbe hotărârile, soarta este implacabilă, este ceea ce s-ar numi hotărârea ursitorilor, hotărâre adesea arbitrară, absurdă și de neînduplecat. Deși din acest punct de vedere Cantemir este fatalist, totuși consideră că se poate îmblânzi uneori soarta, adoptând o atitudine mai puțin rigidă în fața împrejurărilor nefavorabile.

Omul nu este numai un instrument orb în mâna fatalității și a divinității. Cantemir îl vede în procesul muncii, unde el este creator și transformator, mănuiitor de „meștersug”. În practicarea „meștersugurilor”, Cantemir

consideră că nu putem trece peste puterile naturii, adică nu putem nesocoti legile sale și nu putem ignora mijloacele cele mai lesnicioase. Astfel, este absurd ca un meșter să încheie grinzi de fier cu niște cuie de lemn sau să facă sfeșnic de seu și lumânare de argint.

Dimitrie Cantemir se situează pe poziția confuzionistă a ortodoxismului tradițional și în polemică cu Teofan Prokopovici condamnă calvinismul și separă sufletul de trup. Pentru gânditorul român, existența separată a sufletului de trup este o chestiune de credință. Pune concepțiile creștine în paralel și în opoziție cu teoriile lui Aristotel, care contestă nemurirea sufletului. Platonismul vede un principiu imaterial ce supraviețuiește trupului. Această idee a lui Platon este reluată de Plotin și transmisă creștinismului. Ca principiu al vieții, sufletul este descris de Zenon, Antipater, Posidonius ca un spirit înzestrat cu căldură care dă naștere respirației și mișcării. Concepția lui Cantemir despre suflet este inspirată din filosofia antică greacă, dar are și alte influențe. Preia de la filosoful și medicul flamand Van Helmont deosebirea dintre suflet senzitiv și suflet intelectual. Pe urmele lui Bacon și Dante, Cantemir ne introduce în studiul spiritelor vitale și al spiritelor animale. După ce denunță caracterul subversiv al ideilor după formă așa cum le profesează idolatria aristotelică și, după ce arată că idolatrii atribuie o formă tuturor corpurilor materiale, Cantemir trece la explicații proprii. El afirmă că sunt patru forme: forma esențială, forma vitală, forma substanțială și forma universală. Ele se așază în cadrul problemei multicității de natura unor corpuri din suflet. Toate formele încep cu cea inferioară și mai simplă și termină cu cea superioară și mai complicată, exprimând în felul lor principiul vital. Relația dintre teoria formelor așa cum o înțelege filosoful român și teoria sufletului compus din părți se impune doar într-un sistem animist. Forma elementară este prezentată de Cantemir astfel: „una este ca și mută și curat obscură, deși totuși mai mult și mai puțin luminoasă, după proprietatea ei specifică și deosebită ca de exemplu: stânca, piatra, gema, metalul și altele asemenea lor, care de abia dau vreun semn de viață însă prin notele forțelor vitale

declară că trăiesc și împlinesc funcția formei esențiale proprii”.⁽³⁾ Așadar, forma esențială specifică unor corpuri materiale este corespunzătoare notelor unor forțe vitale, tot ce nu este inform oferă o anumită analogie cu o vietate. Animismul lui Cantemir nu merge mai departe dacă termenul animus este luat în sensul strict de suflet, căci el nu atribuie calitatea de suflet formei esențiale precum nu o va atribui complet nici formei vitale. Forma vitală este puțin mai întinsă și mai luminoasă, de unde își ia creșterea și începutul arheul vital prin forța fermentilor. Sufletul apare pentru Cantemir în forma substanțială și în forma universală. În concepția lui, forma substanțială este trăitoare, mișcătoare și senzitivă într-o măsură separată de trup. Ea implică alegere, mișcare arbitrară a simțurilor și se găsește la toate ființele brute. Forma universală reprezintă esența timpului, este substanță concept abstract și realitate concretă, eternă și prezentă pretutindeni. Forma universală se mai poate denumi și viață universală. Omul posedă aceste două forme: substanțială și universală.

Cantemir ne înfățișează o combinație a teoriei cvadruplei forme cu teoria celor două suflete. În opera sa sunt prezente o serie de elemente lipsite de valoare cărora nu le dă nici o întrebuintare. Termenul de „microcom” desemnează omul în corelație cu microcosmosul. În *Divanul...* repetă de câteva ori expresia „lumea mică, adică omul” și consideră că aceasta nu trebuie să imite universul cel mare în mod servil. Omul nu trebuie să se cufunde în natură pentru că tocmai prin această eliberare, el diferă de animal și se ridică dincolo de firea brută. Totuși nu recomandă o viață ascetică. Înțeleptul poate să trăiască în lume fiindcă înțelepciunea îl sustrage răului și ispitelor lumii, îndreptându-i calea spre virtute. Înțeleptul cantemirian nu osândește lumea și nici nu propune în mod creștin izolarea. Omul este o ființă trăitoare, dar dacă este întreg nu trebuie robit de poftele trupului. Adevărata „vârtute” (tărie) și virtute (bunătate) a omului se dezvăluie și se verifică nu prin fuga din lume, nici prin adoptarea pasivă, epicureică la frumusețea și avantajele ei, ci prin confruntarea și înfruntarea înțeleaptă și vitejească. Poziția lui Cantemir aduce un

accent moral și filosofic nou, caracteristic omeniei populare autohtone. În această ordine de idei se poate constata că autorul lucrării *Divanul...* s-a integrat în umanismul european. Când polemizează cu dogmele catolice, Cantemir utilizează în esență raționalul intuitiv. Respingând ideea unui purgatoriu pentru sufletele morților, dogma susținută de „papistașii catolici” argumentează teologic inconsistența rațională a unui astfel de purgatoriu.

Morala lui Cantemir nu este o morală rațională, nu se întemeiază exclusiv pe rațiune, nu este clădită în afara religiei și bisericii. Rațiunea este la Cantemir o facultate de cunoaștere inferioară intelectului, iar legea rațiunii este și ea morală și aparține unei moralități afundate în senzualitate, în știința binelui și a răului. Pe lângă această moralitate rațională inferioară și lumească, există în concepția cantemiriană și o moralitate revelată pe intelect. Razele intelectuale se transmit „ca prin obscuritățile opace ale senzualității și prin niște crăpături foarte strâmte ale brutalității”(4) și se înalță să prindă binele în mod simplu și răul în mod multiplu. Omul senzitiv este mult mai rațional decât animalele, este mai șiret și mai prudent, dar înzestrat cu capacitatea de a alege, compara și judeca lucrurile.

Întreaga operă a gânditorului român este impregnată de umanism, dar el o vedește cu prioritate în *Scrisoare către contele Golovkin*, compusă la Petersburg în anii 1721-1722. În această scrisoare face distincția între conștiința morală și cea psihologică, distincție care arată influența eticii scolastice occidentale.

Teoria conștiinței morale s-a centrat în etica medievală occidentală în jurul noțiunii de „synderesis” și apare pentru prima dată la Ieronim (sec. al IV-lea). Prin „synderesis”, scolasticii înțelegeau înclinația naturală către bine a omului, „facultatea înăscută prin care omul cunoaște principiile morale”.(5)

„Synderesisul” este o rămășiță de natură primitivă „adamică” care nu a fost distrusă cu totul de „păcatul originar”. Scolasticii făceau de obicei distincție între „synderesis” și „conștiința”. Tocmai aceasta este și distincția pe care o face Cantemir, deosebind „synderesisul”, „synderesis” de

„sintirisis” (păstrarea judecății). În explicarea pe care sufletul o are despre sine însuși, conștiința are loc când inima cunoaște și alte lucruri decât ea însăși. Umanistul moldovean folosește surse latinești în diferențierea termenilor rusești „sovesti” și „znanie”. Nu se poate vorbi aici de o diferență între conștiința psihologică și conștiința morală deoarece ambii termeni se refereau la domeniul moral.

De-a lungul secolelor, „synderesisul” i s-au dat multiple interpretări. Cantemir aderă la interpretarea dată de Albertus Magnus și Toma d’Aquino, interpretare intelectualistă care leagă „synderesisul” de rațiune și nu de voință ca la Bunaventura. În acest sens, Cantemir afirmă o tendință raționalistă în etică, concepție după care moralitatea izvorăște din rațiune. Această poziție este exprimată în toate scrierile cantemiriene, *Scrisoare despre conștiință* neocupând un loc izolat în opera lui Cantemir.

Noțiunea „Synderesisului”, preocuparea pentru problema conștiinței morale se integrează în tendințele umaniste ale gândirii etice ale lui Cantemir. Arătând meritele lui Cantemir în problema conștiinței morale, nu putem afirma că a elaborat o teorie sistematică, ci, mai degrabă, o tendință umanistă spontană. Aceasta pentru că filosoful „nu a fost conștient de implicațiile eterodoxe ale ideilor sale și pe de altă parte preocupările etice fiind mai puțin dezvoltate decât cele ontologice. În orientul ortodox nu a existat o confruntare de idei care să fi putut permite lui Cantemir să distingă cu aceeași luciditate semnificația unor poziții sau nuanțe în raport cu ansamblul teologiei creștine cum o făcea pe tărâmul ontologic în *Sacrosanctate...*”.(6)

„Synderesis”, fiind facultatea care stabilește principiile moralei generale, nu poate arăta ce trebuie făcut în diferite cazuri particulare. Facultatea care decide asupra acțiunii morale singulare, concrete este după Toma d’Aquino „conscientia”. Distincția care se desfășoară în planul gnoseologic al cunoașterii morale, al raportului universal-singular, în actul moral își are originea în etica aristotelică, în problematica „phrosesisului” a „intuiției morale”.

Raportul pe care-l stabilește Cantemir între conștiință și „synderesis” nu este acesta.

Pentru a explica acest raport trebuie să amintim altă distincție curentă în teoria creștină a conștiinței morale. Teologia morală deosebea conștiința antecedentă (normativă), care precede faptul și prescrie ce decizie urmează a fi luată de conștiință, consecventă (consecutivă) sau judecătorească care urmează faptei și o judecă manifestându-se ca o conștiință bună sau rea. Atenția scolasticilor a fost reținută de conștiința normativă, fiind considerată sensul primordial al termenului de conștiință. În acest sens se făcea distincția între „synderesis”, ca facultatea principiilor generale, și „conscientia”, ca facultate a deciziilor singulare. Contrar acestei poziții, Cantemir își îndreaptă atenția în exclusivitate către conștiința consecutivă care frapează prin bunul-simț, prin musturarea conștiinței. Dimitrie Cantemir nu stabilește o demarcație netă, nu așază un zid insurmontabil între cele două forme ale conștiinței, ci, dimpotrivă, consideră că între ele există o trecere, o tranziție dialectică. Deoarece faptele rele ne mustră conștiința, ne învață să repetăm, iar prin liniștea conștiinței bune ne îndreamă să perseverăm. Deci, conștiința consecutivă trece în conștiință normativă.

Filosoful român nu se limitează la prezentarea unei problematice simpliste a omului. Talentul de mare scriitor al principelui moldovean s-a manifestat în capodopera sa literară – *Istoria ieroglifică*, în care sunt exprimate ideile sale politice fundamentale: necesitatea eliberării Moldovei de sub dominația otomană și a instaurării unui stat domnesc autoritar de tipul monarhiei absolute, domnia ereditară a familiei Cantemir etc. În *Istoria ieroglifică* formulează diferite idei ce pot alcătui o simplă filosofie. O mare parte dintre acestea se referă la viața cotidiană, ele putând alcătui o sumă de sfaturi practice la îndemâna oricui, de felul cum să se poarte, cum să se organizeze și să-și conducă viața, cum să-și cunoască semenii după gândurile și faptele lor, cum să se ferească eventual de ei, din cauza adâncirii dependenței de Poarta otomană și a creșterii contradicțiilor sociale interne. Cantemir este unul dintre primii învățați europeni care au susținut ideea creșterii și descreșterii imperiilor. În *Interpretarea naturală a*

monarhiilor schema medievală a celor patru monarhii este supusă unei interpretări raționaliste. Cantemir își propune să arate „modul natural al nașterii, creșterii, decăderii și în sfârșit al pieirii acestor monarhii”. Formularea „creșterii și descreșterii” ca lege istorică universală îl apropie pe cărturarul român de iluminism, scrierea lui precedând cu aproape două decenii lucrarea lui Montesquieu *Considerations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur decadence*. Cantemir a aplicat concepția sa despre evoluția imperiilor în cartea consacrată istoriei Imperiului Otoman și în *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*. Dimitrie Cantemir consideră istoria o știință cu anumite „canoane” – cum ar fi apelarea la documente, aprecierea critică și interpretarea izvoarelor, probarea faptelor, evidențierea cauzelor fenomenelor etc. El formulează un principiu metodologic modern când precizează că istoria „nu pofteste credință”, ci „știință”. Astfel, opera lui Cantemir se înscrie în coordonatele umanismului renascentist de nivel european și reprezintă o deschidere spre ideile filosofiei moderne.

Dacă în *Divan...* abordarea problemelor are un caracter abstract, în *Istoria ieroglifică* acestea devin valori sociale pozitive și negative discutate și judecate în contextul concret al relațiilor interumane. Tot în acest sens este reluată în *Istoria ieroglifică* și tema înțeleptului și nebunului scoțându-se în relief valoarea socială a primului. Socotind că modelul virtuosului și înțeleptului din *Divan...*, ca virtuos al ideologiei integral creștine ce profesa supunerea față de oprimator era depășit, învechit, nu corespundea exigențelor sociale și politice ale vremii, Cantemir se gândește să contureze un model uman complex potrivit exigențelor și cerințelor vieții sociale ale epocii. Astfel, el imaginează un nou model uman axat pe ideea participării active la viața socială și politică, dar corect din punct de vedere moral și cu simțul echității sociale. Esența acestui model uman este omenia, care cere ca omul să-și ajute semenul în orice împrejurare: „toată omenia și vrednicia omenească într-aceasta să plinește ca pre neputincios să ajute și neștiutorului nu numai cu cuvântul ce mai vârtos cu fapta pildă

ai avea să se arete”.(7) Contrar părerii din *Divanul...*, Cantemir consideră că cerința omeniei ca bază a relațiilor dintre oameni are ca model natura „înțelepciunii firii”, ceea ce face ca între fenomene să existe relația de intercondiționare sub raportul creșterii și dezvoltării: „Acesta lucru singură înțelepciunea firii pre toți învață cu îndămănrările sale pildă, ni să arată de față câte părți are toate în slujba și agiutorința tuturor le întinde... toate în neamul și chipul său una spre îndămănrarea altuia neobosit să nevoiesc și fiecare periodul plinirii sale a plini să silesc”.(8) Interesantă este accesibilitatea acestui model uman. Înțeles de învățat și de neînvațat, de boier sau țăran, umanistul Cantemir vrea în același timp un om dublat de inteligență și cultură, creator nu numai de lucruri materiale, ci și spirituale, culturale. Astfel, modelul uman întâlnit în *Istoria ieroglifică* va fi proiectat și în *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, unde ființa umană va căpăta și atributele creatorului de valori sociale caracteristice civilizației greco-latine. Cantemir dorea ca acest model uman să fie al civilizației și culturii românești din acea epocă. Prin profilul omului instruit, acest model era o chestiune de viitor. Datorită spiritului său realist, savantul și umanistul român înțelegea că mai ales sectorul social-politic trebuia reprezentat de oameni instruiți și cultivați. Viața politică a țărilor române nu mai trebuia dată pe mâna unor oameni neinstruiți care umblau numai după interese egoiste, meschine. Concepția optimistă asupra omului este expusă pentru prima dată în traducerea scrierii *Stimuli virtutum* a lui Wissowatius, dar apare pregnant formulată în lucrarea de teologie *Loca obscura in catechisi*, scrisă către sfârșitul vieții autorului, în anul 1720. Această scriere deschide problema naturii bune și rele a omului, indisolubil legată de aceea a „păcatului originar”. Conform doctrinei

medievale susținute de Sf. Augustin, omul nu poate înfăptui binele și nu se poate mântui prin propriile sale forțe. Pentru acest lucru, el cere ajutorul harului sau al creației divine. Umaniștii Renașterii s-au angajat cu concepții teologice pe această temă. Încrederea în natura umană bună, convingerea despre înclinația naturală a omului spre bine este o teză fundamentală a umanismului lui Erasm și Rabelais. Cantemir presupune două ipostaze: răutatea omului decurge din natura coruptă a lui sau unii oameni sunt aleși ca să se nască buni, iar alții să se nască răi. Filosoful român nu acceptă nici una dintre aceste teze și conchide că toți oamenii s-au născut egali, buni de la natură și abia după naștere prin convorbiri rele sau prin lipsa învățăturilor bune ei pot dobândi moravuri rele. Toți oamenii se nasc buni din punct de vedere natural și, dacă vor, toți pot deveni buni din punct de vedere moral. În ceea ce privește structurarea caracterului omului, gânditorul român imaginează pentru modelul său uman un sistem educativ cu un conținut tradițional. Acest sistem educativ, conceput după criteriul vârstelor se aseamănă cu un sistem de educație permanentă de astăzi. La baza principiului său stă ideea că de la naștere până la moarte omul trebuie să se instruiască și să se educe. Anticipându-l pe Rousseau, consideră că metodele și conținutul educației și instrucției trebuie diferențiate după specificul vârstei. Și că toți oamenii se nasc egali de la natură, iar mediul este corupător. Înclinația spre rău începe în tinerețe și adolescență când „sângele este fierbinte și tentațiile sunt numeroase”(9) și aceasta necesită continuarea educației începută în copilărie.

Teza naturii bune a omului se leagă la Dimitrie Cantemir de convingerea umanistă și încrederea în educabilitatea omului și în puterea educației.

6 Ibidem, p. 4.

7 Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică*, vol. I, p. 107.

8 Ibidem, p. 107.

9 Ion Verdeș, *D. Cantemir-filosof și gânditor social*, București, Editura Academiei R.S.R., 1973, p. 8.

1 Dimitrie Cantemir, *Sacrosanctae*, ed. cit., p. 333.

2 Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică*, ed. cit., vol. II, p. 175.

3 Dimitrie Cantemir, *Sacrosanctae*, ed. cit., p. 270

4 Ibidem, p. 279.

5 Petru Vaida, *Umanismul lui Cantemir și problema conștiinței morale*, București, Editura Academiei R.S.R., 1971, p. 2.

IOAN NEAMȚU, VREDNIC SLUJITOR AL VIEI ȘI VINULUI DE LA HUȘI

Miroase a roadă coaptă în vii, mustește în butoaie zdrobitul miez de poamnă pârguită sub arșița verii, domolită în ruginii zile de septembrie. Așa va fi fost și în 1958 când, de pe dealul Dobrinei, venea spre Huși un tânăr absolvent în horticultură. Ar fi făcut drumul înapoi spre Iași căci îi rămăseseră gândurile și idealurile timid înfiripate la Centrul de Cercetare Bucium, dar repartiția din buzunar nu îngăduia interpretări, împotriviri sau răzgândiri. Norocul a fost că podgoria l-a fermecat, l-a vrăjit, l-a ademenit arătându-i frumusețile și nevoile sale, ținându-l legat cu fire nevăzute până în anul pensionării.

Nu cred să fie rău a ne așterne astăzi la povești din nevoia de a contura portretul „omului potrivit la locul potrivit”, după spusa proverbului românesc, și consider că este bine a aduce în prim-plan specialistul care a sfințit locul în care a trăit și a muncit mai bine de patru decenii.

Ioan Neamțu e omul, inginerul, directorul, slujitorul viei și vinului, sclavul bunăstării atinse prin producțiile agricole care în ani au definit și au ridicat „orașul dintre vii”. El e neastâmpăratul stăpân al viței de vie, al podgoriei din care a făcut peste timp și pentru timp licori cu parfum de licoroasă tămâioasă de Bohotin și sprintară gălbioară sau verzișoară zghișară de Huși. El e inginerul cu doctorat în viticultură, reușind să fertilizeze întinse ținuturi lăsate pârloagă, obținând pe mii de hectare rezultate impresionante, modelând permanent nemărginita podgorie hușeană.

Veți fi surprinși să aflați că rădăcinile sale nu sunt nicidecum hușene, nu aparține prin naștere pământurilor județului nostru, vine dintr-un sat din Botoșani, născându-se într-o familie de țărani în toamna anului 1933. Trebuie să vă avertizez de la început că

discreția i-a fost bun prieten în viață, așa încât va trebui să apelăm la romanul său *Rădăcini adânci*, dar cu prudență, astfel încât să nu cădem în mrejele plăsmuirilor literare considerându-le cumva adevărate, chiar dacă într-o variabilă proporție aparțin lumii reale. Recunosc, m-am lăsat sedusă de povestea vieții lui Ochiță (personajul principal, inginer horticol), mai ales că aprecierile critice ale lui Valentin Silvestru sugerează că *Rădăcini adânci* este romanul vieții lui Ioan Neamțu, o biografie duioasă a lui și a generației din care a făcut parte. Recunosc, zile la rând am scormonit după informații care să-mi confirme existența vreunui sat cu locuitori care să fi trăit de o parte și de alta a Prutului, definitiv înstrăinați după pierderea Basarabiei, așa încât Cotu lui Vodă din carte primea corespondent nu una, ci mai multe localități precum Costuleni, Măcănești, Moreni. Iar când Ochiță afirma că satul lui purta nume de voievod, febra căutărilor m-a dus în geografia interbelică descoperind localitatea Principele Mihai, redenumită apoi de comuniști Tudor Vladimirescu. Am dat repede uitării satisfacția acestor descoperiri, întrucât revizuiind notițele pregătitoare materialului de față aveam să realizez că locul nașterii este binecunoscut, după cum cu exactitate se cunoaște data nașterii și numele părinților săi.

Așadar, într-o zi de 25 septembrie, 1933, în Blândești din județul Botoșani, Ioan Neamțu deschidea porțile vieții în bătaura casei gospodarilor Ioachim și Elena. La vremea convenită a urmat clasele primare la școala din satul natal, fără cărți, fără caiete și creioane căci prin 1940 tăblița și plumbul erau rechizitele micilor școlari. Școala era departe de casă, avea cale lungă de străbătut pe ulițele satului, de aceea uneori o lua pe

cărări, pe scurtături, înotând prin noroi sau praf. Școală exista în sat încă din 1893, funcționând aproape șase decenii prin case țărănești, având și căpătând clădire impunătoare abia în 1949 prin grija învățătorului Vasile Bălțeanu. Acesta se prea poate să fi fost întâiul dascăl al elevului Ioan Neamțu, dar nu excludem posibilitatea ca tainele scrisului, cititului și socotitului să le fi deslușit sub autoritatea învățătoarei pensionare Ecaterina Iftode. Femeie înaltă, cu privire aprigă, îndemnând la studiu și disciplină, după cum este descrisă în paginile romanului. Nu ne spune Ochiță ce fel de elev de primară a fost, dar nelipsit din banca lui de pe rândul de la perete, nu e greu să credem că a fost silitor, scrijelind pe tăbliță și învățând temeinic tot ceea ce programa școlară prevedea.

E bine de punctat și de subliniat calitatea învățământul primar din vremurile acelea; studii, lucrări, tratate despre istoria învățământului românesc în consideră la standarde înalte, chiar dacă se derula în condiții deosebit de grele cauzate de lipsa personalului didactic, a dotărilor de orice fel. Învățământul primar până în 1944 oferea pregătirea necesară unui școlar studios, îi asigura reușita la examenul de admitere la liceu (pe atunci cu o durată de 8 ani) fără să recurgă la meditații.

În ultimul an de școală primară, când linia frontului se apropie foarte mult de granițele României, se produc iar schimbări în viața multor români, cei mici fiind retrași de la studii. Cât despre bărbații în putere, ei fuseseră chemați la arme, întâi alături de germani împotriva armatelor rusești (până în august 1944), apoi alături de ruși împotriva nazismului (din 23 august 1944). Copilul Ochiță și satul lui păstrează în amintire militari cantonați, pământ brăzdat de șanțuri și tranșee, liniștea rurală răscolită de șuierat straniu de bombe și explozii, valuri de foc, fum și scrum însoțite de hidoasa moarte. Însă faptele reale vor fi fost puțin altfel numai pentru faptul că Blândeștii Botoșanilor nu se afla pe malul Prutului, ba chiar era destul de departe de linia frontului Pașcani-Iași-Chișinău. Asta nu înseamnă că nu șochează vorbele personajelor din Cotu lui Vodă care spun „trag ai noștri în ai noștri”, cuvinte ce

exprimă în fapt absurdul și tragismul generat de pierderea teritoriilor românești (1940), când români de o parte și de alta a Prutului, frați, fii sau tați înrolați în armate diferite și vrăjmașe vor ajunge să se ucidă, slujind interese sub flamurile Axei sau ale Aliatilor, luptând pentru apărarea sau redobândirea pământurilor strămoșești. Nu uităm că Basarabia era pământ românesc și „iubirea de neam, de grai, de doină, de pâine, amintirea lacrimilor curse din cauza nelegiuirilor păgâne sau ale unor creștini au fost deopotrivă aceleași, indiferent de mal” de Prut.

Așadar, în vreme de război, cu linia frontului în spatele casei, învățătura trece în plan secund și cum tatăl îmbrăcase haină militară (de prin 1941), mama, rămasă singură, are nevoie de brațe de muncă pentru a lucra terenurile agricole și a asigura minimul de hrană familiei. Mama (din roman) spune-va copiilor săi: „școala-i lucru bun, dar munca la câmp nu poate rămâne în grija altcuiva decât a noastră. Dacă ar fi tatăl vostru acasă, atunci am avea altă vorbă, dar așa...”, a fost musai să se meargă cu mic, cu mare de la arat și semănat până la adunat recoltele și pus la păstrare acasă. Din primăvara lui '44 până după război, copilul de 11 ani a uitat jocurile și visările, n-a mai alergat fără rost după fluturi și găngăanii colorate, maturizându-se mult prea devreme, ajutor de nădejde fiind familiei sale care avea vaci, oi, cai, dar și hectare de cultivat, trezindu-se întru împlinirea sarcinilor zilnice înainte de răsăritul soarelui, odihnindu-și trupușorul poate după răsăritul stelelor. A învățat „alfabetul muncii la câmp, de la topirea omătului până toamna târziu, când mantia albă acoperea din nou ogorul”. Vor fi fost multe neajunsurile și greutatele acelor ani, dar le-au trecut cu bine, nu se moare în neamul lui Ochiță, războiul și soldații nu distrug, nu fură, nu pradă agoniseala gospodarilor (ceea ce poate însemna că trupele erau majoritar constituite din români). „Viața nu s-a oprit în loc, iarba a prins iar colț fraged, livezile cu pomii așchiați au înverzit și-au dat rod, copiii au început să râdă din nou, mieluțele cu canaf la urechi să zburde”, așa încât, curând după terminarea războiului, Ochiță îndrăznește să ceară continuarea studiilor. Se izbește de

împotrivirea mamei care se opune căci e îngrijorată și speriată, strâmtorată de cheltuielile mari pentru impozite, lucrări agricole la care s-ar fi adăugat din toamnă sume la fel de mari însemnând gazdă, taxe de școlarizare, haine și câte și mai câte pentru liceanul ce-și dorea completarea cunoștințelor școlare. Bunica hotărăște că băiatul merge „la carte”, promițând tuturor „ne-om descurca cumva”. Remarcăm cum tatăl nu este prezent în viața familiei, revine acasă după șapte ani de grea cătănie.

Cei 30 de kilometri până la oraș vor fi străbătuți în căruță, Ioan Neamțu (Ochiță) văzându-și visul împlinit, devenind licean de curs inferior al Liceului „August Treboniu Laurian” din Botoșani. Presupun că devine elev de curs inferior (V-VIII) în toamna lui 1946, „Tabloul absolvenților liceului Laurian” confirmând finalizarea studiilor în vara lui 1952. De ce 6 ani în loc de 8, de ce diplomă cu examen de maturitate cu 10 clase în loc de 12? Legile învățământului reduceau durata studiilor gimnaziale de la 8 la 7 ani (1948), reduceau (1949) cu un an durata cursurilor liceale. Se aplica modelul sovietic (7+3) transformându-se liceele în școli medii de 10 ani. Ce făceau elevii Liceului „Laurian” în primii ani ai reformei învățământului? Învățau sub oblăduirea profesorilor D. Andrieș (director, limba română), Remus Cehovski (științe naturale, biologie), Cantemir (limba franceză)... În afară de procesul didactic asigurat de acești profesori dedicați nu doar la catedră, ci și în activitățile cercurilor de științe sociale, științe naturale, cercul literar, elevii erau obligați să participe la „noile sărbători”, „strângeau oase menajere pentru împlinirea planului general la fabricarea fosfaților”. Primeau „înaltă misiune de a culege jir pentru porcii internatului”, își ridicau nivelul ideologic prin citirea cărților aferente, făceau lozinci, vizionau obligatoriu filmele propagandistice, participau „voluntar” la plantare de puieți, se „adăpau” din cultura sovietică „cea mai înaintată cultură din lume”. Suportau dresajul comunist!

Viața de internat l-a călit pe Ioan Neamțu, nu s-a plâns niciodată de solicitările extrașcolare, de lipsurile de tot felul (hrană, căldură, lumină, haine, bani, afecțiune părintească). Ochiță a îndurat metodele de

disciplină aplicate de pedagog, a acceptat programul strict, și-a ascuns dorul de casă și lacrimile vărsate, simțindu-se răzbunat de toate suferințele prin rezultatele examenelor susținute care îl situau mereu printre primii clasați. În acest climat s-a plămădit caracterul dârz și plin de dinamism al viitorului inginer. Ochiță și-a dorit să fie elevul fără cusur, elevul perfect, să învețe franceza, latina, matematica, iar Ioan Neamțu va da dovada temeinicilor cunoștințe la vremea potrivită, dar până acolo mai avem puțin de povestit!

Întrezărim din firul întâmplărilor relatate în roman că familia Străbunu/Neamțu a avut hectare de pământ necesitând oameni la lucru plătiți pentru ajutorul oferit, înțelegem că făcea parte din categoria „țăranilor înstăriți”, ce vor fi forțați a se înscrie în colectiv. Comuniștii aveau ca metode de „convingere” bătaia, trimiterea la stuf, excluderea copiilor din școli, impunerea unor taxe de școlarizare exagerate pentru gospodarii satelor. După patru ani de liceu Ochiță este trimis acasă interzicându-i-se a reveni fără dovada „trecerii” la colectiv a părinților săi. „I-au luat brațul drept, i-au muiat degetul mare în tușieră, deși știa să scrie și să citească bine, după care l-au apăsut pe o cruce neagră până a simțit o durere în coșul pieptului”, sunt imagini ale unor întâmplări care ne înfioară... „Au plecat din curtea noastră cu turma, cu boii de muncă înjugați la car, cu caii înhămați la căruță, cu mânăzocii, cu vacile de lapte, cu vițeeii, cu plugul și boruna, a rămas ograda pustie”. Simțiți durerea din cuvintele lui Neamțu care ne descrie după aproape jumătate de secol clipa în care familia sa pierde toată averea, rod al muncii cinstite? Așa s-a făcut „înscrierea” în colectiv a străbunilor săi! Tatăl supraviețuitor al războiului și celor șapte ani de concentrări, moare curând, supărarea (nu boala) scoborându-l în pământ. Se stinge și mama, orfanul Ochiță/Neamțu rămânând în grija rudelor sărăcite și neputincioase financiar a-l întreține la școală. Nu va renunța la studii, ultimii ani de liceu parcurgându-i în regim „particular”, învățând și susținându-și examenele la „fără frecvență”, plătind taxele de examinare cu banii câștigați în redacții de ziare botoșănene.

În toamna anului 1952, furnicarul de oameni de pe peronul gării mari din Iași putea auzi în difuzoare mesajul „candidații sunt rugați să treacă pe la biroul de informații”. Interesantă metodă de fluidizare a aglomerației, tinerii fiind orientați în zone amenajate de unde urmau să fie preluați și conduși către facultățile ce organizau concursuri de admitere. În mulțimea aceasta de oameni adunată din toată Moldova, Ioan Neamțu se va afla în fața unei importante decizii: să se alătore grupului ce se îndrepta spre Politehnică sau să urce în autobuzele ce și-ar fi pornit motoarele rulând spre Facultatea de Agricultură? Atracția literelor l-ar fi împins spre Jurnalistică, îi plăcuse forfota redacțională, însă chemarea pământului și alfabetul lucrărilor agricole i-au arătat calea spre Horticultură. Urma-vor patru ani de studii teoretice împletite cu studii practice în fermele institutului ieșean, finalizate cu licență la 23 de ani. Diploma îi confirma negru pe alb că devenise inginer horticol, specializat în cultura viței de vie, priceput a pune pe rod speciile pomicele și legumicole. Asimilase teoria privitoare la tehnici de prelucrare și de depozitare a diverselor producții agricole, avea noțiuni aprofundate de producere a vinurilor, dar și de producere a materialului săditor. Pregătirea sa de specialitate avea la bază cunoștințe temeinice de biologie și fiziologie a plantelor horticole, noțiuni de botanică, genetică, agrotehnică, pedologie, topografie, management, marketing, contabilitate. Cea mai bună dovadă că s-a bucurat de aprecierea profesorilor universitari e numirea imediată ca „șef al unei formații de lucru nu departe de locul în care își făcuse studiile”. Presupunem că „locul” este GAS Bucium care era parte integrantă a Stațiunii de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași (înființată în 1956), având ca principală sarcină dezvoltarea pe baze științifice a horti-viticulturii din partea de nord-est a Moldovei. Ioan Neamțu ajunge aici în perioada de început a cercetărilor românești în acest domeniu. E drept că nu a stat decât doi ani, suficient însă pentru a înțelege rolul important pe care îl are cercetarea în practica agricolă, îndeajuns pentru a lega prietenii ce se vor transforma în frumoase colaborări profesionale. Lăsăm în

urmă romanul „aproape” biografic, cerându-mi scuze dacă n-am interpretat corect firimituri de informații presărate cu zgârcenie printre rânduri și personaje cu sau fără legătură cu realitatea.

Ajungem în 1958, la vremea culesului de struguri, când avea să coboare de pe dealurile Dobrinei primul inginer horticol, moment în care tânărul Ioan Neamțu avea să-și ocupe postul de șef de fermă la puțin timp după înființarea Gospodăriei Agricole de Stat Huși. Începea un nou capitol din viața sa, născându-se (metaforic) pentru a doua oară, mai ales că intrarea într-un nou destin se nimerea a fi tot toamna, ca în trecutul nu prea îndepărtat al venirii sale pe lume. A ajuns în podgoriile Hușului într-o perioadă de regres, găsind pe rod doar 126 de hectare. Pentru a realiza dimensiunile cumulate ale dezastrelor atacului filoxerei și a celor două conflagrații mondiale, facem cunoscut faptul că în 1869 podgoria orașului Huși poseda 1740 de hectare de vie grupate în șapte ocoale, în 1907 suprafața viticolă din jurul orașului Huși era de 1204 ha, 859 din acestea fiind distruse de filoxeră. Ca să înțelegem la ce nivel a progresat viticultura hușeană sub mâna fermă și pricepută a lui Ioan Neamțu, facem referire doar la suprafața cultivată (fără alte realizări notabile), în 1974 strugurii recoltându-se de pe 2383 de hectare, posibilă fiind atunci extinderea chiar la 3500 de hectare pentru că ritmul anual de plantare era de minimum 50 de hectare, atingând adesea maximum de 200 de hectare. Ioan Neamțu avea să readucă podgoria Huși în rândul marilor podgorii ale țării! Și facem distincție, nu vorbim de regiunea viticolă Huși, ci de podgoria orașului Huși, frumoasă dantelărie brodată pe dealurile ce adăpostesc „orașul dintre vii”!

Cine pe cine a ales e o întrebare fără un răspuns cert și poate fără prea mare importanță. Știm bine, în schimb, că nu peste multă vreme avea să încolțească o adevărată legendă, drept pentru care cele două nume s-au îngemănat. Dacă rosteai Huși, îți apărea pe buze imediat numele directorului Ioan Neamțu, menționarea în ordine inversă fiind la fel de firească și inseparabilă! Să mai spunem încă o dată că, vorbind despre Huși și Ioan Neamțu, trebuia musai să amintești

de vița de vie, de culturile acestei plante, de struguri și de vin. Competența profesională a horticultorului Ioan Neamțu a fost dovedită prin fiecare faptă, prin fiecare decizie. Responsabilitate, implicare, angajament sunt trăsături de „caracter profesional” demonstrate de Ioan Neamțu nu peste un deceniu sau două de la angajare, ci din prima și până-n ultima zi, depășind adesea cele 8 ore de muncă semnate în condica de prezență. A fost inginer (1958-1964), director al IAS (1964-1990), apoi director al Vidișamp SA (până în 1993). Unic specialist în anii de început, poate singur în cursa pentru posturile de conducere, dar sigur ambițios, destoinic, gospodar în adevăratul sens al cuvântului. Nu numai atât, era permanent preocupat de dezvoltarea personală, urmând cursurile Institutului Central de Pregătire a Cadrelor din Economie (1973), obținând titlul de doctor în economie în 1981. Dar înainte de orice funcție sau grad ierarhic ocupat în unitatea agricolă, Ioan Neamțu a îndrumat, a supravegheat, a coordonat munca în teren, a avut grijă de vie și de oameni iubindu-i ca un părinte ocrotitor.

Plin de inițiativă și de un entuziasm năvalnic, tânărul inginer a trecut la fapte, a avut în vedere încă din primii ani extinderea podgoriei pe suprafețe neproductive, preluând, integrând hectare libere și înființând culturi care să aducă bogăție zonei. A înzecit numărul hectarelor plantate cu varietate de soiuri pure rezistente la înghețurile primăverii. A căutat plaiuri (terenuri) însoțite, a măsurat temperaturile medii anuale, a calculat și a numărat la propriu zilele cu soare, a cercetat și alți factori ce influențează dezvoltarea viței de vie (fertilitatea solului, gradul de umiditate din sol, frecvența precipitațiilor etc.), astfel încât înființarea de noi culturi să se facă pe baze științifice, în urma unor cercetări de specialitate în teren. Ce satisfacție mai mare poate avea un viticultor decât să vadă cum pante erodate deveneau vii roditoare, cum podgoria renăștea din cenușa timpului și creștea butaș cu butaș, rând cu rând, parcelă cu parcelă! Cu 180, chiar 220 de zile sub razele solare, soiuri noi s-au înrădăcinat pe colinele împrejmuitoare ale orașului Huși. Plantații cu soiuri pentru vin sau soiuri pentru masă,

aromate sau nearomate, albe, negre sau roze au trimis spre cramă sau spre piață în prag de toamnă inconfundabile boabe de Aligote, Fetească albă, Fetească regală, Riesling, Sauvignon, Băbească neagră, Fetească neagră. Să nu credeți că a dat uitării soiurile nobile autohtone izgonindu-le în grădinile particulare ale țăranilor, dimpotrivă, le-a scos din anonim, le-a ridicat la rangul cuvenit, le-a statornicit în producție. Avea să pună din nou în valoare vechi soiuri românești, Zghihara de Huși și Busuioaca de Bohotin, prima ocupând 70 de hectare podgoria Hușului, a doua fiind cultivată controlat pe 4,5 hectare.

Din podgoria lui Neamțu au pornit din nou în lume cele două băuturi alcoolice purtând paternitatea Hușului. Zghihara e a Vasluiului căci e răspândită doar în localitățile viticole aparținând județului Vaslui (200 ha), e numită Zghihară de Huși căci cea mai mare suprafață cultivată e aici. Despre licoarea bahică se spune că e „un sprințar vin de cursă lungă”, fiecare pahar cere pe următorul, papilele gustative percep o aromă plăcută ce amintește de florile de viță de vie, ochii văd o culoare galben-pai, iar cunoscătorii îl laudă și îl recomandă ideal pentru petreceri de cu seară până-n zori de zi. Busuioaca se cultivă și în alte podgorii din țară (Pietroasa, Tohani, Bohotin-Iași, totalizând 100 de hectare), dar a noastră numită Busuioacă Bohotin de Huși (BBH) se diferențiază prin culoare, gust, dulceață. Din boabele violet-roșcate vinul nostru de Huși capătă o culoare roz provensal, strălucitoare, cu nuanțe de coajă de ceapă sănătoasă, curată, fină. Gustul Busuioacei de Huși e fructat amintind de fragi, căpșuni, frunze de busuioc, roiniță. Vinurile astea două sunt astăzi mărci tradiționale hușene, vinuri cu origine controlată, premiate la concursuri naționale, căutate pe piața internațională!

Vie a fost și vin s-a făcut pe dealurile Hușului cu sute de ani înainte de venirea lui Ioan Neamțu, dar el este cel care va așeza pe alt făgaș tot ceea ce înseamnă viticultura. Neamțu este printre primii ingineri care amenajează rețea de drumuri în interiorul podgoriei, ușurând astfel accesul utilajelor agricole. El este cel care a impus renunțarea la vechiul sistem de terasare a viilor pe

terenurile în pantă, introducând sistemul tip „banchetă”, cu platformă înclinată pe toată adâncimea versantului, sistem verificat și acceptat ulterior de cercetarea științifică viticolă. Ioan Neamțu are curajul de a introduce experimental încă din 1968 forma înaltă de cultură a viței de vie, metodă pe care o va impune la nivel zonal și național ca necesitate de modernizare a viticulturii. Rezultatele experimentale cu avantajele economice decurgând din schimbarea sistemului de cultură sunt spectaculoase, ceea ce creează posibilitatea parcurgerii unei alte etape de lucru, determinând în sens pozitiv și mobilizator colectivul întreprinderii să înceapă din 1975 acțiunea de ridicare a scaunului butucului la 70-80 de cm. Directorul, specialistul Ioan Neamțu, va cere tuturor lucrătorilor din IAS-ul lui să învețe tehnicile de tăiere corespunzătoare formelor de conducere a vegetației pe tulpini înalte și semiînalte, așa încât se ajunge în 1978 ca aproape 80% din suprafețele viticole să fie astfel pregătite. Podgoreanul nostru știa că rodul stă în vârful foarfecii, chiar dacă până la recoltat mai erau multe operațiuni de executat. Reușea să-și impună ideile noi în rândul colectivului de specialiști, venind cu dovezi și argumente convingătoare, era capabil să creeze o atmosferă de muncă frenetică, era mobilizare generală, zumzet ca într-un stup de albine, fiecare lucrător dându-și silința a „face treabă ca la carte”. A știut să sădească în oameni dragostea lui pentru viticultură, salariiții acestei unități s-au întrecut pe ei înșiși, efectele muncii lor fiind remarcabile. Informările ziarelor locale sau centrale evidențiau stadiul avansat al lucrărilor agricole la Huși, ceea ce o situa mereu printre unitățile fruntașe la nivel zonal și național. Rezultatele IAS-ului Huși au devenit cunoscute și apreciate în rigidul mediu politic, inginerul Ioan Neamțu fiind printre puținii specialiști din țară care s-au bucurat de tot sprijinul din partea organelor politice și de stat. A profitat din plin de această șansă pentru a-și putea pune în practică ideile.

Amintim (și insistăm) că ideea de a mări și moderniza patrimoniul viticol prin defrișarea de suprafețe viticole în declin, cât și prin preluarea unor suprafețe pretabile

pentru această cultură, apărea la nivel național abia în 1985. Preocupați de punerea în practică a acestui deziderat, viticultorii din întreaga țară veneau la Huși, solicitând a vedea pe viu cum se terasează terenurile în pantă, care sunt distanțele de plantare în funcție de pantă pentru a înlesni mecanizarea lucrărilor agricole, aflau de la specialiștii noștri despre importanța respectării graficului tratamentelor de combatere a bolilor și dăunătorilor viței de vie. La noi, la Huși, spre lauda inginerului Neamțu, aceste etape fuseseră parcurse încă din deceniul '70, spre lauda colectivului de lucrători ai IAS Huși podgoria era frumoasă, curată, bogată. Cei veniți „în schimb de experiență” aveau posibilitatea să vadă aici, la Huși, unde Ioan Neamțu era director, metode avansate de organizare atât a muncii umane, cât și a celei mecanizate, unitatea hușeană fiind etalon de performanță în cultura plantei de viță de vie. Încă din 1975 gradul de mecanizare (întreținerea solului, combaterea dăunătorilor) era de peste 72% în plantațiile pe rod, iar directorul promitea atingerea pragului de 90%. La Huși stropirea viilor se realiza cu elicopterul! „Meritul deosebit în obținerea acestor succese îl are directorul unității dr. ing. Ioan Neamțu, care și-a închinat viața acestei unități, și-a dăruit sufletul și mintea problemelor viticulturii hușene”. (dr.ing. Stoian V., președinte al Oficiului Național al Viei și Vinului)

Unitatea agricolă hușeană a fost modernizată continuu și constant, înființându-se mai apoi și Complexul de altoire și forțare a butașilor de viță de vie, podgoria devenind un nucleu important de producere a materialului săditor. Nu sunt vorbe în vânt, informațiile publice ale Stațiunii de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași evidențiază faptul că în perioada 1986-1989 unitățile din Vaslui și Iași au produs 4-5 milioane de vițe altoite, asigurând plantarea în țară a peste 1400 hectare de vie cu soiuri noi, clone și material selecționat. „Era o adevărată revelație să te afli în mijlocul colectivului de oameni ai muncii de la IAS Huși, ca să constăți concepția modernă și eficientă despre viticultură și să-ți dai seama că activitatea pe care o desfășoară poartă amprenta științei și

noului inițiată și condusă cu multă competență”. (Constantin Târdea - profesor universitar doctor)

Dovadă bună a eficienței economice atinse de IAS Huși este saltul producției înregistrate în decurs de două decenii. Dacă în 1959 producția de struguri la hectar a fost de 4622 kg, obținându-se doar 32 de vagoane de vin depozitate în 76 de crame, peste un deceniu producția de struguri la hectar era 8470 kg, vinul fiind depozitat în trei centre mari. Peste alți 10 ani (1979), cele 7000 de vagoane de vin se depozitau în cisternele de inox ale Combinatului de Vinificație, mândră platformă industrială ridicată în timpul directoratul lui Ioan Neamțu. Modernul combinat avea o capacitate de stocare a 18.000.000 litri, facilitând optimizarea tehnologiilor de vinificație, îmbunătățirea metodelor de limpezire, maturare, învechire, stabilizare a vinurilor cu denumire de origine. Cu linie proprie de îmbuteliere este aproape imposibil a calcula câte sticle cu vin de calitate au ajuns pe mesele românilor. Productivitatea mare (10 t/ha-1980, 13,7 t/ha-1983) a determinat diversificarea gamei de produse viti-vinicole, crescându-se ponderea vinurilor de calitate din soiuri autohtone, urmărindu-se și producerea de vinuri spumante, distilate de vin. Au fost stabilite tehnologii de producere a băuturilor cu conținut scăzut de alcool, s-a avut în planificările anuale ca sarcină valorificarea superioară a produselor secundare rezultate din vinificarea strugurilor.

Într-adevăr, nu a făcut singur toate acestea, dar a știut să se înconjoare de oameni de încredere, capabili, serioși, pricepuți, vrednici, oameni probând multe alte calități deosebite precum dăruire profesională și conștiinciozitate. Directorul Neamțu a păstrat legături permanente cu cercetarea științifică a centrelor de specialitate (Iași, Blaj, Valea Călugărească), a pus preț și pe cercetările din unitățile de învățământ liceal și universitar. Pe lângă competența managerială, a fost în stare să atragă în permanență cercetători științifici dintre cei mai valoroși din țară, IAS Huși devenind o unitate recunoscută pentru legătura dintre producție și cercetare. Prin strădaniile lui Ioan Neamțu, IAS Huși a ocupat

ani la rând locul I pe țară în domeniul viticulturii. Denigrata epocă socialistă a avut și bune, și rele după cum au fost și oamenii... Generează repulsie indicatorii aceștia cu iz comunist, „eficiență economică”, „necesitate de modernizare”, „plan de muncă”, dar e timpul să vedem și să recunoaștem că atingerea, depășirea lor an de an, s-au concretizat în îmbunătățirea nivelului de trai al hușenilor. Dezvoltarea fără precedent a însemnat nu numai înavuțirea remarcabilă a patrimoniului viticol cu o impresionantă modelare a peisajului, ci și o reconfigurare a localității urbane. Rețineți că podgoria a creat locuri de muncă, peste 2500 de locuitori ai urbei și din satele apropiate fiind lucrători ai unității agricole de stat. Pentru ei s-au ridicat blocuri cu apartamente, au apărut școli, grădinițe, spital, cinematograful, pentru ei și cu ajutorul lor viața socială, culturală a orașului a renăscut. Nu punem toate aceste realizări pe seama lui Ioan Neamțu, dar va fi având un rol cât de mic în creșterea bunăstării populației hușene și a transformării, evoluției în bine a orașului Huși.

Se poate aprecia că Ioan Neamțu a muncit și a făcut întotdeauna lucrul cu temei, iar mintea ascuțită de școală a fost mai bine întrebuințată fiind condusă de învățătură creștină. Câte capete plecate la rugăciune mai au cunoștință că Biserica „Sfinții părinți Ioachim și Ana” e ctitorită de Ioan Neamțu? E un detaliu cu putere aparte, mărturisire a evlaviei, a credinței, un amănunt ce aruncă o lumină blândă asupra celui care aducea în tăcere prinos de recunoștință bunului Dumnezeu. A fost botezat de preot la biserică, s-a rugat lui Dumnezeu, s-a condus în viață respectând legile bisericești într-o orânduire ce dăruia catedrale...

Câți dintre hușeni mai știu de contribuția lui la dezvoltarea Liceului Agroindustrial Huși, IAS-ul condus de Ioan Neamțu asigurând fonduri în valoare de peste 1 milion de lei înainte de 1990, cine își mai amintește că a făcut demersurile necesare înzestrării unității școlare cu microfermă? Dar de eforturile sale pentru acordarea, repartizarea unui teren agricol cu destinație viticolă mai mult decât necesar și util pentru practica agricolă a elevilor? E adevărat că metodele lui ocoleau uneori căile

sinuoase ale legalității, săreau uneori peste etape preliminare, dar întotdeauna cu bună-credință și pentru a grăbi obținerea de rezultate palpabile. Avea influență și relații atât la nivelul conducerii județului, cât și al țării, inclusiv la Comitetul Central, era suficient un telefon pentru a aduce în podgorie tractoare de ultimă generație nou-nouțe spre a grăbi recoltatul căci uneori veneau ploile, dar pentru aceasta nu uita să recompenseze gestul omologului ajutându-l să-și facă planul la producția de vin... Din surplusul IAS-ului se hrăneau multe guri de politicieni, multe portbagaje de Dacie plecau pline spre București cu tot ce fermele zootehnice, viticole, agricole produceau, IAS Huși arătând că lângă vie se pot crește animale, se poate face pomicultură și legumicultură... E adevărat că uneori metodele sale nu erau tocmai „ortodoxe”, dar obținea aprobări de investiții importante pentru unitatea sa ori pentru orașul său. Aprobarea pentru construirea Spitalului de pediatrie, atribuirea de pământ fermei Liceului Agricol sunt isprăvi care înseamnă nu putere, pile sau relații, ci viziune, dreptă cântărire a beneficiilor și avantajelor cu efecte de lungă durată pentru întreaga comunitate hușeană. Înseamnă fidelitate, ambiție, în numele unui ideal!

Și-a făcut un titlu de noblețe din profesie, așa încât Ioan Neamțu - Om al pământului, rămâne pentru totdeauna agronom, viticultor, agricultor, așa cum au fost părinții, bunicii și străbunicii lui. „Dacă nu eram țăran, nu eram ceea ce sunt astăzi”, mărturisea adesea. A vegheat cu frumoasă trudă rodul podgoriei și al fermelor, era cu adevărat fericit atunci când strugurii râdeau în soare, tristețea îl copleșea când furtuni sau boabe de grindină îi zdrențuiau cununa de viță de vie de deasupra Hușilor. Experiența acumulată a cuprins-o în cărți de specialitate, 26 de volume realizate singur sau în colaborare demonstrează rigoare în detalierea noțiunilor de îndrumare tehnică în viticultură sau în domeniul economiei agrare. Viticultorul nostru a lăsat sfaturi și încurajări în *Cartea micului fermier*, *Viticultură practică*, *Eficiența economică a producției din zona colinară a județului Vaslui* etc. Recunoscător orașului care l-a adoptat, a

lăsat rezultat al cercetărilor sale *Monografia podgoriei Huși, Huși, Huși de-a lungul timpului*, reprezentând valoroase lucrări, studii atingând aspecte ale vieții socio-economice, spirituale, culturale ale comunității hușene. Trebuie menționat că numele lui este legat de Salonul de grafică satirică „Damingenius”, manifestare artistică unică în țară. Spre finele anului 1989 (din inițiativa graficianului Cristian Marcu, a lui Emilian Pascal și Ioan Neamțu), orașul viilor devenea gazda unei spectaculoase adunări artistice abordând ca temă „vinul și amorul”, permițând ani la rând artiștilor să se dezlănțuie grafic, coloristic, epigramistic. „Vinnovat” este Neamțu alături de ceilalți organizatori și colaboratori că urbea a fost „călcată în picioare” de grei reprezentanți ai culturii românești (manifestarea ajunsă la a XVIII-a ediție fiind pentru ultima dată semnalată de presa locală în 2012).

Mai spunea Neamțu: „sunt mulțumit în fiecare zi dacă sunt sănătos, dacă fac lucruri demne de un om, dacă am un prieten în care să mă pot încrede, dacă sunt cetățean al țării mele, dacă am o carte bună!” A citit cu nesaț, sorbind cuvintele și învățăturile din mii de coperte, el însuși a fost autor de lucrări literare căci ispitit de vraja cuvintelor, talentul său în arta scrisului a încheșat excelente pagini despre viață, străbuni și întâmplări din lumea satului românesc. *Rădăcini adânci* (1996), *Pion contra nebun* (1999), *Veacul sânzienelor* (2001) sunt romane în care povestea curge frumos, capitolele sunt precedate de citate, motto-uri surprinzătoare, care te pun gânduri: „Nu risipiți timpul, căci e stofa din care e făcută viața.”, „Munca pe care o îndeplinim cu plăcere ne vindecă de truda ei.”, „Răbdarea și timpul fac mai mult decât forța sau mânia.”, „Odată cu binele s-a născut și răul, odată cu lumina s-a ivit și întunericul.”, „Blestemat să fie cel ce te va fi umilit, binecuvântat să fie cel ce te va fi iubit, tu însă stăpânește-ți inima vitează.”, „Omul nu are un cuvânt mai nobil pentru a arăta cine este decât numele său.”

Vă îndemn să citiți scrierile lui. Are Ioan Neamțu harul de a te înturna spre lumea credinței, pagină cu pagină el te aduce într-o *Pioasă închinare* (1995) și te călăuzește

arătându-ți calea spre *Treimea cea de o ființă* (1991).

De-ar fi trăit, Ioan Neamțu ar fi împlinit 90 de ani, dar specialistul de marcă în eonologie, întemeietor al podgoriei Hușului, ctitor al unui lăcaș de cult, scriitor, om de aleasă noblețe sufletească a ales să se săvârșească din viață, trecând pragul dincolo într-o zi de 12 februarie a anului 2002. Zi caldă, senină, frumoasă ca după chipul și sufletul lui...

Bibliografie:

Ioan Neamțu, *Rădăcini adânci*. Iași, Editura Dosoftei, 1996.

Ioan Neamțu, *Pioasă închinare*, Iași, 1995.

Ioan Neamțu, Tudosie Avram, Moleavin Vsevolod, *Monografia podgoriei Huși*. Iași, Întreprinderea Poligrafică Iași, 1969.

Avram D. Tudose, Constantin Neamțu, *Podgorii și vinuri din județul Vaslui: altădată și acum*, 1974.

Avram D. Tudosie, Gheorghe Moraru, *Învățământ - Cercetare - Producție la Liceul Agroindustrial Huși*. Iași, 1983.

Ioan Onofrei, „Liceul Laurian din Botoșani în perioada 1859-1989” în „Acta Moldaviae Septentrionalis”, VII-VIII.

„Viticultura”, foaie volantă editată de Întreprinderea Vie-Vin, Casa Agronomului și Trustul Județean al I. A. S. Vaslui, 1976.

„Vremea nouă”, 1978, 1979, 2011, 2019.

„Monitorul de Vaslui”, 2012.

www.statiunea-viticola-iasi.ro;

www.muzeubt.ro/www.cimec.ro

**Mihaela OCHIANU, bibliotecar,
Serviciul Relații cu publicul,
Biblioteca Județeană "Nicolae Milescu Spătarul" Vaslui**

SILVIA ROTARU

**(lansare de carte – *Veșnicia curcubeului*,
Biblioteca Județeană Vaslui,
12 oct. 2023)**

Vis solitar

Pierdutele vorbe
Prin geamul tăcerii
Ca un surâs obosit
Dincolo de fereastra sufletului.

Ultimele zile se înfig
În ambele ramuri.

Te-ai mutat
Lângă visul meu;
Buzele tale sărută suspinul
Să nu se oprească în loc veșnicia.

Să ne luăm câmpii!

E vreme potrivită
De luat câmpii.

Mi-e dor
De căderi prin zăpadă.

Mai târziu
Miresme,
Mâțișori de sălcii.

Berzele coboară
În gând.

Dorință de primăvară

Aș vrea să mă topesc
În chemările vântului
Ce cântă șoptit
Din părul celor tineri.

Asemenea mugurilor,
Aș vrea să plesnesc
Pe buzele copacilor.

Mi-e teamă
Să nu plec devreme
Din mijlocul
Pădurii reîntinerite.

Concert nesfârșit

Ascultăm,
Alături,
Un concert de dincolo.

Dar îl auzim
Când ne purtăm
De grijă.

SILVICA GRUIA

**(lansare de carte - *Regăsirea de Sine*,
Biblioteca Județeană Vaslui,
19 oct. 2023)**

Poezia mea

Poezia mea
Este ecoul
Simțirilor mele,
Gândurilor mele
Înaripate
Sau cuminți,
Trăirilor mele
De zi cu zi,
Limpezite
În noapțile albe.

A scrie poezie
E un dar divin,
Iar acest miracol
Nu se poate explica.
Poezia este descântec,

Vrajă,
Cimilitură,
Litanie,
Cântec de jale,
De nuntă,
De plecare,
Ultima plecare...

Poezia vibrează,
Mângâie,
Alină,
Dezmiardă.
Poezia pulsează
În același timp
Cu poetul.
Poezia este o taină
Și așa trebuie
Să rămână...

Zâmbește

Zâmbește, copile, norocul e-al tău
Și-atâta lumină te-nvăluie vara;
E liniște-n urbe și într-un balcon
Se tânguie tristă vioara.

Zâmbește, copile, că viața-i frumoasă
Și tu ai o șansă: să te bucuri de ea;
Se duce –vezi?– timpul în veșnic galop
Și iarna te-mbracă-n hlamida de nea.

Zâmbește, copile, în fiecare clipă,
Salută tot Cerul, cu steaua polară,
Și-ncearcă să-ți faci bucurii peste număr
Ca și cum e mereu primăvară.

PE POTECI DE SFINȚENIE MOLDAVĂ

De-o vreme, zilele-s din ce în ce mai întunecate. Se deșiră în tăcere. Doar croncănitul ciorilor și șuieratul vântului dau culoare și sunet vieții. Stare de dezolare, „*clipe de tăcere -/ micul far din grădină/ doar o dalie*”. Așteptăm cu nerăbdare „*prima ninsoare -/ curată-ntreaga țară/ o perioadă*”. De jur împrejur doar un pospai de omăt. Pământul pare o „*carte deschisă -/ pe dealurile ninse/ pâlcuri de ciori*”.

Dacă mă întreabă cineva de-mi place iarna, îi răspund sincer: da și nu. La prima ninsoare mă bucur asemenea unui copil. Însă, uneori, când este aspră, ca o soacră acră, nu-mi place. Nu pot să nu mă gândesc la oamenii nevoiași, care nu au unde și cu ce să se încălzească. Nu-mi plac nici iernile lungi, cu geruri năpraznice, cu troiene cât casa, cu oameni înzăpeziți, unii fără alimente și medicamente.

Deja a început luna cadourilor. Cu mic, cu mare, toți „*cu Nicolae-n gând -/ în ghetelustruite/ apă de ploaie*”. Uneori, intențiile de dăruire ale lui Moș Nicolae sunt doar cuvinte goale, vorbe-n vânt. El nu prea aduce daruri decât dacă este convins că sunt meritate. Urmărește îndeaproape felul de a se comporta al copiilor și numai aceia care sunt cuminți și harnici primesc daruri. Pentru ceilalți, Moș Nicolae pregătește câte-o nuielușă (așa ne spune legenda). Dar sunt sigură că în familie copiii primesc dulciuri, din care se înfruptă și cei mari până spre „*mijloc de gerar -/ la seara de poezie/ buni-n recital*”.

N-aș fi sinceră cu adevărat dacă n-aș spune că mă topesc după nopțile de iarnă, în care luna strălucește pe întinsul alb. Curată feerie. Stăm la căldură în casă și facem exerciții de „*caligrafie -/ pe geamul aburit/ răvaș moșului*”. Altui Moș, desigur lui Moș Crăciun. În orașul luminat, furnicarul din stradă se răsfrânge în valuri de toate mărimile și culorile. În geamurile de la blocuri

strălucesc instalațiile din Bradul de Crăciun. Ne ducem cu gândul la semnificația Crăciunului: Nașterea Mântuitorului lumii, Nașterea lui Dumnezeu Fiul din Dumnezeu Tatăl și Omul îndumnezeit, Fecioara Maria. „*Acoperământ -/ steaua și fulgii de nea/ încălzind ieslea*”. În continuare, iarna intră în drepturi depline. Ne pregătim de trecerea dintre ani. Răcoarea nopții pătrunzătoare în consonanță cu euforia generală a oamenilor și obiceiurilor. Cerul empatizează cu starea de spirit. De sus până jos, fulgii de nea scânteiază asemenea stelelor. Ornamente naturale învigoarează pe cele artificiale, realizate de mâna omului, „*muncind cu sârg -/ mici dar mulți fulgii de nea/ ocupă iar strada*”. Mireasma orașului și a sărbătorii mână în mână. Frigul întetșit de prospețimea zăpezii începe să pătrundă în oase, însă oamenii sunt mulțumiți, înduioșați și entuziasmați de ceea ce se întâmplă. Trăiesc minunate clipe. Larma orașului se revarsă în pâlcurile de oameni. Prin „*omăt scârțâind -/ înfiorată luna/ de capre și urși*”.

De ceva timp, în noaptea de trecere în Noul An, participăm la slujba de mulțumire pentru anul care s-a încheiat, cu darurile sale, și de binecuvântare a anului care vine la Biserica „Aflarea capului Sfântului Ioan Botezătorul” din municipiul Vaslui, ctitorie a domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Clopotele bisericilor anunță venirea noului an. În centrul orașului un murmur indescifrabil al mulțimii acompaniază formația care cântă strident. Șampania se revarsă și completează tabloul de sărbătoare.

Am venit acasă și, după câteva ore de somn, aud sunând la ușă. Prieteni dragi au venit cu semănatul și sorcova și să-mi ureze „La Mulți Ani!”, apoi ne-am urcat în mașină și am plecat spre Iași, așa cum facem de câțiva ani. O zi de iarnă binecuvântată, îmbrăcată în mantie albă, așezată aproape uniform în orașe și sate, pe câmpuri și dealuri. O zi

senină, un frig moale, blând, dulce, atât cât să păstreze frumusețea și puritatea naturii, dar și a sufletului nostru, pregătit să scrie un „*jurnal de iarnă –/ pe potecile albe/ urmele pașilor*”.

Ca o adevărată gospodină, mașina toarce firul șoselei. Nu ne-a ajuns din urmă nicio altă mașină, nici noi n-am ajuns pe nimeni, iar din sensul opus, nici țipenie. Prin sate, ici-colo, oameni mergând la biserică ori grupuri de copii umblând cu sorcova. În afara localităților „*urător solo –/ de departe se-aude/ glasul vântului*”.

Relaxați, comentăm despre importanța zilei de 1 ianuarie. Este ziua în care pruncul născut la Bethleem și-a primit numele după opt zile de la naștere. Fiul lui Dumnezeu, Iisus omul înseamnă Mântuitorul, iar Hristos înseamnă Cel uns. În aceeași zi se sărbătorește Sfântul Vasile cel Mare, al cărui nume îl port. Mă ocrotește sub aripa lui, simțindu-mă binecuvântată. Pentru mine este o zi specială, foarte densă și mă simt cumva răsfățată. Pe lângă oameni dragi pe care-i am aproape, răspund la multe telefoane. Este singura zi din an în care eu nu sun pe nimeni, nu trimit mesaje, nu felicit din lipsă de timp. Am grijă și urez cele convenite mai înainte.

În periplul nostru hibernal, la început de an ne-am stabilit itinerariul de acasă: șapte mănăstiri de la Vaslui la Iași, înșirate discret ca perlele pe metanier de-a lungul șoselei și încheiem pelerinajul cu Mitropolia din Iași. Fără să ne dăm seama, am ajuns la prima mănăstire „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din comuna Micleşti. Este așezată la baza unui deal, iar în jur sunt terenuri arabile. Zona este rezervație naturală de un deosebit interes botanic datorită speciilor floristice rar întâlnite aici. Este și un loc încărcat de istorie. Legenda spune că pe mägura rotundă, numită Movila lui Burcel, Domnul Moldovei, Ștefan cel Mare și Sfânt, s-a întâlnit într-o zi de duminică cu răzeșul Burcel care luptase alături de domnitor. Întrebat de ce muncește sărbătoarea, acesta i-a răspuns că pentru a-și întreține familia. Impresionat, Ștefan cel Mare îi oferă șase pungi de galbeni și-i face act de proprietate veșnică pe acel pământ.

Când am ajuns noi, slujba de Sfântul Vasile era deja începută. Ne-am închinat, am

aprinș lumânări, am dat acatiste și am plecat mai departe, nu înainte de a admira grupul statuar format din trei cruci. Se spune că acestea reprezintă fie cele trei cruci de pe Golgota, fie Sfânta Treime, fie cele trei provincii românești, fie chiar cei trei luceferi ai Ortodoxiei: Sfântul Apostol Andrei, Constantin cel Mare – cel care oficializează creștinismul și Ștefan cel Mare, cel care a apărut creștinismul după căderea Constantinopolului sub turci.

Plecăm spre Iași, prin sate „*alb pretutindeni –/ scara spre-al nouălea cer/ derdeluș cu sănii*” și ne oprim la Mănăstirea „Piatra Sfântă”, cunoscută și sub denumirea de Schitul „Tărăța”. Este o mănăstire de călugări, situată în pădurile din satul Pietrăria, comuna Bârnova. De cum am intrat în interiorul pădurii, ne-a întâmpinat un peisaj pitoresc, cu adevărat de poveste, aflat pe piscurile din apropierea rezervației naturale Dealul Repedea. Totul era alb, pământul, pădurea și biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Biserica este modestă ca înfățișare arhitecturală, fiind construită din piatră și cu învelitoare de tablă pe șarpantă. În curtea bisericii se află un paraclis de lemn, o clădire pentru chilii, un cimitir și câteva anexe gospodărești. Am intrat în biserică, urmând aceiași pași ca la mănăstirea vasluiană. În copacii din curtea complexului ne-au atras atenția două veverițe care săreau din creangă în creangă, căutând hrană. Se uitau la oameni, apoi dispăreau în alți copaci. Ne îmbie să mai stăm un pic pentru a inspira „*miros de cetină –/ și cerul și pământul/ în sărbătoare*”, apoi mergem mai departe spre Mănăstirea Bârnova, cu două hramuri: „Sfântul Gheorghe” și „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul”. Este tot mănăstire de călugări, amplasată în apropierea Iașilor, sub dealul Pietrăriei din comuna Bârnova. Și aici, același cadru natural fascinant, asemenea celui de la Piatra Sfântă. Mănăstirea este înconjurată de copaci înalți și împrejmuțată cu ziduri puternice de apărare, susținute de contraforturi, iar la intrare, un turn de clopotniță. Biserica are o frumoasă înfățișare exterioară, iar în incintă, la mică distanță de absida altarului bisericii, se află ruine ale unor beciuri construite în secolul al XVII-lea.

leșim din perimetrul Mănăstirii spre șoseaua națională și facem un mic popas pentru a bea o cafea caldă din termos și a mânca din bunătățile pe care le aveam la noi. Am alergat prin zăpadă, ne-am „alintat” cu vreo doi bulgări de omăt. Ne-am copilărit „*prin pădure/ cu soarele la picioare –/ un răsfăț subtil*”.

La intrare în Iași, trecând pe lângă Plopii fără soț ai poetului național Mihai Eminescu, ajungem la Mănăstirea Bucium, cu hramul bisericii „Duminica Tuturor Sfinților Atonului”. Obștea este de călugări. Aici se află în prezent Casa Roznovanu (reședință mitropolitană), un frumos parc dendrologic, iar în vatra mănăstirii este principala fermă viticolă a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei pentru vin liturgic. La această mănăstire a fost pictată Icoana Maicii Domnului – „Prodromița”, aflată în prezent la Sfântul Munte Athos. Legenda povestește că icoana s-a pictat singură în chip minunat în anul 1863, nefăcută de mână omenească. Astăzi ființează la mănăstire un renumit atelier de pictură, iar în curtea mănăstirii, un „*pictor meditând –/ după câteva zile/ tablou de poveste*”.

Ne întoarcem spre șoseaua principală și ne îndreptăm spre Mănăstirea Vlădiceni. Mănăstire de călugări, amplasată la poalele unui deal împădurit, la capătul zonei industriale din marginea municipiului Iași, comuna Tomești. Acest loc este numit în cronici „Poiana Vlădicăi”. Pe acest pământ s-au construit mai multe biserici care s-au năruit. A fost reînființată după 1990, construindu-se inițial paraclisul cu hramul „Sf. Proroc Ilie Tesviteanu”, apoi într-o perioadă de cinci ani, a fost ridicată o biserică monumentală din cărămidă, cu hramul „Sf. Apostol și Evanghelist Ioan”. Mănăstirea este împrejmuită de zid de piatră, iar la intrare un turn clopotniță. În ansamblul monahal sunt și anexe gospodărești: casa monahală, corpul de chilii în formă cubică, câteva căsuțe din lemn pentru pelerini, precum și un edificiu care adăpostește o fermă-gospodărie a Centrului Eparhial Iași.

Încet, încet urcăm spre Mănăstirea Cetățuia, așezată pe una din cele șapte coline împădurite ale orașului, pe vârful unui deal frumos împădurit cu salcâmi și vii, cu văi adânci de jur împrejur, acum împodobite de

pelarina pură a iernii care îi sporește liniștea, aceasta cuibărindu-se deplin și în suflete noastre. Am venit aici de nenumărate ori și vom veni în continuare cu aceeași bucurie, cât ne va îngădui bunul Dumnezeu.

Mănăstirea Cetățuia este închinată Sfântului Mormânt de la Ierusalim, ca multe altele în cursul vremii. Face parte dintr-un ansamblu arhitectonic complex. Incinta are formă de cetate, înconjurată de ziduri înalte de piatră, cu metereze și drum de strajă, turn de intrare și turnuri de colț. Pe zidul gros al mănăstirii se mai văd și azi locașurile pentru puști și tunuri. O altă clădire veche din curtea Mănăstirii Cetățuia este cuhnea domnească. Unii autori au susținut că această construcție a fost de fapt o baie domnească și ar fi ultima construcție de acest fel rămasă pe teritoriul actual al României. Pășim timid pe alea principală și intrăm în biserică mănăstirii, cumpărăm ghidul mănăstirii de unde aflăm istoricul complexului monastic. După ce ne-am recules un timp în fața sfințelor icoane, am revenit în curtea mănăstirii, unde ne cucerește un sentiment de libertate deplină și siguranță întru noi și în lumea aceasta atât de zbuciumată, stresantă, agitată, în care „*sita cea veche/ plină pe jumătate –/ zile cernite*”.

Intrăm în Iași. Orașul studenției mele și a unora din prietenii mei. Ne revin amintiri de toate soiurile, dar ne îndreptăm spre mănăstirea de maici Galata. Se află pe un platou de pe dealul Miroslava, putând fi observată cu ușurință din diferite locații ale Iașului. Din complexul monahal fac parte: Biserica Înălțarea Domnului, Palatul Domnesc, turnul clopotniță, zidul de incintă. Are aspect de fortăreață. Admirăm în exterior întreg ansamblul monahal, apoi biserica. Slujba se apropia de sfârșit, ascultăm cu atenție, însă pelerinului îi stă bine cu drumul și în zi de sărbătoare.

Pelerinajul nostru pe căi de sfințenie se încheie la Catedrala Mitropolitană. Ansamblul Mitropoliei mai este numit și „Ierusalimul Moldovei” sau „Maica bisericilor moldave”. Biserica are trei hramuri: „Sfânta Parascheva”, „Întâmpinarea Domnului” și „Sfântul Mucenic Gheorghe”.

Ansamblul este compus din Biserica „Sfântul Gheorghe”, Palatul Mitropolitan,

Cancelaria Mitropolitană, Biblioteca ecumenică „Dumitru Stăniloie”, Căminul monahal „Sfântul Gheorghe”, Casa Epivata, Muzeul Mitropolitan.

Am intrat în biserică și am primit binecuvântarea părintelui la finalul slujbei din prima zi a anului. Am așteptat cuminți să fim miruiți, apoi la rând să ne închinăm la moaștele Cuvioasei Parascheva și la moaștele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

De veacuri, aici este un loc minunat, plin de sfințenie, un loc plin de smerenie, rugăciune și reculegere, un loc binecuvântat de Dumnezeu și sfinții Săi. Cu bucurie în suflet aducem mulțumire Domnului și Sfântului ierarh Vasile cel Mare, Sfintei Cuvioase Parascheva pentru periplul nostru pe căi de sfințenie moldavă. Pentru aduceri aminte, facem „o poză de grup –/ umbre înfiorate/ în prag de An Nou”.

Ne urcăm în mașină și facem cale întoarsă, fără oprire până la Vaslui. Aveam un motiv foarte important: doream să ajungem până la ora când se transmitea la televizor Concertul Filarmonicii din Viena. Un spectacol sublim, pe care-l urmărim de câțiva

ani împreună și-l trăim ca pe o adevărată rugăciune de mulțumire Domnului pentru frumosul îngăduit în viața noastră. În acest timp luăm și masa de prânz.

Iarna își continuă povestea, trasând „o nouă tușă –/ gerul Bobotezii/ încălzindu-ne”, sporește dorința noastră de „teofanie –/ ape reci revin la matcă/ prin focul crucii”. Ne îndreptăm cu rugăciunea spre a „ninge liniștit –/ sfârâind fusul bunei/ toarce timpul”, în care mai vedem „omăt ici-colo –/ năframa de borangic/ mult mai fină” până la „un dezgheț târziu –/ șiroaie de lacrimi la/ cuminecare”.

În cântecul alb al cerului albastru, cu voia Domnului, gheața din noi se topește, lăsând loc apelor limpezi întru mântuire.

Vasilica GRIGORAȘ

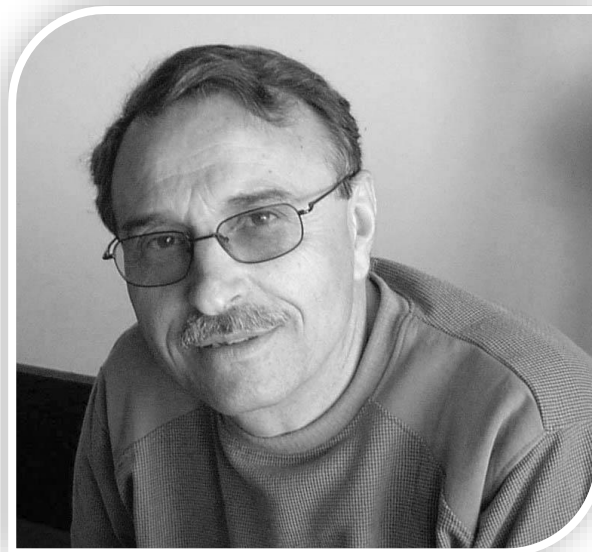

SCRIITORI VASLUIENI DIN ȚARĂ ȘI DIASPORĂ

UN ROMANCIER POSTMODERN STATORNICIT ÎN ORAȘUL LUI BACOVIA

„Sigur de vocația sa, Cimpoeșu și-a permis să nu se sinchisească prea mult de marginalitatea sa geografică, să nu moară de grija criticii, să nu lupte pentru recunoaștere sau capital de imagine ori pentru a fi invitat pe ușa din față în selecta familie a optzeciștilor postmoderni, textualiști, experimentali, ludici, adică tehniciști desăvârșiți, dar cam prea <<făcuți>> pentru gustul său. Complet scutit de astfel de complexe, el a reușit să transforme aceste aparente handicapuri în veritabile avantaje, făcând să iradieze provincia spre centru, relativizând, în perfect spirit postmodern, această infatuare elitară.”

Cristina Timar, revista „Vatra”, 2018

Născut pe 20 ianuarie 1952 în orașul Vaslui și stabilit de mulți ani nu departe de meleagurile natale, în orașul Bacău, scriitorul Petru Cimpoeșu este unul dintre numele importante din peisajul literar românesc actual. Face parte din generația scriitorilor postmoderni care s-au remarcat în prima jumătate a anilor '80, dar a cărui efervescență creatoare și-a găsit noi formule de manifestare după 1990.

După ce a terminat cursurile Liceului „Mihail Kogălniceanu” în 1971, se înscrie la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie din București (care este transferat la Ploiești în cadrul Institutului de Petrol și Gaze, în capitală rămânând doar Facultatea de Geologie).

După absolvire, lucrează ca inginer petrolist mai mulți ani, trecând, pe rând, prin multe alte meserii (jurnalist, editor coordonator la o televiziune locală, director al

Teatrului de Animație, director al Direcției Județene pentru Cultură), din care a strâns material consistent pentru operele sale literare. În perioada 1978 - 1980 conduce activitatea Cenaclului „Tristan Tzara” din Moinești, iar între 1983-1987 este coordonatorul „Cenaclului Artelor” al Casei de Cultură din Bacău.

Debutează publicistic în 1981 în revista „Ateneu” din Bacău cu proză scurtă. Colaborează la publicațiile „Arca”, „Aurora”, „Caiete botoșănene”, „Contrapunct”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Deșteptatea”, „Familia”, „România liberă”, „Tomis”, „Tribuna”, „Vatra” ș.a.

Debutul editorial are loc în anul 1983 cu *Amintiri din provincie*, volum de povestiri din viața cotidiană, apărut la Editura Junimea. Au urmat volumele: *Fireasc* (Cartea Românească, 1985), *Erou fără voie* (Plumb, 1994; Junimea 2017), *Un regat pentru o muscă* (Axa, 1995), *Povestea Marelui Brigand* (Dacia, 2000; Polirom, 2007), *Simion liftnicul. Roman cu ingineri și moldoveni* (Compania, 2001; Polirom, 2006, 2010), *Christina Domestica și Vânătorii de suflete* (Humanitas, 2006; Polirom, 2010), *Nouă proze vechi. Ficțiuni ilicite* (2008), *Celălalt Simion* (Polirom, 2015), *Bărbați fără degete și alte amintiri penibile* (Polirom, 2019), *Scrisori către Taisia* (Polirom, 2021). Operele sale au fost traduse în limbile: bulgară, cehă, croată, ebraică, franceză, italiană, maghiară, spaniolă. De asemenea, este inclus în numeroase antologii din țară (*Generația '80 în proză scurtă*, Paralela 45, 1998) și străinătate (Bulgaria, Croația, Germania, Polonia, Ungaria ș.a.).

Volumele semnate de Petru Cimpoeșu au primit numeroase premii: Premiul pentru debut al Asociației Scriitorilor din Iași (1983),

Premiul revistei „Cuvântul”, Premiul revistei „Observator Cultural”, Premiul revistei „Tribuna” (1992), Marele Premiu al Festivalului literar „Mihail Sadoveanu” (Piatra Neamț, 1992), Premiul Uniunii Scriitorilor din România (filiala Iași, 1994), Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru proză (filiala Bacău, 2006), Premiul Național de Proză acordat de „Ziarul de Iași” (2006), Premiul Academiei Române, Premiului Național pentru Proză „Ion Creangă”, Opera Omnia, ediția a VII-a, Piatra Neamț, 2023 etc.

Romanul *Simion Liftnicul* a fost declarat „Cartea anului” în Cehia și a primit Premiul „Magnesia Litera”. Romanul *Fireasc* a inspirat filmul *Un om la locul lui*, în regia lui Hadrian Marcu în studiourile 4Proof Film în anul 2018.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1990 și membru fondator al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România (ASPRO).

„În plan literar, cred că am primit mai mult decât meritam”, consideră cu modestie Petru Cimpoeșu, scriitorul plecat de pe meleagurile vasluiene să cucerească publicul iubitor de literatură românesc și internațional.

Realizarea acestei schițe de portret a scriitorului Petru Cimpoeșu este o invitație la lectură a volumelor sale, o parte dintre ele regăsindu-se și în colecțiile Bibliotecii „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

Bibliografie:

Christina Domestica și Vânătorii de suflete. Petru Cimpoeșu. București, Humanitas, 2006; <https://usrbacau.ro/cimpoesu-petru/> <https://www.slineamt.ro/apostolul/cronica-literara>

Liliana MOGA,
șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

ANIVERSĂRI

Corneliu Moldovanu

140 de ani de la naștere
(15 august 1883 – 2 septembrie 1952)

Poet și prozator, pe numele său adevărat Corneliu Vasiliu, s-a născut pe 15 august 1883 la Bârlad.

Urmează cursurile școlii primare la Bârlad, cursurile liceale la Liceul Internat din Iași unde îl are profesor pe Garabet Ibrăileanu.

Își continuă studiile înscriindu-se în anul 1912 la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București însă fără a obține licența. Din cauza lipsurilor materiale este nevoit să lucreze de la vârsta de 18 ani și devine funcționar, corector, reporter, pedagog, suplinitor la pensioane particulare.

În perioada 1904-1916 lucrează ca secretar, apoi ca profesor de literatură dramatică la Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică.

După război funcționează ca director al Teatrului Național din București și director General al Teatrelor (1924-1928).

Colaborează, de asemenea, la numeroase periodice precum: „Convorbiri

critice”, „Convorbiri literare”, „Cosânzeana”, „Falanga”, „Făt-Frumos”, „Epoca”, „Epoca literară”, „Flacăra”, „Floare-albastră”, „Ilustrațiunea națională”, „Literatură și artă română”, „Luceafărul”, „Mișcarea”, „Naționalul”, „Paloda”, „Paloda literară”, „Revista idealistă”, „Revista mondenă”, „România”, „România nouă”, „Sămănătorul”, „Țara nouă”, „Universul”.

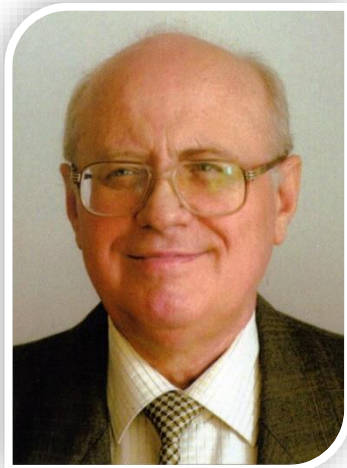
Este membru fondator al Societății Scriitorilor Români (1 sept. 1909) la a cărei conducere se află în perioada 1912-1944 (exceptând anul 1919) ca vicepreședinte, membru în comitet și de șase ori președinte.

Debutază publicistic în perioada liceului când scrie la „România muncitoare”, „Epoca literară”, „Floare albastră”, „Evenimentul literar”, „Paloda”. Editorial, debutează în 1907 cu volumul de poezii *Flăcări*.

Volume publicate: *Flăcări*, 1907; *Cântarea Cântărilor*, 1908; *Poezii*, 1908; *Cetatea Soarelui și alte poeme*, 1910; *O privire asupra evoluției artei dramatice*, 1912; *Venus și Gioconda: însemnări și fantazii*, 1912; *Povestiri*, 1912, *Poliect* : tragedie creștină în 5 acte după Corneille, [s.a.]; *Neguțătorul de arome: povestiri trăite și închipuite*, 1916; *Sărbătoarea pâinii: pagini din refugiu (publicistică)*, 1919; *Majestatea morții (publicistică)*, 1919, *Autori și actori (cronici dramatice)*, 1920; *Căderea Rinului*, 1922, *Purgatoriul*, 1922 (roman reeditat 1938, 1942), *Poezii*, 1924.

Obține Premiul Național pentru poezie în 1933.

S-a stins din viață pe 2 septembrie 1952.

Vasile S. Popa**75 de ani de la naștere**

Poet și prozator, ziarist militar și cercetător în domeniul strategiei de securitate, Vasile S. Popa s-a născut pe 21 septembrie 1948 la Bahnari, județul Vaslui.

Este elev al Liceului „Mihail Kogălniceanu” Vaslui (1962-1964) și al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” Câmpulung Moldovenesc (1964-1966). Este absolvent al Școlii Militare de Ofițeri activi de Artilerie, Rachete Antiaeriene și Radiolocație Brașov (1969). Urmează cursurile Facultății de Ziaristică (1976) și pe cele ale Academiei de Înalte Studii Militare (1983) din București, cursuri postuniversitare.

Este redactor-șef al ziarului „Observatorul militar”, șeful Grupului de Presă al Armatei, și redactor-șef al revistei „Impact strategic” a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate.

Este membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

Publică volume de versuri, proză, reportaje, consemnări, studii, analize, prognoze pe teme de securitate, fiind prezent în trei antologii de epigrame și o antologie a jurnaliștilor militari.

Debutează publicistic în anul 1972 în revista militară „Pentru apărarea patriei”.

Volume publicate: *Cotele efortului* (1979); *Ultima noapte la Tanais* (2012), *Îngerul de seară* (2013); *Divina tragicomedie* (2014); *Cartea sentimentelor* (2015); *Ars vivendi* (2016); *Stepa cu oase* (2017); *Luna roșie* (2018); *Costișa cu mierle* (2019).

Iorgu Gălățeanu**75 de ani de la naștere**

Poet și prozator, Iorgu Gălățeanu (pseudonimul literar al medicului Iorgu Gălățanu) s-a născut pe 23 octombrie 1948 în orașul Bârlad.

Urmează cursurile claselor primare, gimnaziale și pe cele ale Liceului „Gheorghe Gheorghiu-Dej” (astăzi Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”), promoția 1966, în orașul natal. Își continuă studiile la Facultatea de Medicină a Institutului de Medicină și Farmacie din Iași, pe care o absolvă cu media 10 în 1974.

După absolvirea facultății, este numit medic stagiar în medicină generală în comuna Heleșteni, județul Iași (1974-1979), devenind, tot acolo, medic principal (1979-1980). După efectuarea unor cursuri și practici în boli interne la Clinica I Medicală în Centrul Universitar Iași, este numit medic secundar de boli interne la Spitalul de Adulți Bârlad (1980-1982), apoi medic specialist principal de boli interne (1983), medic primar în același domeniu, gradul III (din iunie 1992).

Cea de-a doua pasiune a sa este literatura, publicând volume de poezie și proză, precum și articole în presa locală și națională.

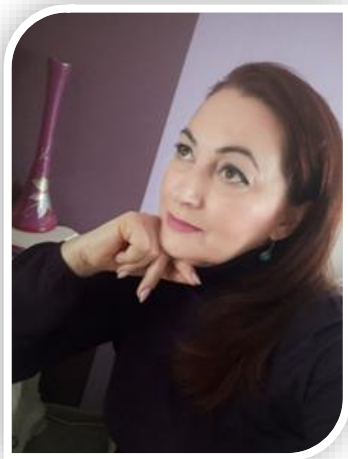
Debutează editorial în anul 2000 cu volumul de poezii *Iubiri imaginare*.

Este membru al Societății Culturale „Academia Bârlădeană”, membru al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România (1999), al Uniunii Mondiale a Medicilor Scriitori și Publiciști și membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași (2007).

În anul 2016 primește titlul de „Cetățean de Onoare” al orașului Bârlad.

Lucrări publicate: *Iubiri imaginare*, 2000; *Iubire imaginară*, 2001; *Mic dicționar medici-scriitori români* (în colaborare), 2001; *Voci din manuscris*, 2002; *Blestemul plopilor*, 2003; *Pagini medicale bârlădene: Tradiția publicisticii medicale bârlădene* (în colaborare), 2003; *Destinul chintei*, 2005; *Personalități medicale din Țara de Jos a Moldovei*, 2005; *Vocea manuscrisului*, 2007; *Utopia zidurilor*, 2008; *De-ale vieții...*, 2009; *Tălmăciri de gânduri...*, 2009; *Sub ghilotina vieții...*, 2011; *Magia întinericului*, 2012; *Magia destinului*, 2016; *Copacul suferinței*, 2019; *Din adâncuri*, 2020; *În chilia mănăstirii sale...*, 2020; *Pe-o alee a suferinței...*, 2022; *Spre capătul drumului...*, 2022.

Nina Toma

60 de ani de la naștere

Poeta Nina Toma (pseudonimul literar al profesoarei Ninei Cărăbăț) s-a născut pe 8 decembrie 1963 în Bârlad. L

Este absolventă a Liceului Agricol din Zorleni (astăzi, Colegiul Tehnic „Marcel Guguianu”) și licențiată a Facultății de Filologie din cadrul Universității „Spiru Haret” din București (2008). Are, de asemenea, un master în *Lingvistică comparată și analiză contrastivă* în cadrul aceleiași facultăți (2010).

Este profesor de limba și literatura română la Școala Gimnazială „Manolache

Costache Epureanu” din Bârlad unde înființează în anul 2009 Cenaclul literar-artistic „Mihai Eminescu” și revista „Luceafărul”, pe care le coordonează și în prezent.

Din anul 2008, este membră a Societății Culturale „Academia Bârlădeană”, unde publică poezii, articole, studii literare și participă la evenimentele culturale ale acesteia.

Debutează publicistic în timpul liceului cu poezia „Ce-i viața?” în revista „Năzuințe”.

Editorial, debutează în anul 2018 cu volumul *Vara celor cinci sânzienne*, a cărui prefață este semnată de scriitorul ieșean Valeriu Stancu. Acest volum este distins cu Premiul „Virgil Caraivan” la Concursul Național de Literatură „Virgil Caraivan”, ediția a II-a, 2019, la secțiunea Debut literar.

Lucrări publicate: *Influențe ale limbii engleze asupra limbii române* (2011, coordonator conf. univ. dr. Luiza Marinescu); *Vara celor cinci sânzienne* (2018), *Ecou de suflet pe cruce* (2020), *Străfulgerare de clipe fugare, timp câștigat* (2023).

Este, de asemenea, coautor la următoarele lucrări științifice: *Agricultural and environmental English - Selection of speciality texts from the agriculture, rural landscape and ecology fields for the translation exercises* (2010) și *Encyclopaedic dictionary – with expressions from the agriculture, rural landscape and ecology fields*, (2010).

În 2020 primește Premiul „Virgil Caraivan” pentru poezie la Concursul Național de literatură „Virgil Caraivan”, ediția a III-a.

Doina Harnagea**70 de ani de la naștere**

Poetă și prozatoare, profesoară de filosofie, Doina Harnagea s-a născut pe 12 decembrie 1953 în comuna Deleni, județul Vaslui.

Urmează cursurile Școlii generale cu clasele I-VIII Grumezoaia, comuna Grumezoaia (astăzi, comuna „Dimitrie Cantemir”), iar pe cele liceale la Huși.

Este licențiată a Facultății de Filosofie, specializarea Filosofie, din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

În perioada 1972-1975 este membru al Cenaclului „COMENTAR” din București și al Cenaclului Artelor din Vaslui.

Este, de asemenea, profesor de istorie la Școala Generală nr. 3 Huși (1973-1982); profesor la catedra de Arheologie-Muzeografie-Etnografie la Clubul elevilor din Huși (1982-1992); profesor titular la catedra de Logică-Psihologie-Filosofie, Liceul Teoretic „Cuza-Vodă” Huși (1992-2015).

Întreprinde o serie de activități de cercetare în domenii diverse precum: istoria civilizațiilor, istoria religiilor, teologie creștină, arheologie, etnografie și folclor.

Colaborează la diverse publicații precum: „13 Plus”, „Condeierul diasporei”, „Comentar”, „Convorbiri literare”, „Expres cultural”, „Liter-Club”, „Năzuințe”, „Ofranda Literar-Artistică”, „Orient Românesc”, „Poezia”, „Zorile” ș.a.

Volume publicate: *Au-delà du silence*, 2018; *Dincolo de tăcere*, 2018; *Le Rêve du Miroir Vénitien*, 2018; *Visul Oglinzii Venețiene*, 2019; *Destinul trandafirului*, 2021.

Bibliografie:

Valori spirituale tutovene: Biobibliografii, Traian Nicola, vol. 4 G-L, Bârlad, Editura Sfera, 2003, pp. 19-22;

Dicționarul general al literaturii române, coord. general Eugen Simion. Vol. L-O. București, Univers Enciclopedic, 2005, pp. 429-431;

Univers cultural și literar: Dicționar, Ioan Baban. Iași, PIM, 2008, pp. 199-201;

Personalități bărlădene: Dicționar, Oltea Rășcanu Gramaticu, vol. I A-J. Iași, PIM, 2012, pp. 359-362;

La pas pe meleaguri vasluiene, Proiect cultural realizat cu sprijinul Ministerului Culturii, Vaslui, 2021, pp. 34-36, 57, 58.

**Anca Elena CHELARU, bibliotecar,
Serviciul Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

COMEMORĂRI

Alexandru Philippide

(1 mai 1859 – **12 august 1933**)

Lingvist și filolog, Alexandru Philippide s-a născut pe 1 mai 1859 în Bârlad, județul Vaslui.

Urmează cursurile primare, gimnaziale și liceale în orașul natal. Este licențiat al Facultății de Litere a Universității din Iași (1881).

În anul 1888 își continuă pregătirea universitară în Germania, la Halle, unde a audiat cursuri de fonetică, filologie clasică și filologie romanică.

Revine la Iași în 1890 unde continuă să predea limba română la Liceul Național. În anul 1893 devine profesor la Catedra de Filologie Română a Universității din Iași.

Colaborează la diverse publicații ale vremii precum: „Arhiva”, „Convorbiri literare”, „Viața românească” etc.

Are contribuții de mare însemnătate la cunoașterea lingvisticii românești și este creatorul Școlii filologice din Iași, fiind autorul unor lucrări fundamentale precum: *Introducere în istoria limbii și literaturii române* (1888), *Principii de istoria limbii*

(1894), *Gramatica elementară a limbii române* (1897).

Între 1897 și 1905 i se încredințează de către Academia Română sarcina de a conduce lucrările de elaborare a *Dicționarului limbii române*, din care a alcătuit literele A-D.

Publică, de asemenea, lucrarea *Originea românilor* (2 volume, între anii 1925-1927), în care a urmărit istoria poporului român și a limbii române din punctul de vedere al locului, epocii și modului de formare.

Este ales membru corespondent al Academiei Române pe 31 martie 1898 și membru titular al Academiei Române pe 1 aprilie 1900.

A încetat din viață pe 12 august 1933 la Iași.

Cristian Simionescu

(21 iulie 1939 – **13 noiembrie 2018**)

Poetul și publicistul Cristian Simionescu s-a născut pe 21 iulie 1939 în comuna Hlipiceni, județul Botoșani.

După absolvirea școlii primare în comuna natală, urmează cursurile Liceului Național din Iași, cu excepția ultimei clase, pe care o absolvă în 1956 la Liceul „Aurel Vlaicu” din București. Este absolvent al Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1966), susținându-și examenul de licență cu lucrarea *Proza lui Mihai Eminescu*.

Devine profesor la Școala Generală nr. 6 din Bârlad (1967-1982); lucrează, de asemenea, la Clubul elevilor „Spiru Haret” Bârlad în calitate de profesor la Cercul de literatură și presă unde editează publicația „Revista Cireșarilor”, continuată cu „Pagini de jurnal”.

Debutează editorial în 1970 cu volumul de poezie *Tabu*, la Editura Cartea Românească, apoi, timp de zece ani, este interzis de cenzura comunistă.

Devine membru al Uniunii Scriitorilor în 1983.

Face parte din numeroase jurii literare naționale pentru tineri scriitori și scrie cronici de artă plastică în revista ieșeană „Cronica”.

Colaborează la diverse publicații precum: „Adevărul”, „Baaadul literar”, „Colloquium”, „Cronica”, „Convorbiri literare”, „Dacia literară”, „Flacăra Iașului”, „Hyperion”, „Luceafărul”, „Poesis”, „România literară”, „Zori noi” ș.a.

Volume publicate: *Tabu*, 1970; *Vicleniile oceanului*, 1980; *Maratonul*, 1985; *Insula*, 1988, *Poezii*, 1997; *Ținutul bufonilor* (2001), *Ținutul fructelor* (2002).

Obține numeroase premii pentru activitatea literară: Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul *Maratonul*, București (1985); Premiul de poezie „Galeriile tomitane”, Constanța (1995); Premiul „Serile de poezie”, Neamț (2001); Premiul „Opera Omnia” la Festivalul româno-canadian „Ronald Gasparic”, Iași (2002); Medalia „Teiul de aur” pentru literatură, Ipotești (2002); Premiul revistei „Convorbiri literare”, Iași (2003); Premiul Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași, pentru „Opera Omnia” (2007); Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, Botoșani (2008).

S-a stins din viață pe 13 noiembrie 2018.

Ion Gheorghe Pricop

(15 aprilie 1944 – 14 noiembrie 2018)

Prozatorul și poetul Ion Gheorghe Pricop s-a născut pe 15 aprilie 1944 în localitatea Duda, comuna Duda-Epureni, județul Vaslui.

Urmează cursurile școlii primare și gimnaziale în satul natal, fiind atras de lumea poveștilor și a baladelor populare (1951-1960). Urmează cursurile Liceului „Cuza-Vodă” Huși în perioada 1960-1964, când îl cunoaște pe Ion Alexandru Angheluș care îl introduce în Cenaclul „Mihai Eminescu” al Casei de Cultură din Huși.

Este licențiat al Facultății de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde îi are profesori pe Alexandru Dima, Elvira Sorohan, Constantin Ciopraga.

În 1969 devine profesor de limba și literatura română la Școala Duda unde activează timp de aproape patru decenii până la pensionare, în 2008. Este, de asemenea, numit director al școlii, funcție pe care o îndeplinește în două mandate: 1970-1980, 1984-1989.

Debutează ca poet în 1963 în revista „Flacăra Iașului”, iar ca prozator, cu povestirea *Caii apelor* în revista studentescă din Iași „Alma Mater” (1971). Este prezent cu versuri în antologia *Pământ iubit* (1968), editată de Casa Creației Populare Vaslui.

Colaborează la numeroase publicații precum: „Adevărul literar din Vaslui”, „Ateneu”, „Convorbiri literare”, „Dacia literară”, „Flacăra”, „Lucașul”, „Poezia”, „Porto-Franco”, „Pro-Saeculum”, „Prutul”, „România literară”, „Tribuna învățământului”.

Volume publicate: *Nesomnul patriei* (1980), *Corăbii în septembrie* (1984), *Călărețul de os* (1991), *La coada cometei* (1997), *Balada vârstelor* (2004), *Caligramele destinului: A doua carte a lui Iov* (2006), *Terapiile invocației* (2008), *Confortul Inorogului* (2011), *Paradigma deșertului* (2015), *Cânta la Duda o chitară* (2016), *Cartea celor cinci semne* (2016), *Elegiile albastre* (2018).

Devine membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași, în 2001.

S-a stins din viață pe 14 noiembrie 2018.

Corneliu Ifrim

(10 februarie 1940 – **27 decembrie 2003**)

Prozator și dramaturg, Corneliu Ifrim s-a născut pe 10 februarie 1940 în orașul Vaslui.

Urmează cursurile Școlii Elementare nr. 1 „Trei Ierarhi” din Iași și Liceul Național din Iași (1957). În perioada 1957-1959 urmează cursurile Facultății de Istorie-Filosofie, secția Istorie-Limba română din cadrul Universității „Al. I. Cuza” Iași.

Predă la liceul din localitatea Movila Miresii și la școli din municipiul Brăila (1964-1965). Urmează un curs postuniversitar de ziaristică între 1973-1974.

În 1990 înființează, împreună cu Constantin Dobre, seria nouă a ziarului „Mercur”, iar în 1991, prima editură din Brăila după 1989 - „Succes”. În același an, devine membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști. Este, de asemenea, membru al Uniunii Internaționale a Jurnaliștilor.

Este redactor la publicațiile: „Înainte” (1971-1985, redactor-șef 1985-1990), „Libertatea” (23 decembrie 1989-15 martie 1990), „Mercur” (1991-1993), „Monitorul de Brăila” (din 15 august 2002, redactor-șef și director).

Debutează publicistic în ziarul „Înainte” în anul 1965, iar editorial, în 1982 cu volumul *Trufie și umbră* pentru care obține Premiul „Panait Istrati” al Uniunii Scriitorilor din România (1984).

Dramatizează piesa „Roata” după *Roata cu șapte spițe* de Dominic Stanca, a cărei premieră are loc pe 11 noiembrie 1984 la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila.

Împreună cu Pompiliu Gâlmeanu semnează scenariul filmului documentar „Bună dimineața, Brăila!”, realizat la studioul Sahia (1985).

Colaborează la: „Colocvii”, „Dunărea”, „Libertatea”, „Lucașul”, „România literară”, „Tribuna”, „Tomis” etc.

Volume publicate: *Trufie și umbră* (1982), *Luna rupe din noapte* (1986), *Brăila* (1988), *Fulgere peste fluviu* (1988), *Răstignit pe semilună: Închinare lui Brâncoveanu* (2002), *Orbul cu privirea albastră* (2003), *Paharul cu rouă* (2003).

Obține următoarele premii: Premiul I la Concursul Național de Scenarii Artistice pentru scenariul „Solstițiul” (1978), Premiul pentru publicistică (interviu) al Uniunii Ziariștilor din România (1987), Diploma de excelență din partea Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Brăila, acordată post-mortem (2004).

Este membru al Uniunii Scriitorilor din anul 1993.

S-a stins din viață pe 27 decembrie 2003 la Constanța.

Bibliografie:

Alexandru I. Philippide, Iorgu Iordan. București, Editura Științifică, 1969.

Membrii Academiei Române: 1866-1999: Dicționar, Dorina N. Rusu. București, Editura Academiei Române, 1999, p. 412.

Coordonate ale prozei românești: (Autori din județul Vaslui), Daniel Dragomirescu. Iași, Junimea, 2003, pp. 54-58.

Univers cultural și literar vasluian: Dicționar, Ioan Baban. Iași, PIM, 2008, pp. 227, 228.

Personalități bârlădene: Dicționar, Oltea Rășcanu Gramaticu, vol. II L-Z. Iași, PIM, 2012, pp. 280-283.

Ion Gheorghe Pricop – 70, ed. îngrijită de Lina Codreanu și Livia Andrei. Bârlad, Sfera, 2014.

Scriitori vasluieni, Theodor Codreanu. București, Tritonic, 2019, pp. 128-131; 132-149.

<https://brailachirei.files.wordpress.com/2011/08/personalitati-brailene-de-ieri-si-de-azi.pdf>.

**Anca Elena CHELARU, bibliotecar,
Serviciul Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

DIALOG RIMAT CU POETA DANIELA OATU

A.T.

Mă bucură enorm și mă onorează
Să pot dialoga cu **Fata de rouă**,
Cea care valsurile-mbrățișează,
Cine este ea? Spuneți-ne și nouă...

D.O.

Un dialog rimat... Asta, da, provocare!
Nu-mi mai amintesc să fi avut oare...
Când fugi din poveste să mă vadă
Fata de rouă – o altă Șeherezadă...

A.T.

Mereu am crezut că poeții sunt singurii care
Se opresc să simtă când lumea toată-i
mișcare,
Cu radiera din suflet corectează simțiri
Și tac în poeme înveșmântate în nemuriri...

D.O.

În bărcuțe de hârtie, pe ape desenate,
Ei din privirea lumii îndepărtează ceața;
Când soarele închide un ochi pe jumătate
Cu strălucirea lor începe dimineața.

A.T.

Ați debutat pe vremea când erați copilă,
În '82, la o revistă din Bacău,
Ați scris despre **Eternitate**[a cea] **fragilă**
Și, îmbietor, **Fantasmele versului Rău**.

D.O.

Orânduite-s toate de Bunul Dumnezeu:
Debutul publicistic în revista „Ateneu”,
Sub semnul *eternității* cântul iubirii
zbuciumat
De-un personaj insolit, *Versul cel Rău*
fredonat.

A.T.

V-am admirat mereu versul atât de grăitor,
Fascinat de viață și molipsit de dor,
„Cumpărător de vise”, rudă cu regretul...
Cum este Daniela... și omul, și poetul?

D.O.

De bucuriile mari locuiesc la 1 Km depărtare...
Sunt un strop de rouă gânditoare
Care știe sigur că-ntr-o zi
Copacul desenat cu degetul pe geam va
înflori.

A.T.

Anotimpurile Himerei sunt fascinante
Atât de multe trăiri într-o singură carte! –
„Insomnii” ori „Nopti albe”, „Iertări de Crăciun”
...
Care este povestea acestui volum?

D.O.

Clipa e vis, viața e fum...
Cu povestea nu se pornește ușor la drum;
Cu *Himera* la braț învingătoare-s mereu,
Anotimpurile dantești ale sufletului meu.

A.T.

Pentru un poet, clipele altfel se scurg
Ceasul lăuntric sună la **Jumătate amurg**.
Să fi simțit veșnicia tot mai grăbită
Și viața pulsând tot în a iubirii ispită?

D.O.

Cât vede secunda dincolo de noi,
Câtă lumină, *amurgul* ne-mparte!
Când atât de aproape e cerul
Iar noi... cu aripile retezate...

A.T.

„Înger tardiv”, „Înger boem”, rătăcitor
Ori în minuni neîncrezător...
„Suflet de hârtie”, „Ploaie captivă”...
O lirică aparte cu **Înger în derivă**?

D.O.

În plină pandemie am înconjurat lumea
toată,
În fața casei din rai unde *îngerii* aripi împart
Am rostogolit din Carul Mare o roată
Și nemurirea am întins-o la uscat.

A.T.

Talentul v-a făcut câștigătoare
A numeroase premii literare,
Dar dintre toate, mi l-ați putea spune
Pe cel mai drag și... de ce anume?

D.O.

Au fost premii mai mari sau mai mici
Memoria le-a înghițit cu lăcomie;
Important e ca inima neobosită a lirei
Să palpitate mereu, să fie vie.

A.T.

În carieră, sunteți un om împlinit,
Cu realizări demne de menționat,
Un profesor cu har și foarte-ndrăgit.
Ce planuri aveți în viitoru-apropiat?

D.O.

Las timpul să răspundă, pe masă am acum
Un sfert din viitorul meu volum...

A.T.

Cum vedeți dumneavoastră direcția-n care
Se-ndreaptă la noi, la Vaslui, cultura?
Mai sunt tinerii, azi, fascinați de visare
Sau pragmatismul a pus pe aceasta
cenzura?...

D.O.

Ah, tinerii aceștia fără stil,
Manevrând obsedant telefonul mobil,
Vor sluji ei cultura în anii ce vin?
Concluzia se-ascunde în frunza de pelin...

A.T.

În încheiere, eu vă mulțumesc și aș dori să ne-
oferiți
Poemul pe care cel mai mult îl îndrăgiți...

D.O.

Și eu vă mulțumesc
Spunându-vă deschis
Poemul cel mai îndrăgit e cel din vis,
E cel pe care încă nu l-am scris...

Aripă mijindă

Abia îmi mijise o aripă...
-Încotro plutești? m-a-ntrebat
frunza
căzută
căznindu-se
să urce
înapoi
în copac.

**realizat de Alina TANASĂ, bibliotecar,
Serviciul Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

BĂTRÂNA ȘI EXTRATERESTRUL – CRONICA UNEI CĂRȚI AȘTEPTATE

Nu pot să-mi ascund satisfacția la apariția acestei cărți care s-a construit sub ochii noștri, ai membrilor cenaclului ProLITERA, pas cu pas, la care, ne place să credem, am contribuit infimezimal, dar la care am avut privilegiul de a râde primii. Nu este o carte de răs și despre răs, dimpotrivă, unele dintre povestiri, ca și o parte dintre personaje, evoluează sub semnul dramaticului și al tragicului chiar, după cum autoritatea auctorială i-a așezat. Așa după cum însuși autorul afirmă încă din titlu-paratext, cele șase povestiri pot fi ușor relaționate sub forma unui roman, dar, de asemenea, consistența lor narativă le poate considera independente. Toate narațiunile, încadrate de un prolog și de un epilog necesar, sunt ordonate cronologic, revendicându-se cert din prima povestire - *M10rk (prolog): Extraterestrul, Luminițe,*

Interviul, Momente esențiale, Statuia, Temporar absent, Plecarea (epilog).

Rezumativ, extraterestrul (ET), purtând indicativul stelar M10rk, pe care îl vom autohtoniza sub numele de Miorc – sugestați de bătrâna Veta, voiajează prin spațiul cosmic precum Luceafărul eminescian, mânat de un vis nebun în care nu crede nimeni din sfera lui, cu excepția sa, bineînțeles: descoperirea unor forme de viață inteligentă. Paradoxal sau nu, destinul îi oferă această oportunitate, forțându-l să aterizeze din cauza epuizării combustibilului în vecinătatea babei Veta, pe ulița unui sat mocirlos, fără nume, dar care poate fi regăsit în orice cătun pierdut al spațiului mioritic.

Apariția extraterestrului impactează, paradoxal, cel mai puțin persoana detașată/izolată de comunitate – baba Veta, un arhetip al timpurilor recente, dar și contemporane, când apariția unei mașini era - automatism

mental - legată de ajutoare. Bătrâna Veta trăiește sub semnul unor așteptări pragmatice: ajutoarele, lemnele, rachiul adus de Gheorghită, revenirea ET-ului. De aceea, toate contactele sale cu intrușii – ET, Profesorul, recenzorul – se raportează la necesitatea imediată a existenței materiale. Cu toate acestea, ea nu este lipsită de sensibilitate; în ciuda comportamentului ei agresiv verbal, acceptă prezența acestora în spațiul său intim, oferindu-le posibilitatea unui monolog/dialog în funcție de capacitatea ei/lor de înțelegere. Nu va realiza niciodată excepționalul experienței sale unice – întâlnirea de gradul III – cu o civilizație superavansată, dar experiența va produce în psihicul ei o mutație umanizatoare: - *Miorc! Puiu' meu drag! strigă baba Veta, iar vocea ei era plină de o durere sinceră.; - Da' acuma e plecat și nu știu când se întoarce... dac-o să se mai întoarcă, săracu'!... Și pe obrazul uscat al bătrânei se scurse o lacrimă mare și strălucitoare.* Empatie sau telepatie, sensibilizarea Vetei va produce același efect asupra extraterestrului: *O privi pe baba Veta cu ochii lui mari și albi, în care se citea tristețea despărțirii, apoi, cu infinită tandrețe, îi șopti:*

- *Lua-te-ar dracu'!...*, dovadă palpabilă că experiența pe această planetă nu a fost un eșec.

Cine este **M10rk**? Un visător, un naiv și un aventurier interstelar: *M10rk visa cu ochii deschiși. Visa că va descoperi civilizația supremă, de Tipul V: o civilizație atât de avansată, încât va fi renunțat de bunăvoie la atributele constrângătoare ale speciei. Tânjea după aventură, asemenea eroilor romantici din cristal, al căror curaj făcea ca, în final, să le revină nu doar victoria, ci și domnița.* Acest Miorc îi halucinează pe toți cei cu care intră direct sau indirect în contact, sub raza sa tractoare sau vindecătoare, iar autorul manifestă o compasiune evidentă față de personajele sale. Reale, ușor cosmetizate sau imaginare, așa după cum ne atenționează încă de la început, personajele sale acoperă o arie arhetipală largă.

Gheorghită este primul stupefiat sau halucinat care va realiza momentul istoric pe care specia umană îl trăiește. Știe despre extraterestri și despre OZN-uri: - *A venit cu*

aia. Și arată spre nava extraterestrului, din care se vedea doar o margine rotundă.

Ochii lui Gheorghită se măriră și mai mult.

- *Mamaie, aia-i o... un... ăla-i un ozeneu! reuși el să articuleze.*

- *Un ce?*

- *Un ozeneu, femeie! zberă Gheorghită. Așa îi spune la televizor.*

Nea Costel va fi rupt de realitate tot de efectul halucinant al *lumiștelor*, ratând astfel o avansare surprinzătoare. Mircea, tractoristul, a văzut idei și a murit din cauza uneia, singurul sacrificat de autor pentru a întregi panoplia de personaje din povestirea *Momente esențiale*. Povestirea în cauză este cea mai densă prin acțiune, dar și prin diversitatea și numărul personajelor puse în scenă: părintele Varlaam, Ana prostituata, Corozel ciroticul, Vasile, Cocoloi, Elena, Ispas, Nuța, Cavalerul de onoare, amintesc de spațiul grecesc ilustrat de Nikos Kazantzakis. Este o lume care se mișcă după reguli proprii, imuabile, bine trasate arhetipal.

Profesorul este, poate, singurul personaj real din carte. Ușor cosmetizat, dar și ușor de identificat în spațiul public relativ îngust al județului, este marcat de un singur gând: eternizarea sa pe orice cale. Iată și de ce o eventuală întâlnire cu ET și o filmare a interviului cu acesta i-ar aduce, în opinia sa, un Oscar, premiu care l-ar fixa în memoria lumii întregi.

Recenzorul este ultimul halucinat. După experiența extraordinară avută la recenzarea unei statui (evident, a Profesorului!), urmează o experiență paranormală, căreia acesta nu-i poate face față: *În fața lui, la trei metri înălțime, câteva lumiște alcătuind un arc de cerc, clipiră.*

„Lua-te-ar dracu'!...” se auzi dinspre ele.

- *O, Doamne, nu din nou! strigă tânărul.*

Și, fără să mai spună un cuvânt, sări de pe cerdac și o rupse la fugă prin ploaia deasă.

Elementele de modernitate pot fi reperate în: dialogul permanent cu cititorul: *Știu, ați mai vizitat gospodăria babei Veta. Știți că are câteva găini, un porc și... cam atât, biografismul: Aș fi vrut ca toată sceneta asta, pe care o consideram ridicolă, să se termine mai repede, să scap de hainele*

năclăite și mai ales de pantofi. Pe de altă parte, știam că ziua era abia la început: mă aștepta o slujbă de înmormântare și, cât de ciudat mi se părea încă de pe atunci, o petrecere, citatele biblice: - Pentru robii lui Dumnezeu, care acum se însoțesc unul cu altul, prin taina nunții, și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm. Pentru ca să fie binecuvântată nunta aceasta, ca și aceea din Cana Galileei, Domnului să ne rugăm, ilustrațiile de pagină, pluriperspectivismul privind personajele ET sau Ana, așa cum sunt percepute de celelate personaje sau de către autor.

Deși se autodefinește ca fiind o carte de umor, nu lipsesc notele lirice care trădează o față mai puțin cunoscută a autorului, căruia membrii cenaclului i-au ascultat și rare texte poetice: *Opri mașina pe un drum desfundat, mărginit, într-o parte, de un gard strâmb, peste care se vedea o casă șuie. În cealaltă parte, niște tufe înalte și neîngrijite, în care primăvara dăduse deja iama.*

Cea mai interesantă noutate o aduce, paratextual, paranteza care însoțește fiecare povestire, indicând afinitățile autorului cu lecturile făcute în timp. Este cazul să introducem în discuție elementele de intertextualitate, un artificiu auctorial, o tehnică deloc simplă, care provoacă cititorul la un exercițiu de relaționare. Recunoaștem astfel, deși unele sunt oferite în subtitluri, sintagme sau personaje din Ion Creangă: - *Las' că te aranjez eu, fir-ai tu să fii de hoțoman!; Apoi deschise gura și, huștiuliuc!, înghiți rachiul.;* - *Stai, măi, porcane, că te căptușește ea, Veta, acuș!* De asemenea, recunoaștem atmosfera realismului rebrenian, absurdul metamorfozării kafkiene: *Se simțea suspendat între un cer nevăzut și o prăpastie fără margini. Începu să se zbată; conștientiză repede că eforturile sunt inutile. Trupul rămânea în continuare nemișcat. Icnii din nou. Același sunet inuman, scrâșnit. În imobilitatea lui, Profesorul se înfioră.* sau ecouri din Eugen Ionescu, evident în comunicarea dintre baba Veta și ET. Relația celor doi pornește de la un evident dialog absurd în care ET încearcă să-și însușească limbajul articulat, dar limitat, al Vetei și se termină într-o bizară empatie între baba Veta și Miorc, dovadă fiind reacțiile sensibile de

mai târziu ale bătrânei, dar și ultimele cuvinte ale lui ET, care marchează amprenta pe care baba a pus-o involuntar, naiv și neprogramat, pe IA a lui Miorc.

Evident, nu putea să lipsească din ecuație rachiul, firul roșu al cărții tutelate de calitățile acestui lichid atemporal și aspațial, de vreme ce poate fi folosit atât pentru necesitățile pur biologice ale pământenilor, cât și drept combustibil pentru propulsarea vehiculului spațial cu care voiajează ET. De aceea, acest lichid obținut prin dublă distilare în care elementele primordiale - apa și focul - concluează pentru a prepara produsul final, apare sub două denumiri, paradoxal, apropiate fonetic: rachiul vs. RQ. Efectul acestuia asupra personajelor este identic, indiferent de sistemul solar în care trăiesc: *De bună seamă, cunoașteți efectele rachiului de sfeclă asupra organismului uman. Într-o fracțiune de secundă, tânărul nostru le bifă pe toate: se înroși la față, ochii i se măriră, se înecă și tuși violent. Aproape căzu pe singurul scaun din încăperea, care pârâi amenințător.*

Într-o analiză a unei cărți de umor, nu poate lipsi un element esențial: identificarea surselor comicului. Așa cum îi stă bine unei cărți bine lucrate, comicul difuzează prin toate nivelurile inter/extra/textuale: limbaj, nume, acțiune, caracter, intenție. Reținem la nivelul limbajului imprecaziunile babei Veta, lecțiile de limbă pe care le ia Miorc, articulând mecanic și inteligibil sonoritățile emise de Veta, pe care nu le va face înțelese niciodată, dovadă stând salutul său sincer din final, adresat babei Veta, dar, de fapt întregii omeniri: - *Lua-te-ar dracu'!...* Verva lingvistică reprezintă punctul forte al cărții. De referință rămân discursurile interminabile ale Profesorului, comunicarea ineficientă pe care, în naivitatea lor, personajele o disipează în jur, limbajul suburban.

Comicul onomastic derivă din contingența acestora cu spațiul rural în care viețuiesc: Varlaam, Ana, Corozel, Vasile, Cocoloi, Elena, Ispas, Nuța, Relu, nea Costel și ceilalți nu au nimic din sonoritățile elevate, chiar Miorc, cu toată esența încifrată în numele său galactic nu face excepție, excepția fiind, după cum era de așteptat,

Profesorul, căruia i se recunoaște astfel statutul de intelectual.

Comicul de limbaj este dublat de cel de acțiune: aterizarea unui ET pe ulița mocirloasă în care își înțepenește picioarele, suita evenimentelor care depășesc puterea de acoperire a părintelui Varlaam, obligat să respecte programările dascălului, ceea ce face imposibilă prezența sa ubicuă, metamorfoza Profesorului sau impactul pe care rachiul babei Veta îl are asupra intrușilor.

La nivel caracteriologic, povestirile propun tipologii umane clasice dintre cele mai diverse: intelectualul demagog, încornoratul, amarezul, parvenitul, confidentul, cocheta, prostituata materialistă, caracterul acestora fiind conturat în egală măsură de rolul lor în angrenajul social, dar și de intenția auctorială de a ni-i prezenta într-o anumită postură.

Afirmam într-o prefață la o carte anterioară, **În redacție**, că aceasta se înscrie sub zodia comicului, dar a comicului revendicat din comedia cu origine în democrația ateniană, când opinia publică a alegătorilor era influențată de satira politică făcută de poeții comici în teatrele antice. Lectura textelor de față înscrie cartea pe alte

coordonate, legate de inspirația din viața ordinară ridicată la rang de revelație, exersând toate armele comicului: confuzia, cuplul comic, triunghiul/cvartetul/cvintetul conjugal, coincidența, repetiția, interferența, conturând personaje marcate de imoralitate, pentru care dorința de parvenire, mediocritatea, ipocrizia, șantajul, prostia devin veleități caracteriologice.

Comicul glisează ușor către dramatic/tragic, personajele fiind abandonate destinului, în mâinile căruia devin jucării stricate, atinse de alienare. Astfel, finalul textelor nu oferă cititorului satisfacția personajului rotund, conform paradigmei teoretizante privind conceptul în discuție. Acest lucru demonstrează clar dimensiunile exacte ale lumii în care trăiesc – actori sau spectatori – în haina căroră această carte a reușit să-i înveșmânteze, chiar și pentru perioada scurtă a unei lecturi pasagere.

Urmând exemplul bătrânei Veta, rămânem alături de ea, pe prispa casei, în așteptarea revenirii lui Miorc, visătorul interstelar care să dinamizeze prin prezența sa fulgurantă destinul unui sat condamnat la milenară amorțire. Cu alte cuvinte, provocarea unei noi cărți...

prof. dr. Pavel TOMA

NOTE DE LECTURĂ

TOAMNĂ, AMINTIRI, VERSURI ȘI IUBIRE...

Era toamnă... Brumărel purta deja straietele care trezesc nostalgii. Doar că la Vaslui se râdea mai mult decât în alte toamne. În urbea noastră se desfășura Festivalul Umorului „Constantin Tănase” (Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” fiind unul dintre organizatori) ajuns, în acel an – 2012, la cea de-a XXII-a ediție. Printre nume mari ale actoriei românești, pe scena Casei de Cultură din Vaslui a pășit și regretatul maestru Radu Beligan cu ale sale *Confesiuni despre viață și artă*, atunci în vârstă de 94 de ani.

Pe întreg parcursul spectacolului, aproape că am uitat să clipesc pentru că inegalabilul actor (scriitorul Cornel Udrea vorbea despre „Radubeliganism”...), cu stilul-i hâtru și, totodată, sensibil, m(ne)-a captivat pe deplin.

Cuvintele sale, mesajul extraordinar mi-au rămas întipărite în minte și inimă pentru totdeauna: „Teoria mea este că longevitatea se datorează actului iubirii. Suntem născuți pe lume pentru a iubi. Orice. Nu-ți impun să joci, să iubești ce iubesc eu, ci să iubești ce iubești dumneata, dar să iubești cu adevărat. Cred că ăsta e marele mister: iubirea. Dacă oamenii ar putea să-și însușească asta, lumea ar fi o bucurie.” Apanajul unui spirit nobil, evoluat...

(sursă foto: internet)

Octombrie. Iubire. Îndemn la iubire... O lună specială pentru mine.

Nu întâmplător am început acest text cu o amintire atât de dragă și încă vie pentru că 4 octombrie reprezintă o dată specială pentru unii dintre noi. Este Ziua Internațională a Animalelor, ideea înființării unei astfel de zile aparținând scriitorului Heinrich Zimmermann, un apărător înfocat al drepturilor animalelor.

Dintotdeauna, oameni din toate categoriile sociale au nutrit sentimente de afectivitate față de cei care nu cuvântă. Nu vorbesc, dar simt asemănător nouă și se exprimă prin bucurie pură, recunoștință, fidelitate... Se spune adesea că oamenii care iubesc aceste ființe sunt deosebiți... Dintre aceștia fac parte și, poate, cei mai profunzi dintre toți... artiștii... poeții care au dedicat versuri necuvântătoarelor, al căror mesaj (direct ori subliminal) este compasiunea.

Primul nume care vine în minte este **Elena Farago**, scriitoare născută pe meleagurile noastre, la Bârlad, pe 29 martie 1878. Câți dintre noi nu au fost sensibilizați în copilărie (și nu doar atunci) de suferința și, totodată, bunătatea *Cățelușului șchiop*?...

[...]

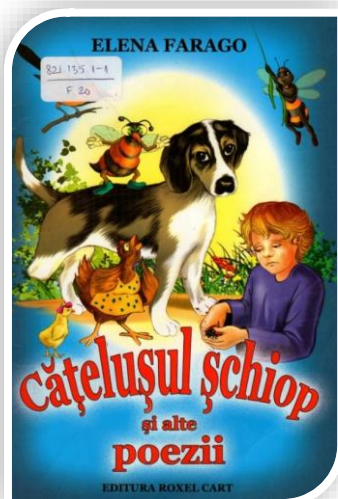
Cât sunt de frumoși copiii,
Cei cumiți, și cât de mult
Mi-ar plăcea să stau cu dâșii,
Să mă joc și să-i ascult!

Dar copiii răi la suflet
Sunt urâți precum e-acel
Care m-a șchiopat pe mine
Și nu-i pot iubi defel..

M-a lovit din răutate
Cu o piatră în picior
Și-am zăcut, și-am plâns atâta
De credeam că am să mor...

Acum vine și-mi dă zahăr
Și ar vrea să-mi fie bun,
Și-aș putea să-l mușc o dată
De picior să mă răzbun,

Dar îl las așa să vadă
Răul că un biet cățel
Are inima mai bună
Decât a avut-o el.

Versuri pe cât de simple, pe atât de puternice... Toleranța, iertarea, bunătatea reprezintă atribute ale umanității, pe care trebuie să le învățăm încă de la cele mai fragede vârste. Poetii știu acest lucru... Căci cine altcineva, dacă nu ei, ar putea metamorfoza mai bine, mai frumos lacrimile știute ori neștiute ale lumii, dându-le viață prin cuvinte, îmbrăcându-le în poezii menite ne(mai)muririi?...

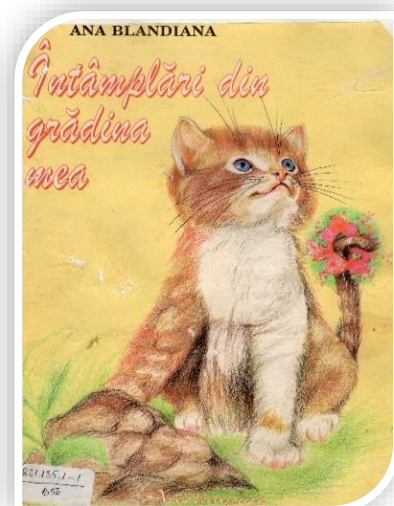
De locuitorii Universului inocenței s-a apropiat și scriitoarea cunoscută ca „poeta sufletelor simple”, **Otilia Cazimir** (12 feb.1894 – 8 iun. 1967). Lirica sa, care nu este

impregnată de un rol moralizator precum cea a Elenei Farago, are darul de a bucura și înduioșa. Tabloul viețuitoarelor cuprinse între paginile cărților sale este unul vast: motănei, mieluți, arici, rățuște, iepurași etc.

sursă foto:
<https://www.ziarpiatraneamt.ro/124-de-ani-de-la-nasterea-poetei-otilia-cazimir>

Un alt nume important al literaturii, personalitate a culturii românești și deținătoare a unui număr remarcabil de premii literare naționale și internaționale, este **Ana Blandiana** (n. 25 mart. 1942). Autoare a numeroase volume de eseuri, proză și poezie, aceasta a dedicat cărți și copiilor, în care putem citi despre oi, iezi, căței și despre mai cunoscutul motan Arpagic („Ca să-l conving să rămână,/ I-am dat și-un pic de smântână;/ Și, pentru că era mic,/ L-am botezat Arpagic”).

Cine nu a auzit de năbădăiosul Zdreanță „cel cu ochii de faianță”? Poate nu toți știu, dar cel care a dat numele celebrei poezii a lui **Tudor Arghezi** (21 mai 1880 – 14 iul. 1967) chiar a existat în realitate. Însuși poetul a fost un iubitor de animale, iar în curtea impunătoarei case Mărțișor (numită de scriitor „patria literaturii mele”), cu grădină și livadă, trăiau o mulțime de pisici și căței. Zdreanță era vedeta.

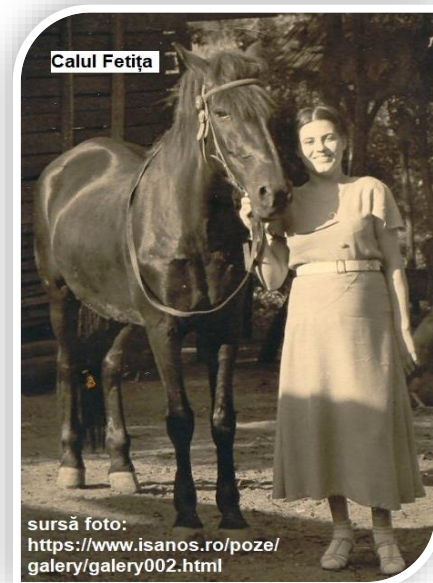

„Ograda e un refugiu al tuturor animalelor prigonite de concetățeni, aruncate, alungate, bătute, flămânde, cu care se onorează omul în herghelii, turme și cirezi. Câinii și mățele fac ce fac și ajung la noi. [...] Vine o pisică pestriță ca un Luchian, albă ca o statuie, cenușie. Mama Fatalitatea o prevede pe fiecare cu o particularitate. Uneia-i stă bine pata pe un ochi sau cărarea simetrică din frunte; alta, mânjită cu galben și roșu ori vânăta până la două labe cu ciorapi, se apropie – pis, pis! – și, elegantă, se sucește cu pântecul în sus, pe spate. Un pisic în mizerie târa după el o sfoară de coadă frântă, apucată de o ușă; acum e frumos, e proprietar și ciordește ca țigan, cu o seninătate de înger.

[...] Pe Zdreanță l-am găsit prăbușit în irișii aleii. Era ca o sarică flocoasă, bălțată, cocoloșită. [...] S-a muncit să se scoale: fusese desigur bătut în spinare. Șovăind într-un șold, ni se arăta în mărimea lui, cât un miel, dar ca un clown împiedicat în nădragii de câteva ori mai largi decât măscăriciul. Părea ca un copil

îmbrăcat în izmenele părințești, rupte de jur-împrejur. Schimonosita făptură s-a lipit numaidecât de noi.” (*Versuri și proză*. Tudor Arghezi. București, Editura Ion Creangă, 1980)

Cum nu doar în literatura pentru copii întâlnim poezii dedicate necuvântătoarelor, una dintre cele mai sensibile poete din literatura română, **Magda Isanos**, al cărei destin s-a frânt prea repede (17 apr. 1916 – 17 nov. 1944), când mai avea atâtea de spus pe tărâm literar, a fost o mare iubitoare de viață, de oameni, de natură, de tot ce a lăsat Dumnezeu bun pe acest pământ. Sufletul ei a fost brăzdat de regretul sfârșitului ce avea să vină prea timpuriu și de întrebări: „Doamne, unde-ai să ne-așezi pe noi,/ visătorii,/ care-am băut din corola florii/ de mătrăgună – și-am trăit goi?”. Cât de frumos, pătrunzător și tulburător versifică în *Calul de la birja de noapte...*

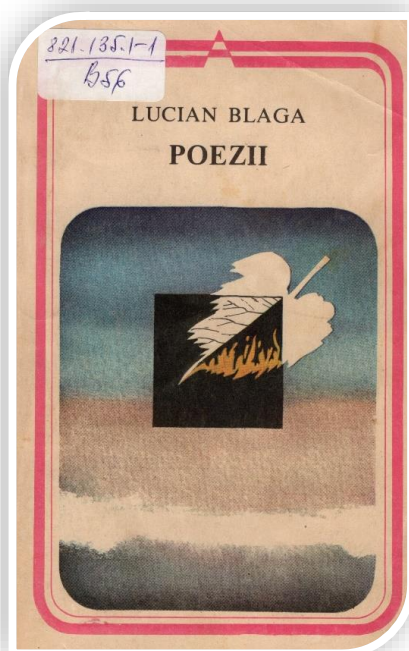

Parcă s-ar fi-nchegat din ceață: șade bătrâna birjă-n gară și se-aud locomotive triste-n aer ud – în care-așteaptă ploaia și nu cade; și se gândește calul fără vlagă la biciul ce-l pândește și la drum, la umezeala grajdului și cum e hamul greu și nu i-l mai dezleagă. Iar buza lui bătrână se-nfioară de-o suferință fără răzvrătire, simțind aroma fragedelor fire de iarbă, ce răsar pe câmp afară

și, pirotind, urechea-și ațintește
 s-audă glasul aspru care-i cere
 mereu să-și miște trupu-ntr-o durere
 ce, ca și drumul, nu se mai sfârșește.
 O vreme-avu pe-alătura tovarăș
 și boturile când li s-atingeau,
 povara mult mai lesne-o dovedeau,
 dar a căzut prietenul – și iarăși
 stă calul și nu poate să priceapă
 întunecoasa lege care-l mână
 prin nopți mucegăite și prin apă.
 Și-n sinea lui se roagă să rămână
 cum a rămas și celălalt, pe paie,
 nesimțitor la bici și-njurătură.
 Fierbinte fulger gândurile-i taie
 și-adânc simțind încă-o înjurătură,
 pornește, -n spate roțile s-aud
 ca ieri, ca-ntotdeauna, și departe
 locomotive-n aerul cel ud
 ca strigăte de dincolo de moarte.
 1937

(din volumul *Versuri*. Magda Isanos.
 București, Editura pentru literatură, 1964)

Lucian Blaga (9 mai 1895 - 6 mai 1961) -
 filozof, poet, dramaturg, traducător, jurnalist,
 profesor universitar, academician și diplomat
 român – este una dintre cele reprezentative
 figuri ale culturii românești, un scriitor prolific
 în a cărui vastă operă descoperim și versuri
 dedicate animalelor:

Motănelul

[...]

„Îmi pupă lung mâna ca unui vlădic,
 cu toate că prin zodiacul desuet
 sunt tocmai contrarul unei mari fețe.
 Căci mă cred cu putere poet.

S-alintă. Se-ntinde pe manuscris. Cu
 sălbăticie
 se tăvălește, și indecent, prin poezie.
 Își linge labele omenește. Vrea să se spele
 de-o funingine de iad sau de zgură de stele.

La subțiori, precum bine veți ști-o,
 e cald ca o pasăre pe subt aripi.
 Și-i moale. Cald și moale ca fata pe care
 am iubit-o cândva, în iarbă, la Rio.

Măgărușul

[...]

În cerc îngust, din care visul nu mai scapă,
 un măgăruș se învârtea-nhămat, subt soare,
 găleți să urce în fântână, să coboare,
 cu truda lui scotea un firicel de apă.

Și jgheabul picura, la capăt să se-aleagă
 verdeața firavă a unui strat de humă.
 Aci pământul n-a fost niciodată mumă.

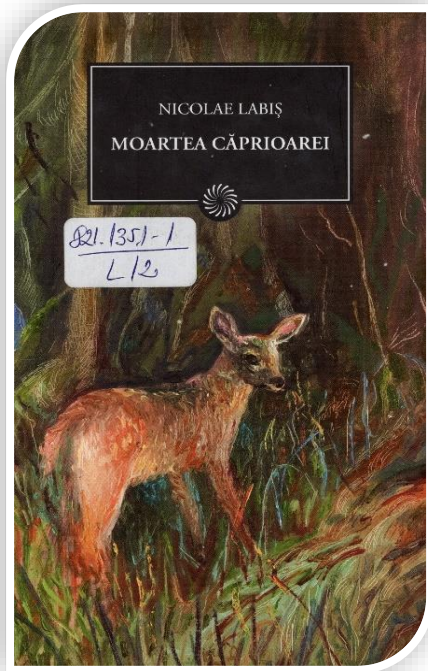
Măgarul orb, în învârtire, rar curmată,
 subt arșiți adăpa, cu sete, vara-ntreagă
 agave, nalbă, oleandri și mușcată.

Moartea căprioarei este o capodoperă
 a literaturii române, scrisă de **Nicolae Labiș** la
 vârsta de 18 ani și în decursul unei singure
 nopți. Labiș, o viață prea scurtă (2 dec. 1935 –
 22 dec. 1956) pentru un spirit atât de profund
 și o inimă atât de simțitoare. El însuși se
 autoportretiza în *Sunt spiritul adâncurilor*:
 „Eu sunt spiritul adâncurilor,/ Trăiesc în altă
 lume decât voi/ [...] Din când în când/ Mă urc
 în lumea voastră/ în nopți grozav de liniștite/
 Și-atunci aprind mari focuri/ Și zămislesc
 comori/ Uimindu-vă pe cei ce nu mă-
 nțelegeți.”

Sfășietorul poem al căprioarei este
 inspirat chiar din realitate, una care l-a
 marcat pe copilul Labiș în timpul secetei din
 anul 1946 când a fost nevoit să meargă cu
 tatăl său la vânătoare în Poiana Blănarului.

Într-un interviu acordat „Jurnalului Național” în 2009, Margareta Labiș, sora poetului, povestește cum fratele ei, venit acasă, la Mălini, pe neașteptate, în vara anului 1954, după ce a gustat puțin din mâncarea pregătită de mama lui, a plecat călărind în goană... A avea să reconstituie traseul și momentele dureroase (ale lui, ale căprioarei...) din ziua când fusese la vânătoare cu părintele său... Întors seara, a mâncat repede, a intrat în cameră și nu a mai ieșit decât după miezul nopții când și-a rugat mama – care nu își terminase treburile în bucătărie - să-l asculte: „Seceta a ucis orice boare de vânt...”

Emoțiile puternice ale unui suflet de zece ani au fost transpuse în versuri de același suflet, dar ajuns la o maturitate poetică:

[...]
„Sticlea în ochii-i umezi ceva nelămurit,
Știam că va muri și c-o s-o doară.
Mi se părea că re trăiesc un mit
Cu fata prefăcută-n căprioară.
De sus, lumina palidă, lunară,
Cernea pe blana-i caldă flori stinse de cireș.
Vai, cum doream ca pentru-ntâia oară
Bătaia puștii tatii să dea greș!

[...]
Ce-i, inimă? Mi-i foame! Vreau să trăiesc și-aș
vrea...

Tu, iartă-mă, fecioară - tu, căprioara mea!

Mi-i somn. Ce 'nalt îi focul! Și codrul, ce adânc!
Plâng. Ce gândește tata? Mănânc și plâng.
Mănânc.”

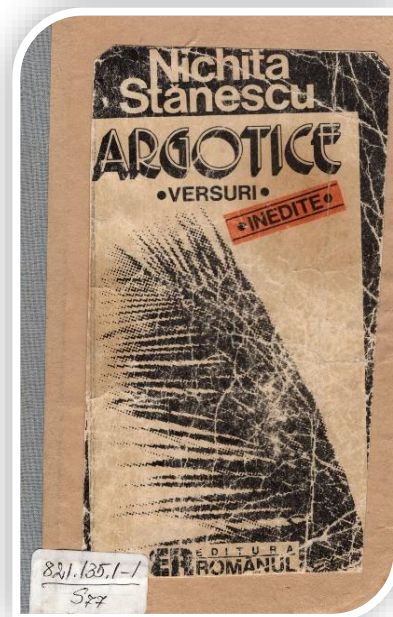
Nichita Stănescu (31 mart. 1933 – 13 dec. 1983), considerat unul dintre cei mai importanți scriitori români, cel care-și îndemna inima să fie „simplă ca moartea”, care se autoportretiza ca „o pată de sânge/ care vorbește”, își exprimă, în *Balada motanului*, o asemenea dorință:

Motan m-aș fi dorit să fiu
cu coada-n sus, cu blana-n dungi,
cu gheare și mustețe lungi,
c-un ochi verzui
și-un ochi căpriu

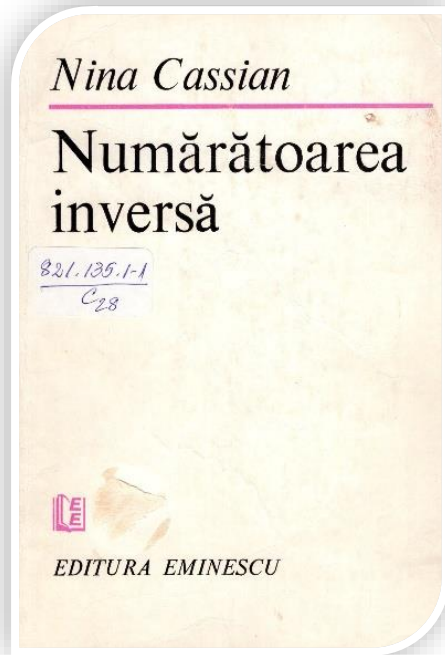
La ora când târâș-grăpiș
zăpada nopții se adună
eu, cocoțat pe-acoperiș,
să urlu a pustiu de lună

Și-atuncea, șapte gospodine
să dea cu bolovani în mine
și să mă-njure surd, de Domnul,
că le-am stricat, urlând, tot somnul.
[...]

joi, 11 August 1955, Ploiești
(din volumul *Argotice*. Nichita Stănescu.
București, Editura Românul, 1992)

În volumul de poezii *Numărătoarea inversă* (1983) semnat de **Nina Cassian** (27 nov. 1924 – 15 apr. 2014), ne sensibilizează următorul poem:

Puiul pisicii nu-și cruță mama
pentru că aceasta are coada ruptă.

O tot mușcă de ciotul încă sângerând;
pisica-mamă miaună amarnic,
încearcă să-l depărteze cu o labă moale,
dar puiul nu se lasă,
mursecă mărunț, mărunț
ciotul de coadă
obținut prin râvna copiilor străzii:
legarea strâns a unei sârme
(ceva mai demult,
când pisica era încă gravidă).

Poeții nu ne cer să le iubim operele. Ei doar își pun sufletele pe tavă și lasă totul la latitudinea sufletelor noastre... Cred că așa este și cu animalele. Ele, prin autenticitate, lasă totul la latitudinea sufletelor noastre...

Bibliografie:

Contemporan cu ei, Emil Baltazar.
București, Editura pentru literatură, 1962;

...Urmele poetului Labiș, Gheorghe Tomozei.
București, Editura Sport-Turism, 1985;

Nicolae Labiș în amintirile contemporanilor.
Antologie de Daniel Corbu.
Iași, Princeps Edit, 2011.

**Alina TANASĂ, bibliotecar,
Serviciul Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

NOTE DE LECTURĂ

CALEA REGĂSIRII DE SINE ÎN POEZIA SILVICĂ GRUIA

A tunci când se lansează o carte, e o sărbătoare a autorului, a culturii și, de ce nu?, a noastră, a tuturor. E o hrană spirituală pentru suflet. Debutul literar al Sivicăi Gruia a avut loc la începutul anului 2023 cu volumul *Treptele Sufletului*, iar astăzi se prezintă în fața publicului vasluian cu cel de-al doilea volum de poezii, *Regăsirea de Sine*. Comparând cele două titluri, cu semnificații profunde, constatăm o legătură între ele. Călătoria ei spre suflet nu a fost deloc ușoară, a trecut prin fericire, durere, dezamăgire, furie, revoltă. Urcând treaptă cu treaptă, a creat pe fiecare și a evoluat, a descoperit frumosul din sine și oameni, din tot ce ne înconjoară. După multe căutări cu „Albastrul din suflet”, cu seninătatea, liniștea și pacea, s-a regăsit în poezie cu adevărat, așa cum mărturisește în „Poezia mea”, aflată în deschiderea volumului: „Este ecoul/ simțirilor mele/ Gândurilor mele sau este o taină”.

Acest volum de poezii reflectă, de fapt, raportul dintre sine și lume. Tematica e diversă: iubirea sub toate formele sale, satul, familia, copilăria, natura, problemele sociale

naționale și internaționale, un loc aparte ocupând poezia religioasă.

Tema predilectă este iubirea. Autoarea aspiră la o iubire ideală și se mulțumește să vadă iubitul „Numai o clipă” și, de nu vine atunci, îi adresează o „Scrisoare” în care îi povestește totul, uneori chiar ironic despre „debandada de la noi”. Dacă nu răspunde la scrisoare, îl caută în „stele și în soare” cu speranța regăsirii. Aleargă prin toate anotimpurile, aleargă spre iubire, însă constată cu profundă tristețe că a fost o „fantasmă”, o „nălucire”, sufletul e rănit că iubitul a rămas în sfera visului. Nu dezarmează! Îl îndeamnă încrezătoare în iubire, „Hai, Iubitule!”, și, la fel ca în poezia eminesciană, apare cadrul natural: codrul, buciul, izvorul murmurând. Iubitul nu vine, despărțirile sunt dureroase, „Anotimpurile devin triste” și își imaginează că este dus pe „calea neîntoarsă” și va veni doar în vis când îl va întreba „De ce-ai plecat?”. Dorința de a explora lumea și misterele, de a găsi iubirea adevărată crește. Prin poezia „Aș vrea”, aflăm că ar dori să fie un spiriduș, o veveriță, un trandafir. Când

găsește iubirea, roagă „Clipele de iubire” să rămână fiindcă simte că e deplină. Constată că e efemeră, drama singurătății fiind descrisă în poezia „Singură în doi”, când iubitul se tot îndepărtează luând miracolul iubirii cu el. Lirismul poeziilor trezesc emoții profunde.

Prin regăsirea de sine pătrunde în rădăcinile de vis ale satului, unde trecutul și prezentul se întretaie. Sunt reprezentative poeziile: „Satul sărac, bogat”, „Printre morminte”, „Durere pentru cei pierduți”, „Chipul mamei”, „Seceta” etc. Nevoia de iubire o duce spre satul copilăriei. Acolo, în micul univers, zărește „Un car cu boi”, imaginile sunt copleșitoare și surprind durerea bătrânului rămas singur ce-și „deapănă amintiri de suflet”, apoi o vede pe sora sa mergând împovărată de pierderea fiului, reprezentativă fiind poezia „Sora mea din sat”. „Dorul de casa părintească” rămâne un „altar”, o „umbră”. De sărbători trimite un „Colind pentru mama”, „plecată-n cer”.

O altă temă, asupra căreia s-a aplecat mai mult decât în primul volum, este apropierea de Divinitate, care o ajută să depășească momentele dificile. Care ne ajută, de fapt, pe noi toți: „să te păzească de tot răul”. Aude vocea lui Dumnezeu și înalță rugă „să-i dea din fericirea pământului” și pentru iertarea păcatelor tuturor. Stă „îngenunchiată” lângă icoana Maicii Domnului, Îi aduce slavă pentru că poate să scrie poezie și este „uneori fericită”.

Caută liniștea în mijlocul frumuseții naturii, o eternizează în versuri și chiar are capacitatea de a dialoga cu păsări, plante etc: „Dialog”, „Macii”, „Salcia”, „Floarea soarelui”. Impresionată de povestea „Puiul” de Alexandru Brătescu-Voinești, așa cred eu, scrie poezia „Prepeșița în lan”, după o

întâmplare adevărată, versuri sensibile despre soarta puiului.

Am descoperit și poezii cu tușe satirice, mai tăioase sau mai suave, cu o ușoară notă de pamflet critică aspectele negative ale societății: „Valorile-s cu susu-n jos/ E o debandadă planetară”, „În ședințe dăm cu gura/ Că noi protejăm natura”, „Se toarnă multe baliverne/ La Radio, la TV, în ziare.”

Regăsim expresii frumoase ale unui stil artistic aparte: „sufletul senin tresaltă”, „lanuri unduind”, „lumina argintie curge”, „suflet împătimit de dor”, „fărâșă de cer”. Câteva personificări unduiesc prin versuri: „anotimpuri triste”, „bătrânețea, colecționara de boli”. Cele mai întâlnite rămân epitetele: „crâmpei inalterabil”, „alai strălucitor”, „suflet cernit”, „nuanțe sângerii”. În schimb, nu abundă metaforele sau comparațiile.

Mesajul poeziilor este concentrat în jurul câtorva motive: căutarea iubirii, copilăria, credința, lumea înconjurătoare, societatea azi, timpul.

În construcția poemelor vom întâlni două căi preferate de autoare și anume: versul clasic și cel liber. Versurile clasice sunt pe înțelesul tuturor, doar peste cele libere plutește un ușor vâl de abstract.

Poezia Silvicăi Gruia s-a născut din iubire și deșteaptă emoții. S-a scufundat în sine, și-a contemplat interiorul și, astfel, s-a aivert versuri ale căror vibrații ajung până la noi. Sunt poezii prin care putem privi în sufletul său. De fapt, autoarea ne-a descuiat ușa prin care putem pătrunde și noi, cititorii. În felul acesta cuvintele trec de la inimă în inimi...

Silvia HODAȘ,
membru al Cenaclului de Pictură și Literatură
„Octav Băncilă” al Cercului Militar Iași

VEȘNICIA CURCUBEULUI – SEMN AL TĂCERII FUNDAMENTALE

Parcă anume pentru a contura și mai precis un univers liric puternic și pronunțat, Silvia Rotaru își construiește un eșafodaj critic serios, comentând o societate culturală care nu mai are nevoie de a fi lăudată și o revistă la fel de importantă, fiind vorba despre Societatea Culturală Junimea și revista „Convorbiri literare”.

Junimea și Convorbiri literare, micromonografie, aflată deja la ediția a doua, apărută la Editura Media Sind, Vaslui, 116 p., are o prefață semnată de Ioan Baban și un Cuvânt însoțitor semnat de prof. univ. dr. Pavel Florea.

Concepută ca o lucrare de sinteză a unui fenomen cultural excepțional numit Junimea care a făcut posibilă apariția celei mai de durată și mai serioase reviste de cultură din România, „Convorbiri literare”, această lucrare a Silviei Rotaru are darul de a comprima și sistematiza riguros ideile cele

mai importante despre Junimea, devenind un adevărat reper pentru cei interesați de acest subiect. Cartea Silviei Rotaru este, așa cum susține și Ioan Baban în prefața sa, o reușită sintetică, absolut necesară pentru cei interesați de momentele de importanță radicală pentru cultura și literatura română. Desigur, cartea se deschide cu Întemeierea Junimii, capitol în care opiniile personale au la bază și o documentare riguroasă, bazându-se pe folosirea unei bibliografii bogate, fie că vorbim de G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Nicolae Iorga, Ovidiu Papadima, Mihai Drăgan, Pavel Florea și, mai ales, de Iacob Negruzzi cu ale sale *Amintiri din Junimea*. Un alt capitol important al acestei cărți este acela în care vorbește despre Formele de manifestare în public (Prelecțiunile în public, Tipărirea de cărți, editarea revistei „Convorbiri literare”). Marii clasici ai literaturii române (Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale, Vasile

Alecsandri, Ioan Slavici) sunt prezentați cu multă afecțiune și probitate științifică. De asemenea, autoarea se ocupă și de *Alți scriitori*, *Alți poeți minori* pentru a-și putea construi, temeinic, concluziile acestei lucrări.

Prin această lucrare, Silvia Rotaru realizează un punct de referință în cunoașterea acelei perioade de o maximă importanță și, așa cum spune prof. univ. dr. Pavel Florea, autoarea a știut să sesizeze acest fenomen cultural de excepție și să-l valorifice în lucrarea sa; meritul lucrării este că evidențiază că Junimea, pe Titu Maiorescu și marii clasici (Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale) care au contribuit la europenizarea largă a culturii române. Reperle fundamentale ale apariției Societății Culturale Junimea, a întâlnirii dintre Titu Maiorescu și Eminescu, despre sosirea lui Creangă la „Convorbiri literare”, unde avea să-i cunoască pe Slavici, pe Caragiale și pe mulți alți junimiști constituie pentru Silvia Rotaru adevărate puncte de sprijin în susținerea teoriilor sale și a împlinirii unui documentar științific valoros.

Veșnicia curcubeului, Editura PIM, Iași, 2023, 64 p. ediție bilingvă (româno-franceză). Argument semnat de *Teodor Pracsiu*.

Deși este o structură amorfă și nu poate fi urmărită decât cu privirea și conturată cu imaginația, curcubeul este suportul nostru, prin timp și peste timp, spre eternitate. Adeseori, când ne căutăm prin cele unghere copilăria, dar și curățenia morală, ne scaldăm ochii în acest fenomen numit curcubeu și, cu imaginația, încercăm să pășim pe puntea veșniciei. Silvia Rotaru, în fond, nu face cu nimic mai mult decât facem și noi atunci când privim cerul după ploaie. Ne întrebăm din care fântâni ale sufletului se adapă curcubeul și ne soarbe gândurile. Ce realizează, mai mult decât noi, Silvia Rotaru este acel noian de imagini, de amintiri memorabile cu care ne încântă.

Ea știe că o carte, pentru a fi cu adevărat valoroasă, trebuie să întrunească pentru cititor, în mod cert, câteva calități și anume: să aibă un titlu expresiv, o copertă sugestivă, să fie prin cele două elemente acel fulger care să lumineze conținutul, dar să fie și cheia de acces spre profunzimea poeziilor; să aibă un conținut lesne de înțeles, chiar dacă poeziile

au, cum este și firesc, dar și recomandat, și unele ascunzișuri pe care le știe numai poetul și să fie scrisă pentru cititor ca, prin poeziile citite, cumva, să se regăsească și el, să-și regăsească emoțiile pe care le poartă cu sine, dar de care aproape că nici nu este conștient că le duce cu sine.

Și cartea *Veșnicia curcubeului* de Silvia Rotaru, din punctul meu de vedere, întrunește cele câteva calități necesare pentru a fi considerată o carte de valoare autentică, o carte care să devină un bun al celui care o deschide. Silvia Rotaru nu este nici pe departe o debutantă în domeniul poeziei. Ea a cochetat cu poezia încă de pe băncile Liceului Pedagogic „Alexandru Vlahuță” din Bârlad când a publicat, în revista „Făclia”, mai multe poezii, parcă anume pregătindu-se să fie un bun pedagog și chiar un model pentru viitorii ei elevi, lucru care, pe parcursul timpului, s-a și întâmplat. Fiind o fire emotivă, chiar ușor introvertită, ea a debutat ca poetă, în volum, destul de târziu, având și un respect, cu totul special, față de ideea de carte și de poet pentru că un bun pedagog, așa cum este ea, știe, din plin, ce înseamnă carte la modul general și cartea de poezie în mod special, fapt care a oprit-o să aibă curajul să publice propriul său volum de poezie. Cele câteva reviste în care a publicat de-a lungul timpului și versuri au ajutat-o să-și depășească emoția și să alcătuiască volumul bilingv (româno-francez), cu un titlu extrem de expresiv, *Veșnicia curcubeului*, care îți dă posibilitatea ca poet să te avâți, visând, de la pământ la stele, și să revii fără să riști să te prăbușești pentru că pe această punte numită curcubeu poți călători de la minus la plus infinit cu gândurile, visele, speranțele tale și, mai ales, cu credința că poeziile îți vor fi ascultate de cel căruia i se adresează.

În plan critic, Silvia Rotaru s-a ocupat de Societatea Culturală Junimea și de revista „Convorbiri literare”, publicând o carte cu un astfel de titlu care a apărut în urma susținerii tezei de doctorat, avându-l coordonator pe prof. univ. dr. Pavel Florea de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. Poezia Silviei Rotaru din *Veșnicia curcubeului* este, pe lângă una a trăirilor interioare și, oarecum, intimă, destul de bine articulată cu diverse sensuri

absconse, de maximă rezonanță, este o poezie a gestului spontan, aproape exploziv și, adeseori, explicită: „E vremea de luat câmpii”, scrie ea, versuri în care emoția gestului primar, impulsiv și deschis întruchipează o atitudine firească. Poeta simte nevoia confesării atunci când spune: „Mi-e dor/ de căderi prin zăpadă”, dovedind că formele firești de copilărie sunt manifestări normale și chiar necesare și pentru descătușarea din anumite rigidități ale vieții pentru că ea simte cum la capătul lumii interioare, dar și de pe calea curcubeului, sub pleoape: „Berzele coboară în gând”, parcă pentru a întâlni acel semn miraculos, acea punte dintre trecut și viitor pe care se poate ajunge la... veșnicie.

De fapt, poemele Silviei Rotaru sunt o sumă de cânturi șoptite, cânturi mai mult visate, pe care ea le rostește în gând, niște căutări în doi, dar sub formă de monolog pentru că îndrăgostiții pe care îi invocă în aceste orații se află la cele două capete ale curcubeului, putând comunica doar ascultând melopeea unui concert de gânduri de dincolo, prin vraja mâinilor, pe fiecare deget simțind: „că dansând, pentru viață nu mai este timp”. Prin această risipă, ea reușește să împlinească distanța dintre ipoteticele personaje de pe puntea curcubeului pentru întâlnirea în veșnicie, neținând cont de suma tristeților descătușate chiar dacă se confruntă cu picătura de ploaie simțindu-se în clipele speciale: „Zdrobită de cerul/ Pieptului tău”. Și, ca în urma unei vraje, ploaia încetează pentru că nu este loc pentru lacrimi. Nevoia de ocrotire, de feminism se simte și în altă poezie din volum, intitulată: „Mersul pe sus”, una a invocării: „Răcorește-mi sufletul/ Cu mireasma prezenței tale! Reîntoarce-te să-mi dai/ Binecuvântare”. Asemănătoare cu lirica chineză sau cu cea niponă (haikuuri sau tanka), aceste poezii ale Silviei Rotaru se situează la limita dintre fulgurație și zbor liric, dintre speranță și împlinire, pentru că există o permanentă stare de „Rugă”, așa cum se

numește și una dintre poeziile din carte, poezie pe care o voi cita, pentru reușita ei: „Genunchii mei/ Se-apleacă-n orice seară/ Spre îngerii/ Și spre Dumnezeu// Iar când sub inimă/ Se simte/ Apăsarea dureroasă/ În candelă focul se stinge”. Lumina rugăciunii, ne sugerează autoarea prin acest gest cu totul special, își continuă existența și după ce focul în candelă se stinge, ruga luminând prin glasul inimii. Și o altă poezie, tot aproape șoptită, tot ca o rugă, este și „Fără îmbrățișarea ta” unde spune „Fără îmbrățișarea ta/ Mă voi prăbuși/ Cu inima,/ Cu gândurile/ Ca o pădure neprivită”.

Așa cum afirmă și Teodor Pracsu în „Argumentul” său din deschiderea acestei cărți: „Gestul în sine reprezintă o provocare și implică un risc. În această cheie subtil sentimentală, de șoptă și suspin, și-a construit Silvia Rotaru acest volum, dar ținta este ceva mai ambițioasă, întrucât a optat pentru formula bilingvă, traducându-și poeziile în limba franceză”, Silvia Rotaru a adoptat cunoscuta formulă cum că esențele tari se păstrează cel mai bine în flacoane mici și de aceea a preferat să publice această carte, nu foarte voluminoasă, pentru a pune în valoare toate textele incluse. Este un demers reușit și cu rezultate foarte bune pentru cititorul avizat. Închei acest text cu credința că Teodor Pracsu are multă dreptate când spune despre autoare că „Ar trebui poate să-și depășească temerile pentru a se elibera astfel și de *complexul cuvântului* de care suferă”.

Poezia pe care o scrie Silvia Rotaru îi dă dreptul de a se face mult mai vizibilă și de a crede mai mult în posibilitățile sale de poet, în posibilitatea sa de comunicator de vise lirice. Ea știe, la fel de bine ca noi toți, că Poezia trebuie să pornească în marea sa călătorie către cititor, de la inimă la inimă. Și ea, știind bine toate acestea, își pune toate sentimentele în palmă și, suflând spre ele, le dă viață, o viață lirică.

**Emilian MARCU, scriitor,
membru al Uniunii Scriitorilor din România**

EVENIMENTE CULTURALE

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Atelier de limba engleză

8-10 ANI: LUNI, ORA 09:30, PARTER
11-14 ANI: MARȚI, ORA 11:00, ETAJ

COORDONATORI:
ȘEF SERVICIU **LILIANA MOGA**
BIBLIOTECAR **MONICA PĂUN**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Atelier de limba franceză

7-10 ANI: MARȚI, ORA 09:30, ETAJ
11-14 ANI: LUNI, ORA 09:30, ETAJ

COORDONATORI:
PROF. **CRISTINA BORTUN,**
PROF. **MONICA SPRĂNCENATU,**
PROF. **OANA PONEA,**
PROF. **GINA BUDACA**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Atelier de bune maniere pentru copii

7-10 ANI: LUNI, ORA 11:00, PARTER

COORDONATOR:
BIBLIOTECAR **LUCIANA MACOVEI**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Și ce dacă sunt pitic? Pot citi și eu un pic!

5-6 ANI: LUNI, ORA 11:30, ETAJ

COORDONATOR:
BIBLIOTECAR **DANA MONICA VÎNTU**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Bibloșezătoare

7-14 ANI: LUNI, ORA 12:30, PARTER

COORDONATORI:
ȘEF SERVICIU **MIHAELA TRIFAN,**
BIBLIOTECAR **MIHAELA MIRON,**
BIBLIOTECAR **LILIANA POPA,**
BIBLIOTECAR **CRISTINA LEON,**
BIBLIOTECAR **LOREDANA MANOLACHI**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Cinematecă... la bibliotecă

7-10 ANI: JOI,
ORA 14:00, PARTER
11-14 ANI: LUNI,
ORA 14:30, PARTER

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Clubul curioșilor

7-10 ANI: VINERI, ORA 09:30, PARTER
11-14 ANI: MARȚI, ORA 09:30, PARTER

COORDONATORI:
ȘEF SERVICIU **LUMINIȚA SERBAN**
BIBLIOTECAR **GINA PĂUN**
VOLUNTARII BIBLIOTECII

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Ora poveștilor

7-10 ANI: MARȚI, ORA 11:00, PARTER

COORDONATOR:
BIBLIOTECAR **DIANA COVALIU**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Șahul de la A la Z

7-14 ANI (ÎNCEPĂTORI):
MARTI, ORA 12:15, PARTER
7-14 ANI (AVANSAȚI):
MARTI, ORA 14:15, PARTER

COORDONATOR:
INSTRUCTOR **CĂTĂLIN BABAN**

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Călătorind prin Europa

11-14 ANI: MIERCURI, ORA 09:30, PARTER

COORDONATORI:
EUROPE DIRECT **VASLUI MIHAELA DUMITRAȘ**
ANDREI BUHUS
CONSTANTIN BURCIOAGA

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Atelier de limba Italiană

7-10 ANI: MIERCURI, ORA 09:30, ETAJ
11-14 ANI: MIERCURI, ORA 11:00, ETAJ

COORDONATOR:
PROF. **MIRELA FIGHIUC**
RALUCA POPA

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță Atelier de creație: origami, quilling

7-10 ANI: MIERCURI, ORA 11:00, PARTER
11-14 ANI: MIERCURI, ORA 12:45, PARTER

COORDONATOR:
ELENA PANAINTE

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță
Vacanță în siguranță:
prevenirea victimizării minorilor

7-14 ANI: JOI, ORA 09:30, PARTER

COORDONATORI:
 I.P.J. VASLUI
 COMISAR ALINA TĂBĂCARU
 SUBINSP. AMELIA MACOVEI
 SUBINSP. ALEXANDRA CONDURACHE
 C.P.E.C.A. VASLUI
 INSP. DE SPECIALITATE VALERICA COBZARU

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță
Atelier de pictură

7-10 ANI: JOI, ORA 11:00, PARTER
 11-14 ANI: JOI, ORA 12:30, PARTER

COORDONATOR:
 BIBLIOTECAR DORINA CHIRIAC

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță
Atelier de limba spaniolă

7-10 ANI: JOI, ORA 12:30, ETAJ
 11-14 ANI: JOI, ORA 11:00, ETAJ

COORDONATOR:
 PROF. GABRIELA TOFAN

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță
Atelier de creație literară

11-14 ANI: VINERI, ORA 09:30, ETAJ

COORDONATORI:
 BIBLIOTECAR ANCA CHELARU
 BIBLIOTECAR ALINA TANASĂ

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță
Jocuri enigmatice

7-14 ANI: VINERI, ORA 11:00, PARTER

COORDONATOR:
 BIBLIOTECAR LIVIOARA BUÇȘA

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

2023 3 IULIE - 11 AUGUST

Biblioteca de vacanță
Ora veselă

7-10 ANI: VINERI, ORA 12:30, PARTER

COORDONATORI:
 ȘEF SERVICIU LUMINIȚA ȘERBAN
 BIBLIOTECAR GINA PĂUN
 VOLUNTARII BIBLIOTECII

Participarea se face pe baza permisului de intrare

VĂ AȘTEPTĂM!

EVENIMENTE CULTURALE

Consiliul Județean Vaslui | Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui | Primăria Municipiului Vaslui

LANSARE DE CARTE

Puncte cardinale anapoda:
reportaje, interviuri,
reflecții, aventuri proprii

Autor: Paul ZAHARIUC

**Prezintă: Prof. dr. Nicolae IONESCU
Dr. Laurențiu CHIRIAC**

14 AUGUST 2023, ORA 10:00

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: 0236 411144
www.bivaslui.ro | www.facebook.com/bivaslui

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI | BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

LANSARE DE CARTE

PREZINTĂ: Emilian MARCU

MOMENT MUZICAL: Romică BRUNCHI

12 OCTOMBRIE 2023, ORA 12:00

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: 0236 411144
www.bivaslui.ro | www.facebook.com/bivaslui

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI | BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

LANSARE DE CARTE

„Regăsirea de Sine”
Autor: Silvia Gruia

**PREZINTĂ: Silvia Hodaș
Laurențiu Chiriac**

3 OCTOMBRIE 2023, ORA 11⁰⁰ | BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

EVENIMENTE CULTURALE

SĂPTĂMÂNAL LA BIBLIOTECĂ

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

BIBLIOSEARĂ PENTRU PICI

preșcolari - grupa mijlocie și grupa mare

CU PĂRINȚI SAU CU BUNICI

Biblioteca Județeană „N. M. Spătarul” Vaslui
Sala activități - parter: ORA 17³⁰

14, 28 OCTOMBRIE 2022	6, 20 IANUARIE 2023	28 APRILIE 2023
11, 25 NOIEMBRIE 2022	3, 17 FEBRUARIE 2023	12, 26 MAI 2023
9, 23 DECEMBRIE 2022	3, 17, 31 MARTIE 2023	9, 23 IUNIE 2023

Informații suplimentare: Sala Copii

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VAS

CLUBUL CURIOSILOR

pentru copii, 7 - 10 ani

Acces GRATUIT
în baza
Permisului de intrare

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
VINERI, ora 15:00

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod. 730129, Tel/fax: +40 335 401164

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CURSURI DE PROGRAMARE

PE ÎNȚELESUL COPIILOR

10-14 ANI

SĂPTĂMÂNAL
VINERI
15⁰⁰:16⁰⁰

ÎNSCRIERI PÂNĂ LA
21 OCTOMBRIE 2022
SALA ÎMPRUMUT LA DOMICILIU
PENTRU ADULȚI

*LOCURI LIMITATE

Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, Vaslui, 730129
Tel/fax: +40 335 401164

CONSIGLIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Atelier de pictură

PENTRU COPII, 7-14 ANI

Acces GRATUIT
în baza
PERMISULUI DE INTRARE

JOI
ORA
14:30

Biblioteca Județeană
„Nicolae Milescu Spătarul”
Vaslui

Str. Hagi Chiriac, Nr. 2, Vaslui, 730129
Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro | bjvaslui@yahoo.com | www.facebook.com/bjvaslui

CONSIGLIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Atelier de lectură

PENTRU COPII, 6-10 ANI

Acces GRATUIT
în baza
PERMISULUI DE INTRARE

VINERI
ORA
14:00

Biblioteca Județeană
„Nicolae Milescu Spătarul”
Vaslui

Str. Hagi Chiriac, Nr. 2, Vaslui, 730129
Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro | bjvaslui@yahoo.com | www.facebook.com/bjvaslui

EVENIMENTE CULTURALE

LUNAR LA BIBLIOTECĂ

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONFERINȚA

DUPĂ - ANEEZI CULTURALE LA VASLUI

*De drag și dor în folclorul magic.
Luna iubirii - între tradiții
și împrumuturi*

CONFERENȚIAZĂ:
cercetător științific, doctor, **IOANA BASKERVILLE**, Academia Română, filiala Iași

COORDONATOR:
prof. univ. dr. **CONSTANTIN DRAM**, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

15 FEBRUARIE 2023, ORA 14:30

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129. Tel/fax: +40 335 401164
www.bivaslui.ro - www.facebook.com/bivaslui - bivaslui@vaslui.ro

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONFERINȚA

DUPĂ - ANEEZI CULTURALE LA VASLUI

*O istorie de când lumea.
Teatrul*

CONFERENȚIAZĂ:
prof. univ. dr. **CONSTANTIN DRAM**, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

28 MARTIE 2023, ORA 12:30

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129. Tel/fax: +40 335 401164
www.bivaslui.ro - www.facebook.com/bivaslui - bivaslui@vaslui.ro

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONFERINȚA

DUPĂ - ANEEZI CULTURALE LA VASLUI

*Provocări actuale:
Orașul celor 15 minute*

CONFERENȚIAZĂ:
prof. univ. dr. **ȘTEFAN COJOCARU**, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

COORDONATOR:
prof. univ. dr. **CONSTANTIN DRAM**, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

9 MAI 2023, ORA 13:00

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129. Tel/fax: +40 335 401164
www.bivaslui.ro - www.facebook.com/bivaslui - bivaslui@vaslui.ro

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONFERINȚA

DUPĂ - ANEEZI CULTURALE LA VASLUI

*Mai avem nevoie de religie
în secolul al XXI-lea?*

CONFERENȚIAZĂ:
conf. univ. dr. **CONSTANTIN IULIAN DAMIAN**,
Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

COORDONATOR:
prof. univ. dr. **CONSTANTIN DRAM**,
Facultatea de Litere, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

23 Iunie 2023, ora 14:00

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129. Tel/fax: +40 335 401164
www.bivaslui.ro - www.facebook.com/bivaslui - bivaslui@vaslui.ro

EVENIMENTE CULTURALE

ALTE ACTIVITĂȚI

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

WORKSHOP psihoterapeutic

Adevărata iubire nu rănește, ci vindecă!

Psihoterapeut de cuplu și familie **BOTEZATU SIMONA** Psiholog clinician/Psihoterapeut integrativ **VĂDUVA CRISTINA FELICIA**

pentru adulți și adolescenți **ACCES GRATUIT**

29 SEPTEMBRIE 2023, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
 Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
 www.bivaslui.ro ; www.facebook.com/bivaslui ; bivaslui@yahoo.com

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

WORKSHOP psihoterapeutic

COPIIUL INTERIOR - ÎNȚELEPCIUNEA SUFERINȚEI

Puteți afla răspunsuri la întrebări de genul:
 -De ce simt nevoia de a fi responsabil(-ă) pentru toate și pentru toți și de a deține mereu controlul?
 -De ce e atât de greu să fii iubit? De fapt, ar putea cineva să mă iubească?

Psihoterapeut de cuplu și familie **Simona BOTEZATU** Psiholog clinician/Psihoterapeut integrativ **Cristina Felicia VĂDUVA**

pentru adulți și adolescenți **ACCES GRATUIT**

24 NOIEMBRIE 2023, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
 Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
 www.bivaslui.ro ; www.facebook.com/bivaslui ; bivaslui@yahoo.com

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

WORKSHOP psihoterapeutic

Rolurile manipulative din viața noastră: Triunghiul dramatic

Susținut de:
 Psihoterapeut de cuplu și familie **BOTEZATU SIMONA**

pentru adulți și adolescenți **ACCES GRATUIT**

27 OCTOMBRIE 2023, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
 Str. Hagii Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
 www.bivaslui.ro ; www.facebook.com/bivaslui ; bivaslui@yahoo.com

TEEN TALK

Muzica în viața Tinerilor

genuri muzicale
experiențe personale

12 octombrie 2023, ora 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Gândirea pozitivă: Cum o aplicăm zi de zi?

ACCES GRATUIT

ÎNDRUMĂTOR:
PROF. PSIHOLOG SIMONA ȚIBULCĂ

JOI, 16 NOIEMBRIE 2023, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CENACLUL ProLITERA

Dragi elevi!

Cea mai frumoasă cale de exteriorizare a spiritului vostru creator este cadrul unui cenaclu literar care se vrea o școală de creație, unde să deprindeți pas cu pas tainele exprimării prin scris. Vă așteptăm cu drag joi, 26 octombrie 2023, de la ora 17.00, la un regal de literatură și muzică.

Vă vedem în ultima zi de joi a fiecărei luni, începând cu ora 17:00, în sala TinArt (parter) a Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spatarul” Vaslui.

UNIUNEA ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA

OMAGIU MARILOR SCRITORII

LUIZ CARLOS FERNANDES BRAZILIA

MIERCURI, 15 NOIEMBRIE 2023, ORA 11:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

În cartea vieții...

În cartea vieții mai sunt albe file
Și mâine noua pagină-și va scrie
Cu un condei muiat în veșnicie
Cum vor fi scris abilele Sibylle.

În fiecare zi – o bucurie –
Să crești cu ea averea ta de zile
Apoi, în inimă ascunde-ți-le
Când vântul toamnei prinde să adie.

Flămândului, tu foamea-i potolește,
Drumețului tu setea-i ostoiește
Cât încă-i apa vie în fântână

Și, până-a trece în eternitate,
Când trist și dulce clopotul va bate,
Să dai din timpul ce-o să-ți mai rămână.

Petruș ANDREI

